

R. 16 / 11

A

VESTNIK

delavcev
na
področju
socialnega
dela

št. 1-2
letnik XI.
1972

16.11.72

2

Uvod

1. Osnovne pojmove

2. Vrste i namena socijalne zaštite

3. Ciljevi

4. Organizacija socijalne zaštite

5. Pravna osnova socijalne zaštite

6. Socijalna zaštita

7. Socijalna zaštita u Republici Srbiji

8. Zaključak

9. Literatura

10. Socijalna zaštita u drugim zemljama

11. Socijalna zaštita u Jugoslaviji

12. Socijalna zaštita u Srbiji

13. Socijalna zaštita u BiH

14. Socijalna zaštita u Crnoj Gori

15. Socijalna zaštita u Srbiji

16. Socijalna zaštita u Srbiji

17. Socijalna zaštita

R 16/11

1001181

Inv. 1296/73

Vsebina

	Stran
Beseda uredništva	3
POSVETOVANJE S PREDSTAVNIKI SOCIALNIH SLUŽB dne 24/3-1972 NA TEMO SOCIALNE DIFERENCIACIJE	4
POROČILA	
Milena Tanaskovič-Lamut: Seminar o načrtovanju varstva za ostarele v občini	78
Ela Zupančič: O skupnosti občinskih služb socialnega varstva SR Slovenije	82
MNENJA	89
VESTI	
- Seminar o raziskovanju v socialnem delu	98
- Iz II.seje zveznega koordinacijskega odbora zveze društev socialnih delavcev	99
- Posvetovanje o teoriji socialnega dela	100
- Publicistični načrti višje šole za socialne delavce	101
- Študijski sestanki na višji šoli za socialne delavce	103
- Predavanja profesorja Irwina Epsteina	105
- Raziskovanje v socialnem delu - nov pred- met na VŠSD	107
IN MEMORIAM	110

Beseda uredništva

V pričujoči številki Vestnika, prvi v letu 1972, smo dali povdarek kot boste opazili, cenjeni bralci, posvetu, ki ga je Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo v aprilu organiziral z načelniki v občinski upravi, ki so odgovorni za delo socialne službe. Tega nismo storili zato, ker bi bili prepričani, da je bil posvet posebej pomemben, o tem bo najbrž moč kaj reči čez čas, ko bomo cenili sadove, pač pa zato, ker bi se želeli vključiti v aktualna prizadevanja, da se socialno delo v vseh občinah kot se pojavlja, afirmira in doseže pravo veljavo. Prav tako nas pri tem ni vodila misel, da bi bilo za vsako ceno primerno pritegniti zboru, ki včasih sicer nejasno in površno, a zato toliko bolj aktivistično zavzeto bije na tribunah boj s socialno diferenciacijo. Verjamemo namreč, da vzrokov ne bomo odpravili, če se bomo spopadali samo s posledicami. Pravo vrednotenje dela socialne službe in njenega položaja v naši skupnosti pa lahko po našem mnenju poleg drugega pripomore, da bomo lahko vsaj bolj reševali posledice, če že vzrokov ne bomo mogli odpraviti. Zaradi tega v tej številki objavljamo tudi mnenja nekaterih sekretariatovih sodelavcev o posvetovanjih z delavci občinskih socialnih služb, ki naj predvsem služijo kot pobuda za razpravo o položaju in vlogi socialne službe danes. To se nam zdi, da je vprašanje, ki je najbolj prisotno, kadar premišljujemo, po kakšnih poteh bi krenili dalje. Želimo in upamo, dragi bralci, da nam bo vaše sodelovanje olajšalo to namero.

Posvetovanje
s predstavniki socialnih služb dne 24/3-1972
na temo socialne diferenciacije
(magnetofonski posnetek)

Zora Tomič: Dovolite, da začnem s posvetom občinskih socialnih služb na temo socialne diferenciacije. Stališča 3. konference Zveze komunistov Slovenije o socialnem razlikovanju, ki so bila sprejeta na seji 19. nov. 1971, zavezujejo vse družbeno-politične, strokovne in upravne dejavnike v naši republici, da doprinesejo svoj delež za uresničitev teh stališč. To se pravi, da mora vsakdo izmed nas najti svoje družbene ali strokovne naloge in tako tudi socialne službe. Pri tem se v polni meri zavedamo, da niso socialne službe občin tiste, ki bodo posegle v izvore socialnih razlik, saj se v večini primerov srečujejo pri vsakodnevnem delu z že nastalimi razlikami ali pa s posledicami. So pa naše službe lahko aktivni člen v procesu spoznavanja teh razlik. Tako ugodne družbene klime za reševanje vrste problemov, s katerimi se naše službe srečujejo vsa leta, prav gotovo še ni bilo, in problemi, ki jih poznajo in jih niso mogli rešiti, mislim, so tisti, ki nas zavezujejo, da v tem političnem trenutku tudi mi rečemo, kakšne so naše naloge in kako jih ocenjujemo. Priznati namreč moramo, da nam je vrsta problemov, ki so nastali kot stranski problemi našega družbenega razvoja delalo obilo preglavic, in za razreševanje le-teh nismo našli vedno dovolj razumevanja pri vseh družbenih dejavnikih.

Zato je torej namen današnjega posveta seznaniti se s to problematiko v vsej njeni kompleksnosti, zlasti pa ugotoviti, kako se kaže na našem delovnem področju in spregovoriti o naši usposobljenosti in aktivnosti. Rada bi rekla, da ne želimo biti nobena 3. konferenca v malem, temveč želimo le opredeliti našo vlogo in naše naloge. V polni meri se zavedamo naše omejene akcijske širine, tako v republiškem sekretariatu kot tudi v občinah. Menimo, da bo delo v našem sekretariatu, ki je z akcijskim programom Izvršnega sveta in republiških upravnih organov zadolžen za nekatere konkretne naloge, teklo v dveh smereh. Na eni strani v spoznavanju vsega

tistega kar se poraja v občinah in v predstavljanju te problematike najrazličnejšim družbeno-političnim, samoupravnim in strokovnim dejavnikom v republiki, da bodo lahko podvzemali vse potrebne ukrepe in tako snovali naš razvoj, da bo negativna bilanca tega razvoja čim manjša. Na drugi strani pa v pomoči ali pa v usposabljanju občinskih socialnih služb za tako strokovno in moralno-politično odgovorno delo.

Prav tako pa bodo morale socialne službe doprinesti svoj delež pri snovanju akcijskih programov za uresničenje stališč o zmanjševanju socialnega razlikovanja s tem, da bodo analitično obdelale problematiko svojega delovnega področja in predlagale ukrepe, in da bodo prevzele v sklopu teh akcijskih programov tudi svoje konkretne naloge.

Odpravljanje oz. zmanjševanje socialnih razlik je proces, česar se delavci na tem področju najbolj zavedamo, zato bomo snovali kratkoročne, še bolj pa mislim, srednjeročne in dolgoročne naloge, pri čemer nam mora biti vedno jasno, da lahko le usklajena družbena akcija v primerni družbeni klimi, ki prav gotovo sedajle vlada, vodi k rezultatom. Menimo, da bomo najbrž kot delavci na tem področju morali o posameznih vprašanjih oz. problemih še razpravljati in tudi tako snovati družbeno akcijo.

Današnji posvet naj bi pomenil torej korak naprej v skupnem delu. Vse predstavnike občinskih služb, ki ste se odzvali našemu vabilu, pozdravljam. Prav tako pozdravljam tudi vse predstavnike republiških organov in organizacij ter višje šole za socialne delavce, s katerimi se naše delo tesno prepleta; med nami s posebnim zadovoljstvom pozdravljam tov. Vinka Hafnerja, člana sekretariata Centralnega komiteja zveze komunistov Slovenije in sekretarja Zveze komunistov v Ljubljani.

Če se strinjate s takšnim delovnikom bi takoj začeli in prosim tov. Vinka Hafnerja, da prevzame besedo.

Vinko Hafner: Tovarišice in tovariši, kot je rekla tovarišica Zora Tomič, bodo tej moji uvodni obrazložitvi sledila poročila posameznih zadolženih delavcev iz republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo in tovarišice Majde Gaspari po posameznih področjih socialnega varstva z vidika

zmanjševanja socialnih razlik. Zato bo moje poročilo bolj splošno in bo zadevalo širša vprašanja kot jih obravnava sekretariat kot specializirana socialna služba.

Problem socialne diferenciacije je sam po sebi tak, da ga ni možno razreševati niti z vašo največjo zavzetostjo, saj ste vi le en člen v razreševanju problemov socialnega razlikovanja. Dobrašen del teh vprašanj se seveda odvija skozi materialne in družbene odnose, ki v ožjem smislu besede ne pomenijo socialne skrbi. Tovarišica Tomič je rekla, da je danes v naši družbi ustvarjeno takšno vzdušje, v katerem je možno učinkovitejše reševati nekatera pereča socialna vprašanja. K temu je gotovo precej prispevala tudi 3. konferenca Zveze komunistov Slovenije, ki je komuniste kot važne družbene dejavnike obvezala za učinkovito razreševanje perečih vprašanj socialnega razlikovanja.

Kot veste je to tudi tema obravnav v republiški skupščini. Med drugim je sprejel svoj akcijski program za izvajanje sklepov 3. konference tudi Izvršni svet Slovenije. To vprašanje je dobilo velik poudarek tudi na drugi seji konference ZKJ, pa tudi v njenem akcijskem programu. Skoraj bi rekel, da postaja razprava o socialnem razlikovanju neka družbena moda ali bolj odziv neke moralne prizadetosti celotne družbe, predvsem pa njenih gornjih slojev, zaradi poglobljanja zelo pomembnih vprašanj socialne diferenciacije.

Očitno je to po eni strani rezultat neke stopnje družbeno-ekonomskega razvoja, pri katerem bi se tudi v vsaki drugi družbi - meščanski ali pa v administrativnem socializmu - pojavila podobna vprašanja, ko bi družba morala preverjati svoj položaj in nadaljnji tok razvoja. Pri nas pa gre za samoupravno organiziran socializem, ki mora biti še posebej občutljiv za položaj človeka v družbi, njegov družbeni in prav tako tudi ekonomski položaj.

O tem je veliko razprav in stališč, vendar še ni videti, da bi družba kot celota in njeni merodajni dejavniki čutili potrebo po smotrnem reguliranju socialnih razlik in njihovega zmanjševanja ter jo sprejeli kot svojo življensko nalogo, kot potrebo spreminjanja dejanskih družbenih odnosov ne samo lajšanja nekaterih posledic. Zelo važno pa je vzdušje, ki nam omogoča, da lahko od sedanjega razpravljanja pre-

idemo h konkretni akciji; delno se je taka akcija začela že pred 3. konferenco ZKS in po njej.

Za vse nas, še posebej pa za vaše strokovno delo, kjer se ukvarjate z vprašanji socialnega varstva in socialne politike, je zelo pomembno to, da socialnega razlikovanja ne pojmujeemo samo kot odraza razlik v materialnem položaju ljudi v različnih dohodkih, v različnem premoženju v tem, da so eni zelo premožni, drugi pa zelo revni, da eni živijo na robu gladovanja, drugi pa na robu izobilja. To ni edini prikaz socialnega razlikovanja in tudi najpomembnejši ne. Bistvo socialnega razlikovanja je namreč v družbenem položaju človeka. Če je ta družba organizirana tako, da je večina njenih občanov trajno v podrejenem položaju, manjšina pa manipulira z njimi oz. gospodari s pogoji in rezultati njihovega dela, potem je razumljivo, da socialnih razlik v temelju ni možno zmanjševati oz. jih ustrezno regulirati. Zato tudi ni odločujoče, koliko mi tu ali tam ublažimo posamezne socialne razlike in probleme, temveč je bistveno predvsem, kako bomo ustvarili takšne družbene in ekonomske odnose, v katerih bo tudi razporeditev družbene moči in materialne blaginje ustrezala položaju človeka v socialistični družbi.

Zato je treba socialno razlikovanje jemati v njegovem najširšem smislu, kot družbeno razlikovanje z vsemi njegovimi vzroki in posledicami. Pri tem je pomembno opozoriti na to, da doslej ni bilo še nobene družbe, pa tudi naša ni in še dolgo ne bo takšna, kjer socialnih razlik ne bi bilo, in sicer velikih. Šele neka vizija, neka bodoča socialistična brezrazredna družba, ki je mi po vsej verjetnosti ne bomo dočakali, bo lahko ustvarila takšne ekonomske in družbene razmere, kjer bodo razlike med ljudmi prenehale biti socialne razlike, hkrati pa bodo tudi prenehale biti predmet socialnih nasprotij in konfliktov med ljudmi. Zaenkrat pa se moramo sprijazniti s tem, da zaradi različne udeležbe ljudi v delu na tej stopnji razvoja in pomanjkanje družbenih ekonomskih dobrin samo sebi pogojuje socialne razlike družbena delitev dela.

Zato so izvori teh socialnih razlik že v sami nezadostni razvitosti družbe, v družbeni delitvi dela v tem, da imajo ljudje različni položaji, v tem, kaj delajo in koliko ustvarjajo, v različni organizaciji družbe. Razen tega so izvori

tudi v različnem startu otrok v življenje, zlasti na področju izobraževanja in zaposlovanja. Vse to seveda nujno pogojuje tudi družbena slojevitost, določa tokove socialne mobilnosti, prehajanje ljudi iz enega sloja v drugega in seveda tudi ustrezajoče odnose med ljudmi.

Za našo stopnjo družbeno-ekonomskega razvoja, je zelo pomembno to, kar je ugotovila 3. konferenca v svojih stališčih, da smo v Sloveniji kot socialistični deželi s približno 1200 \$/dohodka na prebivalca že dosegli tako stopnjo razvoja in obenem tudi tako ostro socialno razlikovanje, da moramo začeti socialne razlike zmanjševati, zaustaviti njihovo nadaljnje povečevanje, saj smo socialistična dežela, kjer resnično ne moremo trpeti eksploatatorjev .. bogatašev, prav tako pa tudi ni treba nikomur gladovati, če bomo seveda uvedli take ekonomske in družbene odnose, ki bodo te ekstreme kar najbolj preprečevali.

Zato bi rad zdajle posebej poudaril, da je razglašanje humanističnih vrednot dobrodelništva, usmiljenja in vsega podobnega sicer pomembno za socializacijo in vzgojo ljudi, vendar pa je odločilno spremeniti konkretne materialne in družbene odnose, ki ustvarjajo taka razmerja med ljudmi tako, da ne bo na eni strani skrajnih ekstremov revščine, na drugi pa ekstremov parazitizma in neupravičenega bogatenja.

Zato naj ponovim, da vi sicer opravljate zelo pomembno strokovno in družbeno delo, vendar sami ne morete spremeniti objektivnih družbenih razmerij, če si drugi ekonomski in družbeni dejavniki ne prizadevajo za zmanjšanje socialnih razlik in večjo socialno varnost ljudi. Na to opozarjam zato, ker ste vi vendarle pomemben faktor v tem kot vest družbe in kot specializirana socialna služba drezate v vse družbene strukture, ki naj razrešujejo tista fundamentalna vprašanja, kjer socialne razlike nastajajo in se razrešujejo. V tem primeru lahko uspešno regulirate nekatere posledice tega socialnega razlikovanja, ne morete pa spremeniti sveta.

Zato je velikega pomena, kako deluje celoten kompleks takomenovane socialne politike, še bolj pa seveda, kako se razrešuje problem socialne diferenciacije v elementarnih vprašanjih ustvarjanja in delitve dohodka. Tu je osnova socialnega razlikovanja. Zato bi na kratko naštel le nekaj podatkov,

saj vaša današnja obravnava ne zajema socialnega razlikovanja iz vidika delitve dohodka.

Kot veste uveljavljamo že ves čas ustvarjanja nove socialistične družbe načelo delitve po delu ali splošno znano pravilo, vsak naj družbi prispeva po svoji sposobnosti in od nje dobiva po svojem delu. To je neka idealna socialistična formula, njeno uresničevanje pa seveda predstavlja veliko bitko za vsakdanji ekonomski in družbeni napredek. Naše ugotovitve uglednih strokovnih služb in družbenih delavcev kažejo na to, da pri nas na področju delitve osebnega dohodka, plač ljudi iz rednega delovnega razmerja ni pretiranih socialnih razlik. S pomočjo nekaterih najbolj splošnih podatkov o razponih v osebnih dohodkih bi vam prikazal nekatere najpomembnejše razsežnosti. V Sloveniji smo v letu 1970 - kasnejše razlike niso pomembne - dosegli razpon med povprečnim osebnim dohodkom nekvalificiranega delavca in povprečnim osebnim dohodkom delavca z visokošolsko izobrazbo 1 : 2,8. Če je znašal recimo v letu 1971, čeprav se sklicujem na leto 1970, povprečni osebni dohodek nekvalificiranega delavca 1000 din, pomeni to, da je znašal povprečni osebni dohodek izobraženca z visokošolsko izobrazbo 2800 din. Ali drug pomemben podatek. V Sloveniji znaša v povprečju razpon v industrijskih podjetjih med najnižjimi dohodki, torej med dohodkom snažilke, nekvalificiranega delavca ipd. in dohodkom generalnega direktorja 1 : 5 ali drugače povedano 1000 : 5000 din. Mislimo, da oba povprečna pokazatelja kažeta na to, da so pri nas osebni dohodki prej utesnjeni kot pa preveč diferencirani. To kaže še posebno zanimiv podatek, in sicer takoimenovan skupni količnik neenakosti, kot mu pravimo. Drugače izraženo pomeni le-ta naslednje: če bi samo 20 % celotne mase osebnih dohodkov iz rednega delovnega razmerja porazdelili iz višjih kategorij na nižje, bi dobili enak osebni dohodek vseh zaposlenih. To pomeni, da znaša ta takoimenovani količnik neenakosti v Sloveniji 0,20 %. Vse to kaže, da v rednih osebnih dohodkih ni pretiranih socialnih razlik, pač pa so tudi v osebnih dohodkih razlike, ki pa so vsekakor pretirane, in sicer med osebnimi dohodki zaposlenih v različnih gospodarskih in negospodarskih področjih. Te razlike so npr. za isto delovno mesto oz. isti poklic npr. snažilke, mehanika, ekonomista tudi 1 : 2; tako ima na primer v tekstilnem podjetju snažilka 800 din, v nekem zunanjetrgovinskem podjetju pa za enako delo 1600 din; elektromehanik v tekstilnem podjetju

prejme 1500 din, v nekem elektrogospodarskem podjetju pa 2500 din, itd. Te razlike so v poprečju veliko večje kot pa so razlike v katerikoli drugi družbeni ureditvi, zato jih že poskušamo urejati z različnimi oblikami usmerjanja delitve dohodka in tudi s spreminjanjem temeljnega ekonomskega položaja posameznih podjetij in grupacij.

Mimogrede še moram povedati, da so med tistimi družbenimi službami, ki imajo najnižje poprečje osebnih prejemkov, prav socialne ustanove in njihovi delavci. Pomembne socialne razlike pa nastajajo med ljudmi na osnovi pridobivanja raznih oblik dohodka izven dela in sicer zaradi različnih privilegijev, premoženja, včasih že čiste korupcije oz. kriminalnih dejanj. Čeprav ta del prilاشčenega dohodka zaradi izkoriščanja tujega dela ali čistega kriminala ni po masi tako velik, je pa pomemben zaradi njegovega moralnega učinka, saj najbolj povečuje socialne razpone prav do kritične stopnje in istočasno ustvarja podlago za demoralizacijo družbe in poverjanje njenih moralnih osnov.

Sedaj pa še drugo pomembno vprašanje in sicer kako se te socialne razlike, ki jih ugotavljamo na področju osebnih dohodkov oz. delitve dohodka, odražajo na družinskem dohodku. Zdi se mi, da je za vaše delo to vprašanje izjemno pomembno in da ga tudi sami v praksi najboljše čutite ter veste, v čem je problem. Če ugotavljamo, da v naši družbi razlike v osebnih dohodkih iz rednega delovnega razmerja niso pretirane, razen na določenih mestih, na katere sem opozoril, pa je treba poudariti, da so zelo velike razlike med ljudmi po takoimenovani družinski potrošniški razsežnosti, ali po razpoložljivem potrošnem dohodku, preračunanim na člana družine. Tu so pa seveda razlike zelo velike; če na primer ugotavljamo, da znašajo najnižji osebni prejemki 700 din, najvišji pa 9000 dinarjev, so razlike med njimi približno 1 : 12. Če preračunamo te razlike na potrošnjo družinskega člana, pa se podvojijo, tako da znašajo 1 : 25 ali celo več. Kako to ? Takole: vzemimo na primer delavca s prejemki 1000 din na mesec, ki vzdržuje 4-člansko družino brez drugih dohodkov ali pa na primer družino z enim otrokom in več izobraženci, izmed katerih prejme vsak po 4000 din dohodka na mesec, pa preračunajmo razliko in videli bomo, kako neprimerno večja je kot pa, če bi primerjali delavčev osebni dohodek z izobraženčevim. Tu pri-

haja namreč do absurdnih razlik in tu je tisto področje razlikovanja, katerega posledice čutijo v množici drugih socialnih razlik njihovi otroci, še posebej pa se odraža v položaju družine, položaju otroka, kajti v Sloveniji je še danes veliko delavskih in kmečkih družin, siromašnih družin, ki se preživljajo s 250 do 300 din poprečnega dohodka na enega člana na mesec, na drugi strani pa srečamo razmeroma manjše število družin, ki imajo tudi 3000 in več poprečnega dohodka na družinskega člana. Torej se na eni strani pojavlja resnična beda, na drugi pa za naše pojme že dejansko izobilje, pa čeprav ni pridobljeno krivično, temveč z delitvijo po delu; o tistih ekstremih, ki jih sploh ne moremo izračunati, pa raje sploh ne govorimo, ker gre za pri njih nepravično, parazitsko pridobivanje dohodka. Mislim, da smo zadnja leta na to dimenzijo socialnih razlik na družinsko dimenzijo namreč nekoliko pozabili, ker smo ugotavljali, da temeljne razlike med osebnimi dohodki niso velike, saj smo jim posvečali razmeroma veliko pozornosti, obenem pa smo zanemarjali razlike, ki nastajajo po družinski razsežnosti. Zaradi tega smo nekaj let nazaj zanemarjali tudi nekatera vprašanja kot je na primer funkcija otroškega dodatka in vrsta drugih stvari, razlike po družinski razsežnosti pa so se neopazno iz leta v leto čedalje bolj povečevale. To ilustrira tudi ta-le podatek, če znaša takoimenovani količnik neenakosti v osebnih dohodkih zaposlenih 0,20, pa znaša leta, če jih razporedimo po družinah, torej gospodinjstvih, približno 0,30. Da bi dobili enak gospodinjjski dohodek, bi torej morali preporazdeliti 30 % poprečnih dohodkov.

Zato si naša družba prizadeva oziroma je vsaj začela ukrepati, da bi na eni strani z raznimi oblikami usmerjanja dohodka in obdavčitvijo državljanov, na drugi strani pa s socialnimi kompenzacijami takšne razlike vsaj nekoliko omejila. Prav tako si resno prizadevamo, da bi omejili tudi tiste socialne razlike, ki nastajajo na podlagi pridobivanja dohodka izven dela, torej z rento ali drugače oziroma celo po poti kriminala.

Mislim, da bomo na teh področjih hitreje dosegli pomembnejši uspeh, kot pa ga bomo lahko dosegli s spreminjanjem temeljnih družbeno-ekonomskih odnosov, ki so seveda pogojeni s številnimi drugimi faktorji in ne samo z našimi dobrimi željami. Ob vseh teh prizadevanjih pa vendarle kaže omeniti tole po-

membno dejstvo, da brez večjega materialnega oz. ekonomskega napredka družbe socialnih razlik v bistvu ne moremo zmanjševati, ali pa celo misliti na njihovo končno odpravo. Socialnih razlik ne moremo razreševati na osnovi revščine; tu ne mislim nacionalnih dohodkov. Sami lahko ugotavljate, da številne socialne razlike v osebnih dohodkih niso pretirane, pa čeprav so zelo občutljive. In, da teh socialnih razlik ne moremo razreševati z bistveno preporazdelitvijo obstoječega dohodka, temveč jih lahko radikalno zmanjšujemo samo z nadaljnjim povečevanjem novoustvarjene vrednosti. Če torej hočemo socialne razlike zmanjšati in jih odpraviti seveda ne moremo govoriti samo o zmanjševanju teh razlik s porazdelitvijo dohodka, temveč tudi o njegovem povečanju, o večji produktivnosti dela, o večji marljivosti ljudi na njihovih delovnih mestih. Kajti, če tega ne bomo dosegli, bo vsa naša in vaša akcija in prizadevanje samo gašenje nekih posledic, ne pa spreminjanje nekaterih izvorov socialnih razlik.

In sedaj drugo področje - vprašanje socialne politike in družbene potrošnje. Tovarišice in tovariši, s svojo dejavnostjo obvladujete le ožje področje socialne politike. Socialna politika v najširšem smislu je namreč veliko širša dejavnost kot pa samo socialno skrbstvo. Socialna politika v svojem bistvu zajema tudi področje zaposlovanja, socialne vidike izobraževanja, otroško varstvo in funkcijo socialnih kompenzacij na tem področju, pokojninsko-invalidsko zavarovanje, zdravstvo, stanovanjsko gospodarstvo in drugo. Šele skladno delovanje vseh teh področij socialne politike lahko zagotovi vaše uspešno delo na področju socialnega varstva.

Omenil bi samo nekaj vprašanj, ki so povezana z vašo dejavnostjo, tako da ne bi obširneje razpravljaj o problemih zaposlovanja, pokojninskega in drugega zavarovanja, če seveda ne boste teh vprašanj kasneje sami načeli. Poglejmo npr. problem izobraževanja. Moram reči, da ga le redkokdaj obravnavamo kot zelo pomemben problem socialnega razlikovanja. V resnici pa je v sam sistem in obseg izobraževanja, v njegove socialne posledice, vzgajena ena izmed najhujših možnosti za socialno razlikovanje. Mislim, da bo o problemih otroškega varstva in predšolskega izobraževanja spregovorila tov. Majda Gaspari, pa tudi drugi, zato o tem ne bom razpravljaj. Zato pogledjmo samo položaj naših osnovnih šol in izobraževanja v njih. Zaradi nerazvitosti ali pa nezadostne razvi-

tosti tega izobraževanja in vrste drugih socialnih in pedagoških problemov je danes položaj tak, da imamo v osnovnih šolah nenehno takoimenovani osip, ki znaša v Sloveniji v poprečju nad 35 % vse generacije, ki se vpiše v osnovno šolo. To so otroci, ki niso uspešno dokončali osemletnega osnovnega šolanja in jim je že iz formalnih razlogov v glavnem onemogočeno nadaljnje izobraževanje na višjih stopnjah, s tem pa seveda tudi pridobitev boljšega mesta v družbeni delitvi dela in boljšega socialnega položaja ter obenem tudi boljšega družbenega položaja. S temi 35 % osipa v osnovni šoli praktično ustvarjamo armado otrok, mladine, ki so skorajda vnaprej obsojeni na položaj nekvalificiranega ali priučenega delavca, če ne morejo napredovati niti do kvalificiranega ali visokokvalificiranega poklicnega delavca, razen majhnih izjem, ko se delavci kasneje z izobraževanjem prerinejo preko izobraževalnih in socialnih pregrad na boljše družbene položaje.

Taka selekcija je seveda socialna. Če bi namreč s socialnega vidika razčlenili ta osip, bi se izkazalo, da je seveda največ osipa med revnimi otroci, torej med otroci iz revnih kmečkih in delavskih družin. To pomeni, da ima ta osip izrazito socialni značaj, kajti v primerjavi s tem bi lahko trdili, da je naravna nadarjenost otrok zelo enakomerno porazdeljena po vseh družbenih slojih in območjih. Poleg tega je ta osip tudi izrazito krajevno diferenciran, saj znaša v nerazvitih občinah tudi nad 50 % vpisane mladine v osnovno šolo, na primer v Ljubljani in v razvitejših občinah pa doseže le 12 do 15 %, čeprav v nadarjenosti otrok ni razlik. To se očitno nadaljuje tudi na višjih stopnjah izobraževanja, saj imamo na primer v gimnazijah - govorim o delavskih otrocih, ki jih je v osnovni šoli okoli 40 % - le še 19 %, v srednjih strokovnih šolah 21 %, na univerze samo 14 % teh otrok. Kakšne družbene in socialne posledice ima taka socialna inteligentna selekcija, si lahko predstavljate, saj v izobraževalnih središčih in premožnejših družinah lahko izobrazimo na srednji in višji stopnji že poprečno nadarjene otroke, v revnih družinah iz oddaljenih krajev pa ne moremo izobraziti niti talentov.

Področje stanovanjskega gospodarstva: to je gotovo eno izmed področij, kjer je socialno razlikovanje zelo ostro, saj navsezadnje pomeni stanovanje oz. streha nad glavo, poleg

možnosti za delo eksistenčni pogoj. Položaj v Sloveniji je danes tak, da imamo okoli 55.000 stanovanj primanjkljaja, kar pomeni, da je vsaka enajsta slovenska družina ali gospodinjstvo brez svojega stanovanja oz. je sostanovalec ali pa biva v provizoriju. Poleg tega se pojavlja pri sedanji politiki stanarin izrazita socialna diferenciacija v škodo revnejših stanovalcev, prav tako pa tudi vrsta drugih vprašanj. Kot socialni delavci se gotovo s tem problemom nenehno srečujete in je verjetno eno izmed temeljnih področij socialnega razlikovanja, ki jih moramo s procesom nadaljnje stanovanjske izgradnje in tudi socialne politike spremeniti.

O zdravstvu in drugih področjih ne bom govoril, omenil bom samo še problem socialnih pomoči in varstva starih ljudi. Menim, da bo tudi o tem spregovoril kdo od strokovnih sodelavcev. Ponovil bi samo tole trditev, da smo v Sloveniji že dosegli tako stopnjo ekonomskega in socialnega razvoja, da ne moremo nobenega občana predvsem mislim tu otroka in starega človeka, pustiti lačnega ali da nima niti drugih elementarnih pogojev (eksistence) za preživljanje.

Kot sem rekel, se še srečujemo s pojavi izrazitega beraštva, pa čeprav že zelo omejenega. Na drugi strani pa imamo pojave potenciranega bogatenja; zato je stvar družbe in izrazite socialne politike oz. socialnega skrbstva, da del teh velikih razlik omejuje. Poseben problem v naši družbi je problem starih ljudi. Le-ta ima seveda precejšen ekonomsko socialni, obenem pa tudi etični pomen, saj je starost že sama po sebi velika nadloga za človeka, ki je praktično vse življenje delal in ustvarjal zato, da bi se za starost zagotovil neko temeljno socialno varnost, eksistenco, in če ga poleg vseh drugih nadlog straši še socialna negotovost in beda ter popolna nezaščitenost, potem je seveda to huda socialni in moralni udarec za človeka. To je problem vseh družb, še posebej pa tistih, ki se čedalje hitreje starajo. Vi poznate konkretno stanje in veste, da je pri nas že okoli 9,5 % slovenskega prebivalstva starega nad 65 let, torej okoli 160.000 slovenskih prebivalcev, zato postaja vprašanje socialne varnosti in pa obenem tudi moralnega počutja starega človeka eno izmed zelo pomembnih vprašanj naše družbe, kajti stopnja socializacije in humanizem neke družbe se odražata predvsem na otroku in starem človeku. Vsi drugi prebivalci si lahko še kako pomagajo, to pa sta populaciji, ki sta v glavnem odvisni od urejanja družbenih odnosov in odnosa družbe do njih.

Mi v tem pogledu gotovo močno zaostajamo, tako v kulturi kot tudi v konkretnih ekonomsko-socialnih ukrepih za zavarovanje starega človeka. Če pogledamo samo podatek, da imamo v Sloveniji v domovih za stare le okoli 7.000 ležišč, medtem ko na podlagi ugotovitev v vseh razvitejših družbah priporočajo, da je potrebno tako varstvo oskrbeti za približno 5 % nad 65 let starega prebivalstva, potem bi potrebovali v naši republiki približno dvakrat večjo zmogljivost domov za stare kot jih imamo sedaj.

Da ne omenjam še tega, da deluje nekaj domov v zelo slabih pogojih, saj je le del domov novejših ali pa preurejenih, tako da v celoti ustrezajo zahtevam socialnega oz. zdravstvenega varstva in vsakdanjega življenja starih ljudi. To je povezano tudi s problemom socialnih pomoči. Stališče, ki sta ga sprejela republiška skupščina in IS, sedaj pa tudi 3. seja konference, je, da bi morali prejemati tisti občani - to so predvsem stari ljudje - ki se preživljajo zgolj s socialno pomočjo, tolikšen znesek te pomoči, ki bi jim zagotovil vsaj minimalno življenjsko eksistenco v prehrani, stanovanju in drugih najnujnejših potrebščinah. Socialna pomoč naj bi znašala polovico minimalne, takoimenovane varstvene, pokojnine za polno pokojninsko dobo. Minimalna pokojnina znaša letos okoli 680 dinarjev, torej bi morala znašati najnižja socialna pomoč za ljudi, ki se preživljajo izključno le z njo, okoli 340 dinarjev.

Da ne bom nadaljeval, bi vas želel opozoriti samo še na tole. Vaše delo ima za urejanje problemov socialnega razlikovanja, posebno za nekatere kategorije občanov izredno velik pomen. Vendar se mi zdi, da je vaša funkcija pri zmanjševanju in odpravljanju socialnih razlik na vašem strokovnem področju prav tako pomembna kot tista funkcija, ki jo lahko imate s tem, da kot specializirana služba opozarjate in zahtevate od drugih družbenih institucij, da spreminjajo določena socialna razmerja.

Kajti, vi imate v rokah zelo pomembne argumente in v svoji okolici nenehno rešujete najbolj pereča socialna vprašanja. Čeprav ste včasih demoralizirani in imate občutek nemoči, lahko vendarle s svojimi argumenti vplivate na spreminjanje realnih družbenih razmer in je v tem pogledu vaša funkcija enako pomembna kot tista, ki jo kot izrazito strokovni delavci

opravljate na ožjem področju socialnega varstva. Stališča 3. seje konference ZKS in drugih organov, pa tudi nedavni akcijski program IS lahko uporabljate kot pomembno podlago za praktično razreševanje vprašanj, s katerimi se v svojem socialnem okolju vsak dan srečujete.

Marija Cigale: Skrb za družino je pri našem delu vedno zelo pomembno področje saj se v družini začne posameznikova življenska pot in je ta življenska pot, vsaj običajno, z družinsko situacijo tudi zelo pogojena. In če se omejimo sedaj na današnjo temo, tudi socialna diferenciacija se začneja pri družini pri tem kaj lahko družina skupaj z drugimi institucijami otroku nudi in kako ga je sposobna pripraviti za življenje. Seveda pa je ravno to področje, ki ga samo deloma obvladujejo socialne službe in so naše naloge na tem področju pravzaprav bistveno omejene. Vsaj pri dosedanji, klasični "delitvi dela" postane družina uporabnik ali pa predmet socialnega dela šele tedaj, ko je z njo nekaj narobe; ko postane, če se podrejamo splošnemu izrazoslovju, na nek način nenormalna; vsi ukrepi, oz. vsa politika, ki naj služi temu, da družina postane in ostane normalna - kot primer take politike naj navedem npr. pripravo mladine za zakonsko in družinsko življenje, gibanje za načrtovanje družine, stanovanjsko politiko, svetovanje družini pri urejanju medsebojnih razmerij in vzgoji otrok, otroško varstvo, davčno politiko itd. - vsi ti ukrepi pa so več ali manj izven našega delokroga, čeprav pa seveda bistveno povezani z našim delom. Po eni strani prisotnost ali odsotnost take politike oz. dobrih ukrepov na teh področjih bistveno vpliva na obseg in način našega dela, po drugi strani pa je dejstvo, da se socialne službe velikokrat srečujejo z družinami in s problemi, ki zadevajo vse družine, kar je aktiviralo delavce teh služb, da so se začeli vključevati v delo tudi na področjih, ki jih ne moremo smatrati kot čisto socialno varstvena področja. Če omenim pri tem npr. samo otroško varstvo, vidimo, da so se socialne službe večinoma povsod zelo aktivno in prizadeto vključile zlasti še pri izdelavi programov razvoja otroškega varstva. Isto velja npr. za gibanje za načrtovanje družine itd. Ta dejavnost socialnih služb, čeprav ni nikakor klasično socialno varstvena, je pa vendarle zelo pozitivna; ne samo zato, ker so socialne službe v občinah pogosto edini strokovni centri, ki so sposobni opraviti določena analitska in programska dela ampak tudi zato, ker ta dejavnost v bistvu

pomeni preventivno socialno delo. V prihodnjem obdobju, ko bodo občine vedno bolj postajale edini kreatorji in nosilci politike, bo taka vloga socialnih služb tudi še bolj potrebna in nujna. Naj omenim za primer samo stanovanjsko politiko. Tu se socialne službe prav gotovo ne bodo mogle omejiti samo na registracijo problemov, ampak se bodo morale nujno vključiti tako v načrtovanje celotne politike stanovanjske izgradnje v občini, kot v praktično izvajanje določenih ukrepov npr. pomoč družinam pri stanarinah. Čeprav to seveda ne sodi v naš "tesor", bo pa to vsekakor važna naloga in ne obstoji noben drug organ, ki bi to delo lahko prevzel.

Če se sedaj omejim na konkretne naloge na področju skrbi za družino, potem moram reči, da se vsaj trenutno naloge republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo in naloge občinskih socialnih služb na tem področju nekoliko razhajajo. Poglavitna naloga, ki jo bo imel do konca leta 1973 republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, je izdelava nove zakonodaje o družini, ki je s sedanjimi ustavnimi spremembami prešla popolnoma v pristojnost republike. Pri tem delu, za katerega je odgovoren sekretariat, bomo vsekakor zelo potrebovali pomoč občinskih socialnih služb, zlasti še pri kreiranju tistih določb zakonodaje, kjer bodo za izvajanje zadolžene neposredno občinske socialne službe, take oblike so npr. rejništvo in skrbništvo. Neposredne izkušnje in analize, ki so jih nam posredovale nekatere občinske socialne službe nam bodo dajale orientacijo pri tem delu in računamo tudi nadalje za pomoč vseh občinskih socialnih služb.

Seveda pa tudi občinske socialne službe pri tem nujno pričakujejo in računajo tudi z drugo našo dejavnostjo, saj morajo ne glede na to, da se bo zakonodaja spremenila, vsakodnevno opravljati naloge, ki so prav na področju varstva družine pogosto zelo težavne, zahtevajo ogromno znanja, časa in tudi denarja; vsega tega pa občinske socialne službe večinoma oz. zdi se mi, nikjer nimajo na pretek.

Obenem gre na tem področju za izjemno važne naloge, saj kot rečeno se socialno razlikovanje začne pri otroku pri tem, koliko in kako lahko družina skrbi za otroka; tam, kjer družinske skrbi ni ali pa ni zadostna, pa so zato naloge družbe oz. socialnih služb, ki v imenu družbe izvajajo določene naloge, tem bolj odgovorne in važne.

Naj na kratko omenim nekatere naloge s tega področja. Kot prvo obliko takih neposrednih zadolžitev socialne službe bi omenila rejništvo. Pred kratkim, kot veste smo vas zaprosili za nekatere podatke o rejništvu. Spričo tega, da zadnje čase ugotavljamo predvsem slabo materialno sposobnost nekaterih občin, da bi zadostile vsem potrebam na področju socialnega varstva, nas je zanimala predvsem finančna stran te oblike varstva. Ugotovili smo, da je v nekaterih občinah primerov rejništva precej, v drugih pa zelo malo. Pri tem pa so tudi rejnine silno različne. Najbrž je to tudi pogojeno s finančnimi sredstvi, ki jih imajo občine na voljo. Rejnine, ki jih izplačujejo občine družinam, ki vzamejo v varstvo tujega otroka, se gibljejo po podatkih, ki smo jih zbrali, od 100 do 700 dinarjev mesečno, v poprečju v občinah pa od 150 do 550 dinarjev mesečno. Čeprav smo prepričani, da gre tudi za zelo različne primere pa le menimo, da se do neke mere tudi kvaliteta varstva odraža v ceni oz. v rejnini in da bi morali tudi družine, ki vzamejo tujega otroka v varstvo vsodbujati, da čim boljše skrbe za tega otroka in jim to tudi materialno plačati. Še posebej velja to za prizadete otroke, ki so na usposabljanju; menimo, da bi prav za take otroke morali še bolj spodbujati razvoj rejništva, ker je to za otroka vedno boljše, za družbo pa poleg ostalega tudi cenejše, kot pa domsko varstvo. To seveda terja tudi več strokovnega dela, saj je treba družine bolj kritično izbirati, tem družinam pa tudi omogočiti neke oblike usposabljanja za delo z otroci.

Tudi na področju rejništva vemo, da so nekateri problemi, ki se jih pravzaprav še nismo lotili, čeprav so nas nekatere občinske socialne službe opozorile nanje. To so npr. primeri tako imenovane črne reje, in problem pastirčkov, ko starši dajejo otroke tujim družinam mimo socialnih služb, pri teh družinah pa za otroke ni ustrezno poskrbljeno. Včasih pa gre celo za grobo izkoriščanje. Pogosto taki primeri sploh niso znani, poznajo jih morda le šole, kadar gre za šolske otroke. Potrebno bi bilo zlasti v nekaterih primerih tesnejše sodelovanje s šolami predvsem pa večja pomoč družinam, to je tistim družinam, ki ne morejo materialno skrbeti za otroke, in je pogosto materialno pomanjkanje, v katerem živi družina edini vzrok, da gre otrok nekam za pastirčka.

Ugotavljamo tudi, čeprav zaenkrat samo na posameznih pri-

merih, ker načrtno na tem še nismo delali, da nastajajo nekateri problemi z otroci zdomcev, ki ostajajo včasih popolnoma nepreskrbljeni, ali pa starši pred odhodom niso ustrezno poskrbeli zanje.

Druga oblika, za katero so neposredno zadolžene socialne službe je skrbništvo. Kljub temu, da se nahajamo pred spremembo družinske zakonodaje skrbništva kot posebne oblike varstva nismo posebej proučevali, kar je pa seveda napačno, saj je pokazal strokovni nadzor, ki smo ga pred dvema leti vršili po občinah, da se dogaja vrsta napak, ki so ponekje morda čisto formalne, morda pa gre včasih tudi za težje napake. Čeprav pri tej obliki ne gre za veliko število otrok, ne bi smeli pozabiti na načelo, ki je zapisano tudi v naši ustavi, da družba posebej skrbi za otroke in mladoletnike, ki nimajo roditeljskega varstva, kar naj bi tudi pomenilo, da družba v tem primeru enakovredno skrbi zanje.

Naslednja oblika varstva so posvojitve. V zvezi s posvojitvami smo zadnje čase že precej razpravljali zlasti v zvezi s posvojitvami naših otrok po tujih državljanih, čeprav to ni edini problem. Tu bo najbrž zelo pomembna nova zakonodaja. Pri posvojitvah gre za probleme, ki terjajo predvsem zelo veliko časa in strokovnega dela socialnih služb.

Vseh drugih oblik dela z družinami in pomoči družinam niti ne bi omenjala, ker gre za tako številne probleme, pa tudi tako individualne oblike pomoči, da jih je pravzaprav nemogoče zajeti z enotnim naslovom. Tu se najbolj neposredno kaže, kaj nam na drugih področjih manjka, in socialne službe se morajo pogosto ubadati s problemi, ki so že v taki fazi, da je nemogoče pomagati. Gre npr. za urejanje odnosov med člani družine, alkoholizem itd. Tu socialne službe tudi najbolj konkretno zaznajo pomanjkanje drugih institucij npr. vzgojnih posvetovalnic, zakonskih svetovalnic in podobno. Zato pa je vloga socialnih služb tudi v tem, pa naj se to še tako nekonkretno sliši, da spodbujajo nastanek in razvoj takih specializiranih institucij v občinskih ali pa v medobčinskih okvirih.

Na koncu bi rekla še nekaj besed o denarni pomoči materialno ogroženim družinam. Ugotavljamo namreč, da je precej družin, ki bi rabile materialno pomoč, da bi lahko nudile otrokom osnovne življenske pogoje. Precej družin tako pomoč dobiva,

čeprav premajhno, občine pa tudi ugotavljajo, da nimajo dovolj sredstev, da bi lahko pomagale vsem takim družinam. Čeprav so se v letošnjem letu precej povečali otroški dodatki in so predvideni tudi posebni dodatki za prizadete otroke, za otroke samohranilcev in tudi za nekatere revne kmečke otroke, pa bo še kljub temu precej družin, ki bodo zaradi objektivnih ali subjektivnih vzrokov materialno ogrožene. Čeprav so nam ti problemi znani in ugotavljamo, da jih sedaj ne moremo ustrezno reševati prav zaradi pomanjkanja sredstev, bi se vendarle morali tu ravnati po načelu, da se vsak dinar, ki ga vložimo za otroke, zelo bogato in zelo hitro obrestuje.

V osnutek družbenega dogovora o izhodiščih za politiko in financiranje družbenih denarnih pomoči, smo sicer zapisali neka načela glede denarne pomoči družinam, vendar je tukaj toliko posebnih situacij, da jih bodo morale občine čisto konkretno reševati in se zavzemati zanje.

Na koncu bi rekla še nekaj o denarnih pomočeh nasploh. Z družbenimi denarnimi pomočmi smo se zadnja leta precej ukvarjali in smo dosegli, kot nam podatki kažejo, tudi določeno izboljšanje, še vedno pa smo daleč od tega, da bi prejeli pomoč vsi tisti, ki so jo potrebni, in da bi jo prejeli v višini, ki bi jim zagotavljala dostojno eksistenco. Z letošnjim družbenim dogovorom - katerega osnutek ste prejeli, smo poskušali napraviti še en korak naprej. Na ta osnutek smo prejeli precej pripomb od občin in te pripombe bomo v postopku vsklajevanja tudi poskušali upoštevati. S tem dogovorom smo želeli predvsem zagotoviti spoštovanje nekaterih osnovnih stališč, čeprav je vsaka občina na tem področju popolnoma samostojna. Menimo, da bi izvajanje tega dogovora vendarle pomenilo določen napredek.

Tone Brejc: Glede na namen današnjega srečanja, bi želel povedati nekaj besed, ki bodo bolj splošne narave.

Mislím, da je potrebno, da pogledamo na položaj prizadetih zlasti v zvezi s socialnim razlikovanjem nekoliko širše, saj se ukvarjamo z vprašanji prizadetosti bolj prakticistično.

Med gradivi o socialni diferenciaciji, ki so se v zadnjem času pojavljala na raznih mestih, je opaziti misel, da je treba med drugim videti vzroke za socialno diferenciacijo tudi v objektivnih razlogih. Eden izmed njih so tudi zmanjšane sposobnosti posameznika, da si v družbenem okolju zagotovi primeren položaj. Tej misli ne bi bilo kaj oporekati, če bi do podrejenega položaja tudi resnično prišlo samo zaradi razlik v njihovih sposobnostih, čeprav bi pa po drugi strani sodili, da bi se morala urejena družba truditi, da se tudi manj sposobni ne znajdejo vedno na dnu družbene lestvice, in da so dobrine ljudi enakomerno porazdeljene. Vendar se zgodi, če to misel logično izpeljemo, da bi morali pristati na dejstvo, ki se uveljavlja kot neka neizbežna zakonitost, da mora priti do socialnih razlik, ali bolje do razlik v socialnem položaju posameznika, tudi zaradi slabših ali pa manjših sposobnosti posameznika. Z drugimi besedami, pristati bi morali na to, ker gre pač za objektivne razloge, da bodo socialne razlike nastopile tudi zaradi prizadetosti posameznika.

Najbrž na takšno razmišljanje ne moremo pristati, kajti to bi pomenilo, da se odrekamo vsem načelom na katerih sloni sodobna politika do prizadetih, ki stremi za tem, da bi z različnimi ukrepi pripomogli k integraciji prizadetih v življenje skupnosti v katerih žive.

Pristajanje na razlike v položaju posameznika v družbi, ki jih je povzročila njegova prizadetost, bi nadalje vodilo k ustvarjanju dveh svetov: sveta zdravih, neprizadetih in sveta prizadetih, ki bi se zaradi svoje ozkosti in izključnosti kmalu znašla v konfliktu tako kot se pač zgodi vedno, kadar skušamo izvajati segregacijo med skupinami ljudi. Navsezadnje bi to pomenilo, da pomirjeno pristajamo na posledice nekega nenadzorovanega in slabo usmerjevanega razvoja, v katerem niso napredovali v svojem materialnem blagostanju samo tisti, ki sta jim položaj na družbeni lestvici, oz. vloga, ki jim je v naši družbi dana to omogočila, pač pa tudi tisti, ki so bili bolj spretni pri izkoriščanju praznin v naši družbeni organizaciji.

Če torej zavzamemo stališče, ki se v naši družbeni praksi vsekakor izkaže kot verjetno zelo absolutno, da zaradi prizadetosti posameznika ne bi smelo priti do socialne diferenciacije, seveda ne smemo izgubiti kritičnega občutka za to,

kako se kaže socialna diferenciacija z ozirom na prizadete v naši družbi. Predvsem velja omeniti, da se s povečevanjem razlik v materialnem in s tem tudi socialnem položaju ljudi povečujejo običajno tudi problemi prizadetih. Potisnjeni v položaj, ki ga določajo njihove okrnjene sposobnosti, ne morejo več slediti kompetitivnim odnosom na področju materialne- ga blagostanja v družbi in so zato še manj vredni in manj uspešni ter družbi v denarno in moralno breme. Nadalje je opaziti, da skuša družba, v kateri je socialna diferenciacija v nezadržnem pohodu, nadomestiti svoj resnični angažman pri vključevanju prizadetih v življenje skupnosti z materialnimi odškodninami. S problemi, ki zahtevajo dolgotrajno in potrpežljivo delovanje in predvsem prizadevno usposabljanje posameznikov se ne želi ukvarjati, čeprav proglašča načelo neposredne skrbi za prizadete, in mu raje daje pokojnino, odškodnino ali nadomestilo za izgubljeno sposobnost, kot pa da bi mu omogočila, da v skladu s svojimi sposobnostmi sodeluje v življenju.

Naravnost take družbe do prizadetega je pasivna, zato je opaziti tudi stagnacijo privajanja novih skrbi in pri poglobljanju dela za prizadete. Novi problemi se sicer percipirajo, vendar s strahom, da bo njihovo reševanje oviralo družbo na poti napredka. Skrb za prizadete je torej v družbi, v kateri se vzdržujejo velike socialne razlike bolj prepuščena tistim, ki se spopadajo s posledicami teh razlik in dokler se družba ne loti energičnih ukrepov za socialni razvoj, tudi ni pričakovati, da bi postala skrb za prizadete skrb vse družbe. Seveda pa moramo pri tem ugotoviti, da socialna diferenciacija problemov prizadetih v naši družbi večinoma ni povzročila, pač pa jih je le zaostрила. Prispevala je k nastanku problemov prizadetih in pa k njihovem stopnjevanju. Poleg začetne družbene nerazvitosti je k temu prispeval tudi krizni gospodarski razvoj, ki ni dopuščal in tudi še danes ne dopušča, da bi polnovredno uresničevali načela pa tudi zakonodajne intencije.

Tako se naprimer gospodarske težave v zadnjih letih kažejo v zmanjševanju integrativnih možnosti, ki jih imajo prizadeti. Konkurenčnost na trgu delovne sile je zaradi presežka ponudbe nad povpraševanjem postala zelo velika, tako da se z vso ostrino uveljavljajo selekcijski kriteriji, ki prizadete izločujejo. Zaradi materialne negotovosti glede izpolnjevanja obveznosti prizadetih zastajamo pri uveljavljanju nove poli-

tike, kar se pa odraža tudi pri pripravi nove zakonodaje, in pri uresničevanju načrtov.

Zaradi tega se ne smemo čuditi, če kljub uspehom, ki smo jih v zadnjih letih le dosegli, še vedno slišimo pritožbe prizadetih, ki prepogosto izhajajo iz njihovega človeškega trpljenja in potisnjenosti v neaktivno socialno življenje, da je še vedno čutiti diskriminacijo določenih skupin prizadetih (na primer duševno bolnih, huje telesno ali pa fizično prizadetih), da je opaziti odsotnost učinkovite politike glede zaposlovanja prizadetih nasploh, da je v sistemu rehabilitacije opaziti več pomanjkljivosti kot na primer neorganiziranost prave poklicne rehabilitacije. Problematika prizadetosti še ni v zavesti in ravnanju cele družbe. Kaj bi torej morali storiti, da do socialnih razlik ne bi prihajalo zaradi posameznikove prizadetosti ?

Odgovor na to je lahko samo eden. Ukrepati moramo tako, da sposobnosti, ki jih sam posameznik ima, oblikujemo v taki meri in tako, da se lahko kolikor je mogoče enakovredno vključi v družbo, ki pa je usposobljena oz. mora biti usposobljena, da sledi njegovim potrebam. Običajno mislimo, da je skrb za prizadete bolj ali manj stvar širše politične skupnosti v okviru naše republike. Res je sicer, da je neobhodno, da republika poskrbi za zakonodajno-formalno urejenost odnosov družbe do prizadetih, za oblikovanje solidarnostnih poti za uresničevanje skrbi za prizadete, za usposobitev sistema rehabilitacije. Vendar je nedvomno, da je začetek skrbi za prizadete treba videti v občini. Tako ne mislimo, zaradi preprostega pristajanja na ustavne intencije, pač pa, ker smo prepričani, da lahko dobra, k človeku usmerjena politika, ki zna prisluhniti njegovim problemom in jih zna tudi najprimerneje reševati, more živeti le na nivoju občine, to je skupnosti, ki je poleg družine in delovne organizacije najbližja prizadetemu.

Kaj lahko torej store občine glede skrbi za prizadete, zlasti v sedanjem položaju, ko si prizadevamo odpraviti socialne razlike ?

Glede na namen današnjega srečanja bi poudaril samo nekatere konkretne naloge, ki v zadnjem času najbolj očitno zahtevajo, da se jih bolj intenzivno kot pa doslej lotimo.

V skrbi za prizadete otroke bi se morali v občini prizadevati, da bi jim čimprej zagotovili sistematično zdravstveno zaščito, ki bi omogočila zgodnje odkrivanje prizadetih, pa tudi prevencijo.

Tako mislim, da bi se občine lahko intenzivneje kot pa dosedaj povezovale z zdravstvenimi delovnimi organizacijami in s skupnostmi otroškega varstva pri izoblikovanju enotnih nastopov in enotnih programov glede sistematičnega zdravstvenega nadzora. Poskrbeti bi pa morali, da bi se s programi otroškega varstva in njihovim uresničevanjem zagotovilo varstvo prizadetih otrok v predšolskih varstvenih ustanovah, nadalje, da bi se možnosti posebno ^{za}šolanje lažje duševno prizadetih izboljšale, tako da bi postale vsaj takšne, kot jih imajo neprizadeti otroci in ne slabše kot je v večini primerov danes.

Občine bi nadalje morale bolj kot pa dosedaj poskrbeti za varstvo in usposabljanje huje duševno prizadetih tako imenovanih imbecilnih otrok. Tako bi npr. lahko v medsebojnem dogovoru ali pa same zase, če so usposobljene in dovolj močne, pristopile k ustanavljanju eksternih zavodov za delovno usposabljanje kot tudi k ustanavljanju zaščitnih delavnic.

Nadalje bi morali več pomoči nuditi staršem prizadetih otrok. Pri tem ne gre toliko za materialno pomoč, kot za nudenje pedagoške in socialne podpore, tako v obliki svetovanja kot tudi v obliki možnosti za začasno varstvo. Glede institucionalnih oblik za prizadete, ki potrebujejo oskrbo v posebnih socialnih aktih bi vas opozoril na to, da je naš sekretariat že v lanskem letu svetoval, naj se to vprašanje reši z dogovori med občinami, ki naj bi v medsebojnem sporazumu osnovale takozvane intermediarne domove za varstvo ostarelih prizadetih oseb. Vendar moramo reči, da razen izjem, takega ravnanja občin nismo doslej opazili. Med neinstitucionalnimi oblikami pomoči bi rad opozoril na vse preveč zanemarjene oblike prostovoljnega dela, ki bi lahko služile pri oskrbi bolnih in prizadetih na domu. Tako bi se npr. lahko formirali pri SZDL posebni odbori, sestavljeni iz prostovoljcev, ki bi bili pripravljeni pomagati prizadetim.

Na ta način bi tudi precej pripomogel k prosvetljevanju javnosti in njeni pritegnitvi k reševanju problemov prizadetih. S podporanjem organizacij prizadetih in vključevanje prizadetih v

dejavno življenje bi povečevali možnosti za integracijo prizadetih v občinsko skupnost. S svojim ukrepanjem bi lahko nadaljnji občinski organi vplivali na zaposlovalno politiko podjetij do invalidov. Menim, da bi s takim delovanjem lahko dosegli, da bi se spremenila tudi naravnost do prizadetih, ki jih lahko danes ocenimo, da še ni primerna. Iz tega bodo postali vsi ukrepi namenjeni pomoči prizadetim bolj plodonosni kot so bili doslej. Seveda pa velja pripomniti, da nikakršni akcijski zagon ne more nadomestiti vztrajnega in premišljenega delovanja, ki se opira na konkretne načrte kako v občinah pomagati prizadetim. Mislim, da bi morali pričeti take načrte snovati in to bolj intenzivno kot doslej, saj je navsezadnje skrb za ljudi edina smotrna vsebina političnega in ne samo strokovnega dela.

(Glede konkretnih vprašanj pa pričakujem, da se bomo lahko pogovorili potem v drugem delu.) .

Majda Gaspari: Na seji skupščine, ki je bila 8. novembra lani, je republiška skupnost otroškega varstva razpravljala in sklepala o politiki na področju otroškega varstva v letu 1972. S predlogi skupščine so bile seznanjene občinske skupščine, temeljne skupnosti otroškega varstva in izobraževalne skupnosti, vsa republiška vodstva družbeno-političnih organizacij, republiška skupščina in Izvršni svet. Vsi citirani družbeni dejavniki so podprli načrtano usmeritev in republiška skupščina je sprejela sklepe, s katerimi je potrdila izpeljavo optimalnih variant predloga te politike. Glede na to so bili določeni viri za izbiranje sredstev v skladu republiške skupnosti otroškega varstva, ki obsegajo prispevek od osebnega dohodka in pokojnin pa tudi davek na dohodek bank. Dohodek sklada otroške skupnosti se bo letos predvidoma dvignil nasproti realiziranemu dohodku v lanskem letu za 50,6 %. Da bi v letošnjem letu zavarovali svoje potrjene usmeritve na področju otroškega varstva pred administrativnimi omejitvami, ki jih terjaja resolucija zvezne skupščine, je naša skupnost predlagala sklenitev družbenega dogovora o uresničevanju te politike. Družbeni dogovor je bil podpisan 7. marca in določa: družbeno-politično aktivnost podpisnikov za uresničevanje načrtane družbene skrbi za otroke in okrepitev odgovornosti vseh občanov do otrok, vlogo republiške skupnosti otroškega varstva pri pospeševanju razvoja družbene osnove otroškega varstva, zlasti na manj raz-

vitih območjih in pa ureditev denarnih dajatev družinam za vzdrževanje otrok, ki bodo pripomogle k zmanjšanju socialnih razlik med otroci. Med podpisniki tega družbenega dogovora sta tudi že republiške konferenca socialistične zveze in republiška konferenca zveze mladine Slovenije. Podpisniki pa so povabili tudi republiško izobraževalno skupnost in skupnost zdravstvenega zavarovanja, naj pristopita k temu dogovoru.

Citirani družbeni dogovor, drugi dokumenti, pa tudi lastni sklepi, obvezujejo republiško skupnost otroškega varstva, da razvija aktivnost in podvzame ukrepe s katerimi bo letos prispevala k uresničitvi načrtane politike in ciljev. To je nas v republiški skupnosti vodilo pri izdelavi našega programa za leto 1972 in tudi pri pripravi finančnega načrta, ki ga je sprejela naša skupščina na zadnji seji.

Letos se bo republiška skupnost osredotočila predvsem na naslednje naloge:

1. Na izpopolnitev in utrditev programiranja otroškega varstva, da bi dobili bolj popolne občinske programe in tudi program ukrepov za pospeševanje razvoja otroškega varstva na manj razvitih področjih, kar naj bi pripomoglo k bolj usklajenemu razvoju tistih oblik in dejavnosti, ki so temeljnega pomena za uspešno rast, vzgojo in usposabljanje vseh otrok.
2. Na izpeljavo denarnih dajatev za vzdrževanje otrok, vključno otrok iz kmečkih družin, kot jih določata zakon in družbeni dogovor, ter na izdelavo predloga za izpopolnitev sistema otroškega dodatka in drugih oblik pomoči družini, ki bi stopil v veljavo z naslednjim letom.
3. Na racionalizacijo in pospeševanje graditve ustanov otroškega varstva, kar vključuje tako kreditiranje investicij v skladu z razpoložljivimi sredstvi in v skladu z izhodišči, ki jih je glede tega določila naša skupščina, tako glede višine stroškov za novo pridobljeno mesto kot tudi glede višine participacije odvisno od razvitosti občine, ter tudi strokovna prizadevanja za uveljavitev minimalnih normativov za izgradnjo teh ustanov. Predlagali bomo sklenitev posebnega sporazuma za izdelavo industrijske tehnologije, s katero naj bi dosegli dobre funkcionalne rešitve ob bolj

smotrni naložbi sredstev.

4. Na izpeljavo pomoči za utrditev in izboljšanje kakovosti šolske prehrane pa tudi za izboljšanje razmer v šolskih kuhinjah, da bi te lahko začele pripravljati poleg šolskih malic tudi kosila za čimveč šolarjev in da bi s tem omogočili razširitev podaljšanega bivanja otrok na osnovnih šolah.
5. Na pospeševanje varstva otrok, motenih v razvoju, kjer bo naša intervencija obsegala predvsem participacijo pri stroških za rehabilitacijo otrok iz kmečkih družin, motenih v razvoju, participacijo pri sanaciji posebnih zavodov, ki imajo pomen za vso republiko in financiranje nekaterih novih oblik varstva za to skupino otrok, zlasti v eksperimentalni bazi njihovega delovanja.
6. Na izdelavo standardov sistematskih zdravstvenih pregledov otrok, starih 3 in 6 let, in na dokončni strokovni zasnovi registra potencialno ogroženih otrok.
7. Na izdelavo osnov strokovnega nadzora družbene prehrane otrok in zdravstvenega nadzora v vzgojno-varstvenih ustanovah, kot trajnih funkcij v sistemu družbene skrbi za otroke in tudi programa izpeljave tega oz. teh vrst strokovnega nadzora, ki naj bi predvidel tudi izvajalce in plačnike.

Poleg navedenih nalog se bo republiška skupnost zelo zavzemala za doslednejšo izpeljavo delegatskih osnov pri ustanavljanju in organiziranju interesnih skupnosti na področju otroškega varstva, zlasti temeljnih skupnosti in za nadaljnje uveljavljanje družbenega dogovarjanja za združevanje sredstev za uresničevanje programov družbene skrbi za otroke. Glede tega imamo v teku že pripravo oz. pristop k dvema novima družbenima dogovorima, to je k dogovoru o družbenih denarnih pomočeh in pa k dogovoru o sanaciji zavodov, ki imajo pomen za vso republiko. Pri izpeljavi tako zastavljenih nalog seveda republiška skupnost zanesljivo računa na pomoč in podporo temeljnih skupnosti otroškega varstva in pa zlasti na pomoč občinskih socialnih služb. Zdi se nam, da bomo zlasti nujno rabili direktno sodelovanje in pomoč občinskih socialnih služb pri naslednjih nalogah:

Prvič, pri izpeljavi denarnih dajatev za družine v letošnjem letu in pa tudi pri izdelavi bodoče zasnove sistema denarnih dajatev družinam, Kot veste, težimo za tem, da bi v tem sistemu denarnih dajatev močneje izoblikovali socialni vidik, da bi denarne dajatve družinam preoblikovali iz dajatve, ki temelji oziroma izhaja iz delovnega razmerja v dajatev, ki izhaja iz socialnega stanja družine. Do sedaj smo napravili samo en korak v tej smeri in je treba socialni vidik v tem sistemu in celovito pravzaprav še izoblikovati, to pa terja, da se s tistimi, ki socialno problematiko najbolj neposredno sledijo, tudi temeljito posvetujemo, in da nam te službe iz svojih opazovanj posredujejo predloge, ki jih mora pri izdelavi upoštevati sistem, ki naj velja v bodoče. Prav v zvezi z izpeljavo denarnih dajatev družinam, se bomo letos srečali z nekaterimi problemi. Vpeljana sta dva posebna dodatka, to je dodatek za težje razvojno motene otroke, in dodatek za samohranilce, izpeljati pa moramo tudi denarno pomoč otrokom iz socialno šibkih kmečkih družin. Že prva dva dodatka nam bosta delala preglavice zaradi tega, prvič ker ne bodo vsi starši vedeli za to pravico in drugič, ker je v nekaterih primerih ta pravica vezana na določene strokovne postopke, npr. ko gre za težje razvojno motene otroke in če ti postopki ne bodo opravljeni, starši ne bodo mogli uresničiti pravice. Bojimo se, da bo problem zlasti velik pri predšolskih otrocih, ki še niso kategorizirani in tu bodo morale socialne službe in zdravstveni zavodi po našem mnenju odigrati odločilno vlogo pri odkrivanju teh primerov in pri napotovanju staršev k uveljavitvi te pravice. Ravno tako se lahko zgodi tudi pri dodatku za samohranilce, ker je možno, da vsi samohranilci ne bodo informirani o možnosti te pravice. Še veliko težavnije, kot izpeljati ta dva dodatka, pa je izpeljati pomoč otrokom iz kmečkih družin, ker je ta za leto 1972 predvidena za zelo majhno skupino otrok, namreč za 6.000 otrok. Vprašanje je, kako najti prave otroke, ki bodo dobili to pomoč. Pri nas se že dalj časa pripravljajo kriteriji za izpeljavo te pomoči in računamo, da bomo okrog 10. aprila poslali občinam v konzultacijo prvo zasnovo meril za izpeljavo te pomoči. Zanesljivo se računa, da bi nalogo operativno opravile socialne službe in da bi v občini bil ustrezen družbeni organ, svet, ali pa izvršni odbor temeljne skupnosti otroškega varstva tisti, ki bi imel diskrecijsko pravico da bo iz najbrž večjega števila predlogov kot jih bo možno konkretno rešiti - izbral tiste otroke, ki se jim bo ta pomoč izplačevala v letu 1972. V me-

rilih bomo predlagali tudi nekatere izpeljave, ki bi zagotavljale, da se nam s pomočjo občin, z njihovo participacijo, poveča število otrok, za katere bi se ta pomoč lahko izplačevala; s tem, da bi v merilih zagotavljali, da bi vsi tisti otroci, ki bi v letu 1972 ob sodelovanju občin dobili to pomoč, zanesljivo dobili pomoč tudi v letu 1973 s tem, da bi za to skupino nosil breme Sklad republiške skupnosti otroškega varstva. Verjetno bomo morali prispevek oz. to postavko razdeliti regresivno, da bi na ta način bolj pomagali manj razvitim občinam pa tudi, da bi na nek način izzvali soprispevek k tej obliki pomoči s strani občin, ki na nek način že sedaj prispevajo sredstva za pomoč otrokom iz revnih družin, in da bi se vsa ta pomoč sinhronizirala in izpeljevala po približno enakih kriterijih. Na ta način bi dobili že v letu 1972 podatek o skupini najbolj ogroženih otrok iz kmečkih družin, ta skupina pa bi se za leto 1973 vključila v obveznost republiškega sklada otroškega varstva.

Kot rečeno se zbira dokumentacija v zvezi s temi merili in računamo, da bo predlog oz. osnutek meril dan v mnenje občinskim skupščinam lo. aprila in računamo, da bi morale socialne službe strokovno opraviti pripravo postopka, potem pa bi ustrezní organ v občini, - odvisno bo ali od teh navodil, ali pa od občinske skupščine, komu bo poverila diskrecijsko pravico - izbral, katerim otrokom se bo konkretno izplačevala pomoč. Mislim, da je ta naloga zelo zahtevna in odgovorna in računamo na vašo veliko pomoč, ker se sicer lahko zgodi, da bo pomoč izzvala več nerazpoloženja kot koristi, čeprav smo imeli z njo zelo dober namen.

Naslednja naloga, pri kateri se mi zdi, da socialne službe ne morejo stati ob strani, je izpeljava diferenciranega plačevanja cen v vzgojno-varstvenih zavodih. "aša skupnost je že izdelala izhodišča za družbene dogovore v občinah; ta izhodišča so že dobila občinske skupščine in temeljne skupnosti otroškega varstva, dobile pa jih bodo tudi vse družbene organizacije. Opazili smo, da se vzgojno-varstveni zavodi ne znajdejo, in je neobhodno potrebno, da občinska skupščina daje iniciativo za ureditev tega vprašanja, in mislim, da so tu odločilnega pomena socialne službe, ki morajo ta izhodišča najprej prilagoditi specifičnim razmeram njihove občine, ker je jasno, da že sedaj v občinah ni bilo enako urejeno in tudi v bodoče ne bo moglo biti. Te specifične vidike bi morale iz-

luščiti občinske socialne službe iz svojih opazovanj in dokumentacije in predlagati partnerje, ki se morajo v občini dogovarjati o tem vprašanju.

Tretja naloga, ki je po našem mnenju njena izpeljava zelo odvisna od vaše pomoči pa je naša intervencija v manj razvitih občinah v zvezi s subvencioniranjem dejavnosti, zlasti v zvezi s šolskim otrokom. Kot veste, republiška skupnost otroškega varstva že dve leti subvencionira šolske malice in to močneje v manj razvitih občinah. Odločili smo se, da bomo to subvencijo ohranili v vseh občinah, predvsem jo bomo osredotočili tudi v letošnjem letu na manj razvite in dopolnjevane občine. Izpeljevali je ne bomo več direktno preko osnovnih šol, ampak bomo preračunali našo participacijo na otroke v posamezni občini, dali sredstva temeljnim skupnostim in v naših sklepih povedali kaj morajo le-te urediti za šolske otroke iz dodeljenih sredstev. Tam, kjer je aktivnost in angažiranost večja se nam zdi, da bi v okviru teh sredstev in sredstev, ki se lahko pridobijo v šolskem okolišu ali v občini, lahko dosegli več kot smo doslej dosegli; zdelo pa se nam je, da se to ne more doseči brez večjega angažiranja temeljnih družbeno-političnih skupnosti in pa temeljnih skupnosti otroškega varstva. Te morajo biti v bodoče v celoti odgovorne za vse akcije, ki tečejo za izboljšanje pogojev za varstvo otrok. Opazili smo namreč, da nekatere intervencije, ki so šle mimo občinske skupščine direktno v institucije, dobesedno destimulirajo temeljne politične organizme pri odgovornosti do urejanja teh vprašanj. Zato se naša skupnost ne bo več posluževala poti direktnih intervencij v konkretnih ustanovah, ampak samo preko temeljnih skupnosti in vedno ob obvezni participaciji temeljnih skupnosti. Menimo, da ne more biti nobena akcija več izpeljevana samo z našimi sredstvi, ampak obvezno tudi s sredstvi temeljne skupnosti in z angažiranjem staršev ob določeni instituciji. S tem bo omogočena veliko večja iniciativnost v občinah, ker bo omogočeno, da se izpeljuje v zvezi s šolskim otrokom, ne samo prehrana, ampak v okviru te intervencije, tudi že nekatere druge potrebe šolanja, recimo preskrba učnih pripomočkov, knjig itd. Skratka, pričakujemo, da bo ta način izzval večjo aktivnost in večjo iniciativnost in da bo zato seveda potrebna tudi vaša argumentacija, kako ta sredstva uporabiti za intervencijo za konkretno družino in za konkretnega otroka, glede na njihovo socialno stanje.

Veliko bomo tudi pomagali občinam pri izdelavi občinskih programov razvoja otroškega varstva. V našem finančnem načrtu smo predvideli za to 15 milijonov dinarjev in bomo zlasti na manj razvitih občinah tudi sofinancirali ekspertske pomoči za izdelavo občinskih programov, ker smo ugotovili, da so programi v mnogih občinah še tako slabo izdelani, da ne omogočajo dolgoročne, pa niti ne kratkoročne resne akcije v korist otrok, in predvsem ne združevanja občanov ob programih združevanja sredstev za realizacijo teh programov. Menimo, da moramo v letu 1972 dobiti boljše programe, programe, ki bodo bolj kompleksno pokazali potrebe otrok v posamezni občini, zlasti elementarne potrebe kot so zdravstveno varstvo, osnovno šolstvo, predšolsko varstvo, in da iz njih izluščimo tudi zares prave prioritete, da se potem na te prioritete usmeri vsa akcija.

Zato smo predvideli razmeroma veliko sredstev za to, angažirali smo strokovnjake in smo bili tudi mnenja, da bi v manj razvitih občinah tudi finančno podprli izdelavo takih programov. Pri programiranju v občini so seveda izrednega pomena strokovne službe, celo mislim, da je najpomembnejša socialna služba, ker zbira in se seznanja s tistimi vidiki, kjer so programi zaenkrat najbolj šibki, torej z opredeljevanjem socialnih komponent otrokovega razvoja; zato bo najbrže to izzvalo tudi večjo kooperacijo in sodelovanje z vami, in pa seveda, več nalog se bo pojavilo pred vami v zvezi z dokončnim izoblikovanjem srednjeročnega programa otroškega varstva.

Moram poudariti, da bomo v letošnjem letu, vam v informacijo, pripravili popis upravičencev do otroškega dodatka in bo ta popis obdelan letos tudi po občinah, tako da bo vsaka občina lahko videla, kakšna je skupina prejemnikov dodatka. Mislim, da boste iz popisa lahko črpali mnoge koristne informacije za izdelavo programov pa tudi za vaše neposredne operative naloge v socialni službi.

Toliko glede nalog in kooperacije z vami. Nisem se spuščala v vse tiste naloge, ki jih ima neposredno skupnost otroškega varstva, in ker je stik z vami itak neposreden in direkten. Mislim, da v glavnem sodelovanje po naši oceni dobro teče, le da tudi mi opažamo, da so ponekje socialne službe tako šibke, da ne morejo prestopiti iz operativnega delovanja v reševanje tistih nalog, ki imajo bolj dolgoročni pomen, to sepravi, da gre za opazovanje in ocenjevanje in planiranje razvoja. Zato

se nam je zdelo, da bi se morali združiti zlasti na programskem delu in če bi imeli v republiki močnejšo ekipo za programiranje, bi potem združno lahko nekatere stvari hitreje premikali naprej.

Na koncu bi vas pa opozorila samo še na eno vprašanje, ki se nam zdi zelo aktualno, to je, ob snovanju investicijske politike v otroškem varstvu se nam zdi, da smo še vedno zelo slabo orientirani in da se še vedno vrtimo okoli predragih rešitev, ki potem koristijo zelo majhnemu številu otrok. Moram reči, da je naša ocena pokazala, da je pojav enak v razvitih in v nerazvitih občinah, torej da delamo predrage ustanove za premalo otrok, in da nas bo to prej ali slej postavilo pred hudo preizkušnjo, ker ko bodo ljudje potem, ki bodo leta plačevali samoprispevek, ugotovili, da je število iz tega samoprispevka zaščitenih otrok še vedno tako majhno. Zdi se mi, da ne bodo več pripravljeni plačevati samoprispevka. Namreč, lepega dne se bomo znašli v hudem konfliktu z občani, če se ne bomo dokopali do takih solucij v realizaciji programov, ki bodo imele primarno pred seboj število otrok, ne, ali je vrtec lep, ali je lepši kot v sosednji občini, ampak, katera občina je uspela zajeti v organizirano varstvo več otrok. To mora po našem mnenju postati moto aktivnosti in nas pripraviti do tega, da bomo opustili ekskluzivne programe, da bomo gradili tipizirane, cenene ustanove, ki bodo služile velikemu številu otrok, in ki bomo na njih, ko bomo dosegli kvantiteto, gradili naprej kvaliteto. Zdaj pa se izčrpavamo na vprašanju kvalitete, ob tem, da imamo v Sloveniji zajetih v varstvo 8,9 % otrok. Zdi se mi, da je taka argumentacija lahko v občinah zelo prepričljiva. Če pogledamo programe zadnjih treh let, vidimo, da vsi bolehajo na tem. Žato bomo tudi našo intervencijo zaostrovali na strošku in na participaciji, da bi silili občine k temu, da bi izbirali cenejše solucije. Mislim, da je to velik problem, in resno se bojimo, da nas bodo ljudje zelo kmalu vprašali, kaj smo z njihovim denarjem naredili in to lahko poruši motiviranost slovenskega prebivalstva za dodatno angažiranje za urejanje problemov otroškega varstva. Mislim, da bi morali biti zelo pozorni in da bi socialne službe ne smele dopustiti, da gredo v gradnjo dragi programi.

Tatjana Trenta: Pri našem vsakodnevnem delu se srečujemo s problematiko ostarelih, katerih socialna slika se v povojnih letih iz leta v leto spreminja. Te spremembe pa narekujejo

strokovnim službam nove in urejenejše oblike dela in skrbi na tem področju. Kljub prizadevanjem se ne moremo pohvaliti, da smo do pred nedavnim posvečali temu problemu dovolj pozornosti, bodisi iz objektivnih, pogosto pa tudi subjektivnih razlogov gledanja na problem, ki smo se ga najpogosteje lotevali s kurativnimi ukrepi v najhujših primerih in zadovoljevali z dodeljevanjem, lahko trdim, minimalnih družbeno denarnih pomoči ali namestitvijo v obstoječe domove za stare, katerih stanje pa nam je vsem prav dobro poznano.

Dejstvo, da smo v Evropi na lestvici med tistimi, ki imajo največji odstotek starega prebivalstva in da moramo tudi na tem področju urejati razmere s socialistično miselnostjo skrbi za človeka, nam narekuje, da radikalno posežemo tudi na to področje skrbi za človeka in mu po vseh naših možnostih nuditi prijetno starost, da starost obravnavamo kot popolnoma normalen pojav v življenjskem razvoju.

Ugodna družbeno-politična klima nam daje dovolj garancije, da bomo na tem področju uspeli, če bomo problem pokazali tudi s strokovne strani tako, da bomo problemu priključili tudi strokovnejšo rešitev v širšem pomenu in se ne zadovoljili z dosedanjimi metodami dela. Problem in njegovo širino sta podrobno obravnavala tudi Socialistična zveza delovnih ljudi Slovenije in na svoji seji Centralni komite Zveze komunistov Slovenije ter v svoje programe dela vnesla tudi družbeno misel in naložila strokovnim službam nalogo, za izvedbo katere smo zadolženi vsi.

Strokovne službe so spričo nastalega stanja na področju skrbi za starost morale zagotoviti tudi z zakonom svoje nadaljnje akcije, tako na področju zavodskega varstva, kot tudi poseči po drugih dodatnih družbenih sredstvih za reševanje te problematike. Vse to pa nas obvezuje k načrtni in sistematični izpolnitvi nalog, ki so pred nami. Ne bi hotela poudarjati pomena zakona o socialnih zavodih, ki je uredil in ki bo uredil problematiko zavodskega varstva v predvidenih 5 letih, ker stanja, ki je zatečeno danes, ne moremo in ne smemo več dopuščati. Zakon nas obvezuje za izdelavo sanacijskih programov, za izvedbo sanacije, strokovni nadzor nad delom v zavodih in za izpopolnitev vseh normativov pri sanaciji sedanjega stanja, ki jih navaja pravilnik o minimalnih tehničnih, strokovnih in kadrovskih pogojih za ureditev zavodov. Pri tem so družbeno-politične skupnosti dolžne in kot prve poklicane za

izvedbo nalog ob angažiranju vseh drugih faktorjev, če hočemo, da bomo zadostili zakonskemu roku, ki nam je postavljen. S tem pa ni izčrpana vsa možnost razvijanja skrbi za stare, temveč je to le ena od obvez družbe. Srečujemo se z akcijskimi programi, ki dokaj na široko obravnavajo problem starosti od zdravstvenega varstva, skrbi v soseski in razvijanju tistih človeških odnosov, ki morajo biti vodilo pri našem delu. Vendar je opaziti tudi v tako velikem prizadevanju drobljenje sil in se je nujno povezati v koordinaciji, ker le z enotno akcijo bomo prišli k željenemu cilju.

Samo nekaj konkretnih problemov, ki jih srečujemo vsakodnevno že ob začetku izvajanja naše akcije. Opažamo, da vsi zavodi in družbeno-politične skupnosti, tu mislim občinske skupščine, še niso uskladile samoupravnih aktov oz. ustanovitvenih aktov, iz katerih naj bi izzvenela naloga in akcija. Na drugi strani stojimo pred iztekom roka sanacijskih programov, vendar je ta odmev šele posamezen, pred nami pa je le še dober mesec, ko bi morali biti že predloženi sanacijski programi. Ti programi namreč obvezujejo komisijo pri republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo z odgovorno nalogo, istočasno pa nam za samo akcijo sanacije, ki terja na eni strani samo tehnično izvedbo, na drugi strani pa angažiranje sredstev, preostane le malo časa. S tem bomo sanirali dosedanje razmere, ne pa ustvarili novih možnosti in kapacitet, ki so nam še kako potrebne samo ob številki, da od celotnega prebivalstva starega nad 65 let terja 5 % domskega varstva, da ne omenjamo vseh tistih, ki v okolju, v katerem živijo, brez večjih denarnih sredstev potrebujejo družbeno skrb. Kapacitete naših domov imajo danes 4.035 mest. Lahko pa trdimo, po dobljenih podatkih, da ne zadoščajo za kritje vseh nujnih primerov ob še popolni in preseženi zasedbi.

Posamezne družbene akcije so že našle svoje oblike in odraz na terenu. Vendar moramo razvijati te s hitrejšim tempom in ne kampanjsko, temveč mora biti to naša permanentna naloga za izboljšanje razmer na tem področju dela. Žato smo dolžni pred celotno družbo aktivirati vse naše sile v načrtno in strokovno razvijanje skrbi za starega in ne kot se opaža, da sile, kot sredstva, nenačrtno drobimo in pogosto ustvarjamo nove probleme.

Opozorila bi rada na prakso, ki se pojavlja pri delu, da posamezne družbeno-politične skupnosti ne upoštevajo dovolj

zakon o socialnih zavodih in pravilnika o minimalnih tehničnih, strokovnih in kadrovskih pogojih, ki obvezujejo vse, ki se lotevajo vprašanja problema starostnikov, da sodelujejo s strokovno službo pri sekretariatu in da, čeprav v dobri volji brez upoštevanja normativov skušajo reševati te probleme.

Ne sme nam biti tuje tudi dejstvo, da v skrbi za stare pozabljamo na kadre, ki neposredno delajo s starim človekom, bodisi tako v zavodih, kot pri drugih oblikah našega dela. Res so se tu pa tam na tem področju že obrestovala prizadevanja tako strokovnih služb kot Rdečega križa, ki je mnogo doprinesel k človekoljubnemu namenu dela posameznikov, k razvijanju pomoči v soseski, vendar moramo dati tem ljudem, ki neposredno delajo s starimi, tudi neko sigurnost in priznanje za njihovo delo s tem, da se jim ta družbeni status tudi prizna. Naša prizadevanja gredo k temu, da bomo tudi temu kadru, ki se je odločil za ta humani poklic, dali svoje mesto v družbi, da ga za to delo primerno nagradimo ter tako izpopolnili deficit pri kadrih.

Nova struktura, ki se nam pojavlja v starosti, terja tudi novih oblik dela, terja družbeno aktivizacijo. Te oblike nam niso tuje; narekuje nam jih vsakdanje življenje, vkoreniniti jih moramo v miselnost celotne družbe, tako da nas ne bo strah starosti in problemov, ki z njo nastajajo.

Franc Brinc: Rad bi rekel nekaj besed o splošni problematiki socialno patoloških pojavov ali kakor je pri nas udomačen izraz družbeno negativnih pojavov.

Splošni družbeni razvoj, še posebno v zadnjem desetletju, izriva na površje določene socialno patološke pojave, ki jih v določenem časovnem trenutku začutimo kot večji, ali pa kot manjši družbeni problem. Problemi, ki jih želimo obravnavati, se nam prikažejo v določenem časovnem trenutku kot večji ali manjši, to je odvisno bolj ali manj od zaznavnega števila oseb, ki se vdajajo posameznim pojavom ter od občutljivosti in zavzetosti določenih družbenih sil. Tu mislimo tako na organizirane družbene strukture, kot tudi na posameznike, ki se poklicno ukvarjajo s problemi. Občutljivost pa je prav gotovo odvisna tudi od vsakokratnih možnosti, ki so nam dane ali ki jih želimo ustvariti za zatiranje takih pojavov.

Če v ožji okvir socialno patoloških pojavov uvrstimo pojave alkoholizma, kriminalitete odraslih in prestopništva mladolletnih, potepuštva, brezdelništva, seksualnih deviacij sploh in prostitucije posebej, pojave, ki jim pravimo "mladoleetniški nemir" ali tudi huliganstvo, samomore in njih poskuse in nekatere duševne motnje, potem lahko vsem tem pojavom damo družbeno negativni predznak. Ti naštetni pojavi so za vsako družbo neprijetni in moteči. Takšni so prav tako in še zlasti za našo socialistično družbo. Vsaka družba skuša na določen način vplivati na te pojave, skuša jih preprečevati in odpravljati. Za našo družbo, bi mogli ugotoviti, da smo tem pojavom in jim še vedno posvečamo premalo družbeno organizirane skrbi, da pogosto pred pojavi zapiramo oči in se tolažimo, da jih bo odpravil družbeni razvoj sam.

Socialno patološki pojavi so bili v zadnjih letih pogosto predmet znanstvenega proučevanja. Tu omenjamo samo simpozij leta 1969 v Vrnjački Banji o družbeni patologiji v Jugoslaviji in preteklo leto organizirani simpozij na Zlatiboru o tej patologiji med otroki in mladino. Tudi vsa odpravljena individualna proučevanja in množica poskusov na različnih nivojih, da se spoznajo pojavi in da se poiščejo učinkovita sredstva za njihovo preprečevanje in odpravljanje pa niso dali zadovoljivih rezultatov.

Na tem mestu je vsekakor treba omeniti in ugodno oceniti vsa tista prizadevanja v občinah, bodisi organov ali posameznikov, ki so bila usmerjena v preprečevanje, spoznavanje in odpravljanje teh pojavov.

Raziskovanja o družbenem statusu delinkventne populacije in populacije, ki je nosilec ostalih socialno patoloških pojavov, kažejo, da tvorijo pravo jedro družbene kategorije nosilcev teh pojavov tisti ljudje, ki imajo najnižjo izobrazbo ali so sploh brez nje, so nekvalificirani ali priučeni delavci, ki so praviloma brez zaposlitve ali so samo začasno zaposleni in to pri najpreprostejših ročnih delih, nimajo organiziranega družinskega življenja itd. To so osebe brez stalnih ali začasnih prebivališč, te osebe nimajo prijateljev, ki bi na njih pozitivno vplivali - skratka, vsi ti ljudje živijo na dnu družbenega življenja, živijo primitivno življenje, so grobi v medsebojnih odnosih, imajo najnižje moralne standarde, so brez kulturnih standardov, so čustveno nerazviti in osebno-

stno neurejeni. Toda isti socialno patološki pojavi pa se v enakih ali podobnih količinah in kvalitetah pojavljajo tudi v sloju, ki se šteje v višje stopnice družbene lestvice, le da so tu storilci skriti za svojimi nazivi, položaji in tako dalje. Takoimenovano "črno" ali neznano število socialno patoloških pojavov, govorimo npr. o prikriti kriminaliteti, v teh višjih družbenih slojih ni znano. Le od časa do časa družbeni proces izrine na površje posamezne pojave, npr. gospodarski kriminal vsakršnega obsega, alkoholizem, oblike seksualnih deviacij, samomore in tako dalje. Za nekatere izmed teh pojavov se uporablja skupen izraz kriminaliteta blaginje, pa najsi gre za kriminaliteto odraslih, otrok ali mladoletnikov. Navadno sem štejem kriminal "belih ovratnikov" (izraz prihaja iz Amerike), ki obsega najrazličnejše gospodarske in finančne goljufije, korupcijo, podkupovanje ipd. dejanja, ki zavzemajo področje gospodarstva, državne uprave, pravosodja in tako dalje. Sem sodi tudi pojav, ki mu pravimo razvrat sodobne "zlate mladine", kaže pa se v vsakovrstnih seksualnih deviacijah, alkoholizmu, narkomaniji, pa tudi v samomorih mladih in njihovi nevrotizaciji.

Za večino naših socialno patoloških pojavov, vsaj tistih, ki so zaznavni in ki jih obsojata skladno oficielna in neoficielna družba, moremo še vedno trditi, da so ti pojavi praviloma zvezani z revščino in vsakovrstnim pomanjkanjem. Tudi vsa naša spoznanja in prizadevanja so danes usmerjena le na odpravljanje in preprečevanje teh socialno patoloških pojavov med revnimi, nastajajoči pojavi socialne blaginje, pa bodo zahtevali bolj diferencirane cilje in metode v družbeno preventivnih in kurativnih prizadevanjih.

Ko razmišljamo o odnosu, vlogi in možnosti socialne službe v preprečevanju in odpravljanju socialno-patoloških pojavov, moremo naša spoznanja strniti v naslednje poglede:

1. S socialno zakonodajo bi bilo po vsej verjetnosti mogoče zmanjšati obseg nekaterih socialno patoloških pojavov in tako zmanjšati obseg nekaterih socialno patoloških pojavov tako, kot je bilo v razvoju družbe z njo zmanjšano brezdelje in potepuštvu, recimo danes nekateri poizkusi pri nas na področju socializacije ciganov. Sedanja zakonodaja posega le na področje nekaterih socialno patoloških pojavov, to so predvsem posegi policijske ali sodne oblasti, manj pa posegi zdravstvene, socialne in druge zakonodaje. Sklepi

različnih simpozijev, resolucije itd. sicer morejo imeti tudi pozitivne učinke, vendar je v tem primeru vse preveč prepuščeno posameznikovi individualni percepciji pojava in njegovi osebni zavzetosti in pripravljenosti za delovanje. Zakon, ta pa vedno kategorično nalaga določenim organom ali posameznikom konkretne naloge in rešitve.

Zdi se nam, da bi mogli še zlasti z novo republiško zakonodajo načrtneje poseči tudi v dogajanja na področju nekaterih socialno patoloških pojavov.

2. Sedanja zakonodaja npr. kazenska - pomoč odpuščenim obsojencem, sodelovanje skrbstvenega organa v pripravljalnem postopku zoper mladoletnike in izvrševanje vzgojnih ukrepov, ali rodbinska zakonodaja, ki pooblašča skrbstvene organe za posege v družino, s katerimi se omejijo roditeljske pravice staršev in se zavarujejo koristi in pravice mladoletnih otrok, recimo korekcija družine, izločitev otrok v zavode ali druge družine. Vsa ta zakonodaja v določenih primerih daje možnosti za ustrezna ukrepanja, za preprečevanje in odpravljanje socialno patoloških pojavov. Zdi se nam pa, da se obstoječa zakonodaja koristi v nezadostni meri in to bodisi zaradi premajhne strokovnosti kadrov, ki delajo v socialnih službah, bodisi zaradi preobremenjenosti delavcev na področju socialnega varstva, poleg tega pa tudi zaradi nepopolnega poznavanja zakonodaje in njenih smotrov.
3. Vzroki za nastajanje socialno patoloških pojavov so tako različni in metode za njihovo odpravljanje in preprečevanje so toliko raznovrstne, da zahteva resno delo na proučevanju, spoznavanju in odpravljanju teh pojavov danes že teamsko delo različnih strokovnjakov z različnimi profili. Praviloma samo socialni delavec ne more opraviti vsega zahtevanega dela na področju socialno-patoloških pojavov, zato so na tem področju potrebni še drugi kadri, pravniki, psihologi, zdravniki, pedagogi in drugi. Taka ugotovitev velja še posebno, če želi socialna služba preiti iz čistega rutinskega, včasih že birokratskega reševanja problemov na načrtno spoznavanje in preprečevanje teh pojavov. Tu mislimo poleg individualnega dela s posamezniki, ki so pomoči potrebni, še posebno na načrtovanje in izvajanje dolgoročnejske politike na tem področju. Zdi se nam, če gledamo vsa obsežna spoznanja o socialno patoloških pojavih, še posebno

obsežna gradiva omenjenih simpozijev o socialni patologiji, da pri nas ni več toliko pomanjkanje spoznanj o določenih socialno-patoloških pojavih, lahko pogumno rečemo še več, da imamo za naše trenutne razmere, družbeno-ekonomske, kulturne, socialno-zdravstvene in druge, že dovolj ali celo preveč obravnav, spoznanj, ugotovitev, mnenj, stališč in za naše razmere znanih in tako značilnih sklepov, ki se začenjajo s "potrebno je". Zdi se nam, da smo doslej uresničili premalo od vseh sprejetih sklepov, ne glede na nivo njihovega sprejemanja, zlasti se čuti pomanjkanje kontinuitete med sprejetimi sklepi in našim delom.

Večji uspeh na tem področju delovanja socialnih služb lahko pričakujemo šele, ko bodo socialne službe strokovno in številčno pojačane, ko bo prišlo do načrtnega ukrepanja na posameznem področju socialne patologije in ko bomo v večji meri kot doslej izmenjavali svoje izkušnje in spoznanja,

Nekatere težave pa lahko že v naprej predvidevamo. Poleg težave, da ljudje na splošno zelo neradi sprejemajo tuja stališča in menjamo svoja, je in bo vedno ostala tudi težava, da za uresničitev določene znanstvene misli ni vedno dovolj, da ta prodre od znanstvenika do praktika, temveč je pogosto potreben še vmesni člen, ki določeno znanstveno misel ali spoznanje utelesi, bodisi s predpisom ali z denarjem.

4. Napovedi znanstvenikov so, da se bo v absolutnem številu obseg družbeno negativnih pojavov še povečal, sorazmerno s tempom razvoja naših ekonomskih in družbenih odnosov. Ob tem se pojavi vprašanje, kakšno pot naj uberemo v prihodnje, da z našimi intervencijami, tu so mišljene vse intervencije družbe, poleg socialne, zdravstvene, še predvsem policijske, sodne, ekonomske, politične, da s temi intervencijami ne bomo še povečali obsega družbenih spopadov.

Eden od odgovorov je nesporen. Storiti moramo nekaj že danes in ne čakati, da bodo socialno patološki pojavi postali popolnoma neznosni v družbi. Npr. prestopništvo mladoletnikov, alkoholizem, narkomanija in drugi in da bomo šele tedaj začeli s povečevanjem števila delavcev v organih javne varnosti, torej v policiji, namesto da bi že danes začeli s povečevanjem števila delavcev, ki delajo v službah za preventivo in terapijo.

5. Prevenција socialne patologije med otroki in mladino je področje predvsem izobraževalnih, socialnih, zdravstvenih ustanov. Kot čisti družbeni faktorji pa nastopajo še družbeno politične organizacije, kulturne in znanstvene asociacije ter interesne skupnosti delovnih ljudi in občanov, ki zasledujejo splošne družbene cilje. Sedanjo preventivo na tem področju karakterizirajo v velikem obsegu improvizacija, parcelirano in pomanjkljivo koordinirano angažiranje raznih družbenih in državnih institucij, organizacij in skupnosti.

Za izboljšanje sedanjega stanja je potrebno predvsem strokovno programiranje preventivne dejavnosti. Pri nas pa vlada mišljenje, da so vsi odrasli člani družbe kompetentni, da o socialno patoloških pojavih med mladino meritorno sodijo in zavzemajo stališča. K temu na določen način pripomore tudi dejstvo, da tudi tisti, ki se oficieho bavimo s temi pojavi, nismo v pripravah za svoj poklic dobili dovolj znanja, ki je pogoj za uspešno delo na tem področju.

Da bi mogla biti preventivna dejavnost bolj uspešna je treba pristopiti k izdelavi kompleksnih programov preventive na različnih nivojih družbeno-političnih skupnosti. Začeti pri komuni, kot osnovni asociaciji občanov in delovnih organizacij, nadaljevati preko širših skupnosti mest, regij, pokrajin do republike in federacije. Čim bližji bi bili programi konkretnim življenjskim pogojem in razmeram, tembolj bi morali biti konkretni, morali bi biti bolj izdelani in vsebinsko bogatejši z navedbo sredstev, ukrepov in aktivnosti z jasno definiranimi nosilci in obvezami.

V teh naših razmišljanjih o splošni problematiki socialno-patoloških pojavov nismo ocenjevali in ne prikazovali posameznih pojavov, ker smo prepričani, da je vsak od pojavov toliko kompleksen, da bi zaslužil samostojno obravnavanje. Za nekatere od pojavov npr. za alkoholizem so dosedanja prizadevanja na tem področju znena, izdelani akcijski program za boj proti alkoholizmu v Sloveniji je predložen v razpravo predstaviškimi organom v republiki, že sedaj pa potekajo nekatere akcije na nivoju republiških upravnih organov, druge pa bo treba še načrtovati in o njih razpravljati npr. ustanovitev doma za resocializacijo alkoholikov, prisilno zdravljenje alkoholikov, tudi ob izrekanju upravnih kazni za prekrške, ustanavljanje novih oddelkov za zdravljenje alkoholikov, razmah delovanja klubov zdravljenih alkoholikov itd.

Naša razmišljanja sklenemo z mislijo, da je bilo že doslej doseženo veliko uspehov na področju spoznavanja in obravnavanja, preprečevanja in odpravljanja socialno-patoloških pojavov, da so različne strokovne službe v občinah pogosto že našle pot za medsebojno sodelovanje in usklajevanje skupnih akcij. V prihodnje pa bo brez dvoma potrebno še več skupnega načrtovanja in sodelovanja, predvsem pa iskanja vzrokov za nastajanje in širjenje različnih socialno-patoloških pojavov. Vedno pa se moramo ob našem delu zavedati, da so socialno-patološki pojavi realen družbeni pojav, da imajo vsi pojavi svoje korenine v konkretnih družbenih pogojih, zato ne smemo biti nestrpni ob obravnavanju posameznega pojava, še manj pa smemo biti nestrpni ob obravnavanju in nudenju pomoči posameznemu nosilcu socialno-patološkega pojava (alkoholik, obsojenec, mladoletni prestopnik). Realen pristop k pojavu in nosilcu pojava nam daje tudi mnogo večje možnosti za uspešno reševanje celotne problematike, ki je v zvezi s socialno-patološkimi pojavi.

dr. Viljem Lippai: Nekaj na kratko iz aktualne problematike pri izvrševanju veljavnih zakonov. Temeljni zakon o razmerju med starši in otroki nalaga določene medsebojne dolžnosti in daje določene pravice, predvsem osebam, ki spadajo v ožjo družino (starši, otroci), pa tudi osebam, ki ne spadajo v ožjo družino (bratje, sestre, stari starši, vnuki). Mladoletnim otrokom gre pravica do preživljanja po starših v vsakem primeru. V drugih primerih pa gre preživnina od sicer zakonitih oseb le takrat, če oseba, ki potrebuje pomoč, ni zmožna za delo ali pa nima zadosti svojih sredstev za življenje. Pravica do tega preživljanja pa se uveljavlja le v sodnem postopku. Sodišče pa tudi lahko za čas postopka izda tudi začasno odredbo, s katero naloži plačevanje določenega zneska (začasne preživnine), dokler se ne reši sodni spor o preživljanju. Čeprav je to zakonsko urejeno v sodni pristojnosti, pa vendarle nastajajo določene življenske situacije, katere morajo reševati naše socialne službe, tedaj upravni organ. To zlasti v primerih, ko upravičenec do preživljanja te svoje pravice ne želi uveljavljati ali pa nima možnosti, da bi svojo pravico uveljavljal in na ta način pride v življensko težko ogroženo situacijo, ker nima niti najosnovnejših sredstev za preživljanje. V takih primerih je nujno ukrepati v upravni pristojnosti in dodeliti določeno družbeno-denarno pomoč, čeprav morda občinski odlok za take primere ne predvideva u-

pravičenosti do denarne pomoči iz družbenih sredstev. Če pa se taka pomoč dodeli je ob dodelitvi potrebno navesti, da se ta pomoč dodeljuje kot nadomestna pomoč in da se pridrži pravica do uveljavljanja povračila iz premoženja samega podpiranca oz. tistih oseb, ki so podpiranca dolžni preživljati po zakonu ali po pogodbi. Pravico do tega povračila daje določba 4o. člena temeljnega zakona o razmerju med starši in otroki, kar pomeni, da se lahko izdatki s tožbo zahtevajo in zemlje-knjižno zavarujejo in se tako zagotovi povračilo teh izdatkov, danih iz sredstev proračuna namesto oseb, ki bi bile dolžne to dajati.

Te pravne poti se naše službe vse premalo poslužujejo, imeli smo v napogled nekaj primerov prakse, ki kaže na to, da so v takih primerih bodisi enostavno zavrnilo zahteve za dodelitev denarne pomoči sklicujoč se na formalne določbe zadevnega občinskega odloka ali pa če so priznali denarno pomoč, pa je bila priznana v tako minimalnem znesku, da je prizadeta oseba kljub temu ostala v težkem socialnem položaju. Bili pa so to primeri, ko je podpiranec imel določeno premoženje, ali pa zakonito oz. pogodbeno zavezane sorodnike, ki so bili dobro situirani, imeli primerne dohodke, tako da bi se napram njim lahko sodno uveljavil regresni zahtevek.

Povedano velja tudi za druga materialna sredstva dana iz proračuna kot npr. rejnine, zavodske oskrbnine ipd. razen, če drugi pozitivni predpisi ne določajo drugače.

S tem bi prešel takoj na drugo pomembno vprašanje, kdaj lahko sam upravni organ določi prispevek zakonitih zavezancev največkrat staršev k plačilu rejnine, zavodske oskrbnine ipd. V teh primerih razlikovati ali gre za mladoletne osebe, otroke, ki so še v obvezni šolski dobi oz. sploh ugotoviti, ali ne obstoja kak poseben zakonski temelj za te vrste dajatve. Imamo tudi nekaj značilnih v upravnem sporu pri vrhovnem sodišču Slovenije preverjenih načelnih odločb.

Za šoloobvezne otroke je izhajati iz 17. člena zakona o usposabljanju in 1o. člena zakona o osnovni šoli, to pomeni, da plača celotne stroške tedaj tudi stroške oskrbovanja pristojna občina, če otrok obiskuje posebno osnovno šolo. V teh primerih upravni organ lahko izda odločbo le glede plačevanja oskrbnine iz družbenih proračunskih sredstev ne pa tudi sredstev kaknega drugega zavezanca, tako tudi ne iz sredstev staršev. Temu je

dodati kot poseben primer iz temeljnega zakona o invalidskem zavarovanju (prej je bila posebna uredba), da določa pristojni organ socialnega zavarovanja prispevek staršev k stroškom rehabilitacije otroka. Vendar v tem primeru velja prav tako že citirana odločba 17. oz. 10. člena citiranih zakonov, če gre za usposabljanje - rehabilitacijo v posebni šoli, ker tudi v tem primeru obveznosti staršev ni in nosi tudi ta del prispevkov občina iz sredstev proračuna.

Po določbah zakona o izvrševanju vzgojnih ukrepov pa ima sodišče pravico določiti prispevek staršev k stroškom izvajanja zavodskega vzgojnega ukrepa, katere sicer plačuje občina, pristojna za mladoletnika ob času izreka sodne odločbe. V vseh ostalih primerih (oskrbnine, rejnine in drugi slični izdatki) lahko sicer občinski upravni organ določa prispevek ustreznih zavezancev po določbah občinskega odloka, vendar sama izterjava tega določenega prispevka, če zavezana oseba svoje dolžnosti ni izpolnila, se lahko uveljavlja v sodnem pravnem postopku, kakor to določa že citirani 40. člen zakona o razmerju med starši in otroki in izterjave teh prispevkov ni mogoče izvršiti v upravnem postopku.

Vse to navajam zaradi številnih nejasnosti, neenotnosti prakse, prišlo je celo do ničnih odločb, ker so naši upravni organi odločali v zadevah, ki spadajo v sodni postopek. Primerno je tedaj te zadeve urejati prek pristojnega pravobranilca in zlasti v tej dobi socialnega razlikovanja in teženj v smoternejšo in pravičnejšo uporabo družbenih sredstev, tudi zaostri kriterije glede uveljavljanja vseh regresnih zahtevkov, če so le izgledi za izterjavo iz družbenih sredstev danih pomoči oz. drugih prispevkov.

Marjana Šmuc: Nekaj zapažanj ob reševanju pritožb na drugi stopnji s področja socialnega varstva. Želim opozoriti na nekatere pomanjkljivosti in nepravilnosti, s katerimi se česče srečujemo.

Prvostopni upravni organ mora pri reševanju socialnih problemov predvsem izhajati iz dejstva, da rešuje življenske probleme oseb, ki nimajo sredstev za preživljanje, ki zaidejo v takšno situacijo, da potrebujejo družbeno zaščito in pomoč v skrbniških in rejniških zadevah v sporih med starši in otroki, skratka, da gre za potrebe človeka in občana in

njegove družine in za druge odnose, ki pogojujejo njegovo vsakodnevno življenje.

Ob taki presoji moramo predvsem upoštevati načelo iskanja materialne resnice, ki je osnovni princip upravnega postopka. Da bo temu načelu zadovoljeno, mora odločba organa temeljiti na objektivnih dejstvih, zato mora prvostopni organ pred izdajo odločbe zbrati vse potrebne dokaze, zaslišati ustrezne strokovne službe in pribaviti potrebna spričevala. V spisih predvsem pogrešamo mnenja strokovnih služb, krajevnih skupnosti, patronažnih služb, pedagoških in vzgojnih posvetovalnic ter mnenje psihologov in drugih strokovnjakov, kakor pač rešitev konkretne zadeve zahteva.

Ob tej ugotovitvi tudi ne smemo prezreti načela zaslišanja strank, ki je često kršeno. Odločbe s področja socialnega varstva se le izjemoma izdajajo po skrajšanem postopku (141. čl. ZUP-a), vendar je stranki tudi v tem primeru zajamčena pravica do zaslišanja, če se ne strinja s skrajšanim postopkom. Uradna oseba, ki vodi postopek mora dati, torej stranki možnost, da se izjavi po vseh okoliščinah in dejstvih, ki so navedena v ugotovitvenem postopku. Posebno v postopkih za dodelitev denarne pomoči osebam, ki so ostale brez sredstev za preživljanje, ugotavljamo, včasih zelo pomanjkljivo zbrane dokaze brez zaslišanja strank, čeprav se navedbe strank v vlogi razlikujejo od navedb prič, in zahtevku stranke ni bilo ugodeno.

Posebno sedaj v času velike socialne diferenciacije bi moral prvostopni organ pred izdajo odločbe skrbno pretehtati vsako navedbo stranke, predno zahtevek stranke zavrne. Morda je ravno velika socialna diferenciacija ob reševanju zadev o družbenih denarnih pomočeh razlog, da je bil drugostopenjski organ še posebej pozoren in je sled tega odpravil večje število prvostopenjskih odločb, v primerjavi s prejšnjimi leti, ker je lahko na ta način vzpodbudil občinske organe na še skrbnejše reševanje socialnih problemov.

Občinske upravne organe je republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo že pred časom opozoril na določbo 235.čl. ZUP-a in sicer s tem, da naj se je češče poslužujejo. Odločbe, ki se s pritožbo izpodbijajo, lahko že organ I.stopnje nadomesti z novimi odločbami, kadar sodi, da so pritožbe upravi-

čene. Ker si v zadevah v področja socialnega varstva mnogokrat zahtevki niso nasprotujoči in se za nadomestnimi odločbami ne prizadenejo pravice drugih strank, je uporaba te zakonske določbe povsem upravičena.

Ravno tako je upravičena izdaja nadomestnih odločb, ki se s pritožbo izpodbijajo po dopolnjenem ugotovitvenem postopku (236.člen). Kadar torej I.stopni organ spozna, da je bil ugotovitveni postopek nepopolen in da je to lahko vplivalo na odločitev, je povsem na mestu izdaja nadomestne odločbe po dopolnjenem ugotovitvenem postopku in v takih primerih ni oportuno pritožbo pošiljati v rešitev II.stopnemu organu.

Ivan Srebnik, Radlje ob Dravi: Namenoma bom govoril o problemih, čeprav bi na začetku poudaril, da smo v zadnjih letih veliko naredili, da zmanjšamo socialne razlike, predvsem na področju izgradnje novih šol, drugih komunalnih naprav itd.

V Sloveniji poskušamo reševati sedaj socialno problematiko s finančnega vidika in iz vseh mogočih vidikov. Za razne kategorije prebivalstva, za razne kategorije otrok. Meni se to ne zdi čisto prav. Bolj prav bi bilo, če bi v Sloveniji vsaj nekatere osnovne stvari rešili enotno. Npr. Sedaj je sprejet zakon o pokojninskem zavarovanju kmetov. To je zelo lepa in perspektivna stvar za mlade kmetovalce. Se pravi, imeli bomo starostno zavarovanje kmetov, nimamo pa zdravstvenega varstva. To ni v redu. Vsi veste, da danes plačujemo zdravstveno zavarovanje iz raznih naslovov npr. priznavalnine, socialne podpore, še vedno obstoja predpis, da mora občina navsezadnje plačati vse račune tudi za nezavarovane osebe, in zneski so iz leta v leto večji; dajejo se dotacije za sklad kmečkega zavarovanja itd. Če bi to sešteli, bi videli, da bi bilo boljše enotno zdravstveno zavarovanje za slovensko prebivalstvo. Ker sedaj parcialno rešujemo, porabimo denar, med ljudmi pa imamo velik nemir, ker posamezne kategorije ljudi niso enotno obravnavane.

Ko sem hodil po razpravah o pokojninskem zavarovanju kmetov, so vsi kmetje rekli, najprej nas zdravstveno zavarujte, da bomo deležni vsaj te osnovne človeške zaščite, potem bomo šli pa na pokojninsko zavarovanje. Predlagal bi, da bi v Sloveniji čimprej prešli na enotno zdravstveno zavarovanje vsega prebivalstva.

Drug problem, ki je zelo težak, pa je participacija pri zdravljenjih. K nam na občino pridejo zaposleni ljudje z velikim številom otrok, ki ne morejo več plačevati participacije pri zdravljenjih.

Drugo, ne morem mimo tega, je visok osip otrok v osnovnih šolah. To govorim že deset let. Zakaj sem danes to povedal? Zato, ker večino mladoletnih prestopnikov izhaja ravno iz tiste kategorije, ko so jo v osnovni šoli obsodili, da ni sposobna za nič več. To pa ni zaradi tega, ker bi bilo v Sloveniji 12 - 15.000 mladih ljudi neumnih, dokazano je, da to ni res; Nobena evropska država nima tega, in ponovno poudarjam, kar sem že dejal nekoč v republiški skupščini, da nimamo pravice tako ravnati z mladimi ljudmi. Ne vem, kakšna naj bo osnovna šola, samo trdim, da mora biti taka, da jo bodo vsi dokončali ali vsaj 90 %.

Drugo: v Ljubljani in v Mariboru moramo zgraditi zadostno število internatov. Če ne bo internatov, če ne bo menz za študente, bo vse prizadevanje za drugačno socialno strukturo zaman, štipendija, tudi če jo nekdo uspe dobiti, mu nič ne pomeni v Ljubljani, ker plača za sobo skoraj toliko, kolikor bi po sporazumu dobil štipendije. Rešitev bi bila zadostno število internatov, ti internati naj bi bili direktno dotirani, ker pa bi v teh internatih stanovali ljudje iz manj razvitih območij, bi konkretno pomagale tem občinam.

V republiki bo potreben dogovor, da bi našli neka sredstva za kreditiranje gradnje domov ostarelih. Sami, - vsaj v naši občini - ne bomo zmogli.

Še en problem: Ne pričakujte preveč od socialnih delavcev! V naši občini, ki ima 18.000 prebivalcev, sta dve socialni delavki. Nobeno podjetje, nobena šola nima zaposlenega socialnega delavca. Ne bi našteval, kaj vse morajo ti socialni delavci narediti. Še vprašanje: kaj pa s tistimi socialnimi podpiranci, ki imajo zemljo, imajo hišo, imajo celo morda malo gozda, so pa popolnoma nesposobni, da se še sami preživljajo. sorodnikov nimajo, in pod nobenim pogojem prostovoljno ne pristanejo na zemljiško knjižno zavarovanje, niti na nobeno drugo pogodbeno razmerje. Seveda, ko umrejo, se pojavijo daljnji sorodniki, ki jih pa niso bili dolžni preživljati. Kaj napraviti v takih primerih? Ne moreš ga pregovoriti, on svojega

imetja ne odstopi, čeprav to imetje mu ne more koristiti več.

Prosil bi sekretariat, da bi tiste naše pripombe upoštevali. Naš svet za zdravstvo in socialno varstvo ne more razumet, tudi mi ne, da smo letošnje leto že precej na slabše uvrščeni pri dotacijah, pri tej dotaciji za socialno podporo. Tu bi prosil, da bi še preverili te podatke, zakaj je ta občina Radlje ob Dravi, tako nizko padla, ker se v ničemer ni od lani do letos spremenilo. In še to bi opozoril, da narodni dohodek teh dravskih elektrarn nam nič ne pomeni in še to, da ti hribovski kraji, Pohorje in Kozjak, so verjetno bolj težavni kot pa ravninski kmetijski predeli, in to bi bilo potrebno upoštevati. Letošnji proračun se bo v naši občini povečal za 12 %, za socialno varstvo bo dano 25 % več in še bomo morda komaj dosegli, da bomo lahko izplačevali 340 din tistim, ki jim je to edini vir preživljanja. Je pa še kup obvez, ki jih ne bomo mogli izpolniti.

Komprej I. Ravne; Podprla bi predgovornika iz sosednje občine glede zdravstvenega zavarovanja kmetov. V ravenski občini smo imeli debato glede združitve skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov. In smo, na žalost ugotavljam, na tem posvetovanju ugotovili, da nikakor ne bi uspeli teh dveh skupnosti združiti, čeprav je 92 % delavcev in samo 8 % kmetov. To pomeni, da 90 % ljudi ne bi uspelo prispevati tiste malenkostne razlike za 8 % prebivalcev, čeprav so delavci še kar dobro situirani in jih to ne bi prizadevalo veliko; samo na prostovoljni bazi verjetno ne bi uspeli z združitvijo. Podpiram predlog, da bi se to uredilo v republiškem merilu, da bi bilo zdravstveno zavarovanje kmetov izenačeno z zdravstvenim zavarovanjem delavcev.

Obenem bi omenila še en problem. Po akcijskem programu za boj proti alkoholizmu so občine zadolžene v marcu letos sestaviti občinske programe. Zdravstvena služba na našem področju pa pravi, da je popolnoma nesmiselno začeti z nekimi programi v občinskih okvirih, ker se ne bi mogli realizirati in bi bilo to razmetavanje denarja, dokler ne bodo te stvari v širšem obsegu drugače reševane. Predvsem napadajo reklamo, dovoljenja za točenje alkoholnih pijač v vseh bifejih, v vseh športnih objektih itd. Zdravstveni delavci pravijo, da nima smisla ničesar začeti urejati, dokler se ne bo na splošno spremenil odnos do tega.

Jože Valenčič, Ilirska Bistrica : V zadnjem času veliko govorimo o tem, da bi občanom, ki jim je socialna podpora edini vir preživljanja zagotovili nekoliko višjo vsoto. Ugotavljam, da je to zelo, zelo majhen korak. Čeprav se zavedamo, da je to začetek, in da verjetno bo šlo na boljše. Omenil bi problem participacije, socialni podpiranci plačujejo participacijo k zdravilom, stroškom prvega pregleda, nimajo pravice do povrnitve stroškov prevoza na zdravljenje itd.

V mesecu januarju sem vzel primer socialne podpiranke, ki prejema 200 dinarjev socialne pomoči. Ta podpiranka je 52.letna vaščanka malo oddaljene vasi, ki je porabila v januarju 155 dinarjev za stroške participacije k zdravilom, za prve preglede in za potne stroške. Pri tem bi samo še povedal, da je za specialistični pregled potrebno iti dvakrat v Ankaran, prvič se naročiš in drugič prideš na pregled. In ostalo ji je še 45 dinarjev. Ta ženska bo sedaj dobila 340 din in bo ravno toliko dajala za zdravila. Pojavi se vprašanje, ali bi za skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev, po mojem malenkostni prispevek, ki ga ne bi plačali socialni podpiranci - in jaz bi vključil še upokoјence z minimalnimi pokojninami - res predstavljal tak problem. V lanskem letu sem izdal okrog 400 potrdil za socialne podpirance, da prispevke plača občina. Vse skupaj je 180 takih potrdil zneslo 4.200 din, ostalo so stroški prevozov, ki jih tehnično ne moremo izplačevati, razen s posebno odločbo. Vsa participacija s stroški prevoza vred bi predstavljala za našo občino mogoče 10.000 din. To ni taka vsota za skupnost zdravstvenega zavarovanja, posebno za našo, ki je imela letos 5,700.000 viška in je bil ta višek porabljen oz. je namenjen za izgradnjo hitrih cest v Sloveniji. Na drugi strani pa ugotavljamo, da bomo zbrali v posebni akciji sredstva za ureditev in nabavo novih instrumentov na Golniku, pobirali bomo po 0,5 % od gospodarstva za izgradnjo bolnice v Kopru itd.

Drugo: Ob, upam da, skrbnem prebiranju tega akcijskega programa, ki si ga je Izvršni svet zadal, ugotavljam posebej pod točko 7, - to sem si jaz najbolj ogledal - kjer so našteve naloge, ki si jih je Izvršni svet zastavil na področju socialnega varstva, da so naloge preozko postavljene. Ves čas ugotavljamo, danes in na raznih drugih sestankih in posvetovanjih, kaj vse čaka socialne službe. V tem programu pa v glavnem zasledimo področje denarnih pomoči. Ugotavljamo pa že ves čas,

kakšne so naloge, ki jih imajo socialne službe in mislim, da bi bilo potrebno program razširiti; vem, da ni mogoče vnesti vsega v tak širok program, vendar pa moramo dati poudarka še nekaterim vsebinskim nalogam s tega področja. Te naloge, ki so že našteje, te, ki bi jih še morali dodati, za te naloge ni v tem programu nikjer rečeno, kdo jih bo izvajal. Oprostite, ampak že nekaj let ugotavljamo, kaj je s kadri v službah socialnega varstva. Pravkar je tovariš iz Radelj povedal, da delo opravljata dve socialni delavki. V Ilirski Bistrici imamo 15.500 prebivalcev, pa delo že 5 mesecev opravljam sam. Žato mislim, da bi moral ta program upoštevati tudi to dejstvo. Če se lahko s predpisi kadrovske uredi davčna uprava, služba za notranje zadeve itd, bi se nekako - ne trdim, da ravno s predpisi - lahko uredilo tudi to vprašanje. Jaz mislim, da mi bodo kolegi potrdili, da bi socialni delavci zelo radi delali, in za nekatera področja - ne bom trdil za vsa, ampak za nekatera, se čutimo strokovno in drugače sposobni. Samo mislim, če nekdo v enem letu reši 913 zadev, jaz sem lani prav štel, to je obremenitev, ki predstavlja tolikšen problem, da ga bi moral tudi tak program, kot je tale, obravnavati.

Jana Potočnik: Nadaljevala bi diskusijo o problemu kadrov. Sem socialna delavka v občini Trebnje, ki spada med gospodarsko zaostala območja, imamo poleg vseh drugih oblik socialne zsostalosti še cigansko populacijo, ki ji je treba zagotoviti vse od strehe nad glavo do postelje, ognjišča, vzgoje in zaposlitve. Bojim se, da če ne bodo oz. ne bomo kadrovske zagotovili zadostnega števila socialnih delavcev, ki bodo delali na vprašanjih, ki se nam sedaj odpirajo v zadevah socialne diferenciacije, da bodo tudi sedanji programi ostali bolj deklaracije oz. resolucije. Mislim, da so tisti socialni delavci, ki delajo v centrih, v ugodnejšem položaju v tem smislu, ker je to samostojna služba, ki lahko programira svoje delo in ga lahko tudi kvantitativno in kvalitativno opredeli. Socialni delavci, ki delajo v občinah, so v slabšem položaju, ker tu pravzaprav v oddelku za družbene službe, in med ostalimi davčnimi in takimi in drugačnimi službami ne najdemo dovolj opore in tudi načelniki se ne morejo posvečati izključno problematiki socialne službe. Zaradi tega tudi ne moremo prodreti z mnenjem, da imamo preveč dela in trpi predvsem kvaliteta dela, ker kvantiteta se sama določa. Ljudje prihajajo, zahtevajo rešitev, mi pa uspemo rešiti problem samo začasno, dolgoročno

pa ne, in zaradi tega dostikrat izgubljam veliko časa, veliko denarja, ker rešujemo same akutne težave, dolgoročno, preventivno pa ne moremo delovati.

Karmen Langus; Maribor: Tudi jaz sem hotela govoriti o problemu kadrov, čeprav bi morda kdo mislil, da pri nas v Mariboru tega problema ne poznamo. Res je pri nas služba dokaj dobro zasедena, vendar se nam je že ob zadnjih razpisih zgodilo, da ni bilo pravega odziva. Predvsem pa menimo, da ni dovolj, če je organizirana in dovolj zasédena samo občinska socialna služba. Pri nas je predvsem deficit na področju šolstva in v industriji. Na različnih posvetovanjih v okviru občine ali regije ugotavljamo, da bi bilo potrebno z zakonom urediti vključevanje drugih profilov kadrov tudi na področje šolstva, ker vemo, da se tam pravzaprav začena za otroka največje zlo, ker če začne malo napako, ni na šoli, razen razrednika, ki je preobremenjen z drugim delom, nikogar, ki bi mu stopil ob stran. To je bilo včeraj tudi poudarjeno na regionalnem posvetovanju, ki ga je sklicalo okrožno sodišče v Mariboru namreč, da bi šola morala več vzgajati in ne samo učiti. S tem bi verjetno pripomogli, da bi otroci enako pripravljani stopali v življenje, in se ne bi potem večalo število tistih oseb, ki pritiškajo na fonde socialnega varstva kot odrasli iztirjeni ljudje.

Skrb za razvojno motene se je v zadnjih letih bistveno izboljšala. To bi verjetno lahko potrdili predvsem za večje centre, manj pa morda za podeželje. Menimo, da bi v programu Izvršnega sveta, čeprav je sicer vnešen razvoj posebnega šolstva in tudi internatske oskrbe za te otroke, morali dati temu prioriteto. Če povem samo podatke naše občine: od kategoriziranih 2.263 otrok jih je kar 1700 lažje duševno prizadetih potrebnih posebnega šolanja, od tega je vključenih v posebno šolo komaj 65 %. To se pravi, da vsa široko zastavljena akcija odkrivanja in razvrščanja otrok ostane brezpomembna, - verjetno je v drugih občinah še slabše, - če ti otroci potem niso deležni posebnega šolanja in usposabljanja. Tudi za predšolske otroke kot veste, že imamo prvi poskusni oddelek v normalnem vrtcu. Ko smo po nekaj mesecih ugotovili ogromen napredek teh otrok, ki so večinoma huje duševno prizadeti, smo sklenili, da je treba razvijati take oddelke, ker tako z manjšim vlaganjem družbenih sredstev lahko pomagamo otrokom, da se usposobijo za samostojno življenje. To hočem povedati za vzpodbudo dru-

gim, ki morda z organiziranjem takih oddelkov še odlašajo.

Načela bi še problem odraslih invalidnih oseb, predvsem asoci-
alnih. Ne vem če se drugim socialnim službam dogaja isto kot
nam: število teh oseb se nenehno veča. Vemo, da samo s stro-
kovnim socialnim delom in samo z materialnimi podporami ne
moremo reševati teh težkih problemov. Ne ostajajo niti v tu-
jih družinah, niti v domovih za starostnike, saj tja niti ne
sodijo. Imamo jih nenehno pred vrati, in skratka, ne vemo, kaj
z njimi. Ne vemo kam z njimi, smo brez moči. Potrebno bi bilo
dejansko organizirati polzaprti dom za asocialne osebe, kjer
bi bile možnosti zaposlitve pod posebnimi pogoji. Ravno tako
bi bilo potrebno organizirati zaščitne delavnice za huje te-
lesno pa tudi duševno prizadete, ker sedanji zavodi za reha-
bilitacijo in za zaposlovanje invalidov niso toliko oproščeni
družbenih dajatev, da bi lahko normalno živeli in zaposlovali
predvsem težje invalidne osebe. Slišimo, da se tu menda pri-
pravlja nove predpisi, vendar ni bilo potrebno te stvari
pospešeno urediti.

Potem bi me še zanimalo, no vem morda sem s posredovanjem
tovarišice Gasparijeve preslišala, kako je z otroškim do-
datkom za huje telesno in duševno prizadete otroke, namreč
ta zakon, tolmačenje, pravzaprav dodeljevanje otroškega do-
datka nas bi konkretno zanimalo, ker menda ni dovolj samo
izvid kategorizacijske komisije oziroma ne vemo, kaj se bo
smatralo kot huje prizadet otrok. To so včeraj na roditeljskem
sestanku posebne šole tudi starši spraševali pri nas.

Omenila bi še nov pojav, namreč socialne službe se čutijo oz.
čutimo pri nekaterih novo nastajajočih problemih dokaj nemočne.
Že uvodoma je bilo danes povedano, da gre za splet objektivnih
pogojev, ki jih mi sami ne moremo reševati. Vendar grmadenje
stanovanjske problematike ne morda le v industrijskih središ-
čih, ampak tudi na podeželju, kjer se stare stavbe podirajo,
je tako veliko, da pravzaprav občine same niso sposobne reše-
vati tega, socialne službe pa ta pritisk nenehno doživljajo.
Stanovanjskih problemov ljudje ne prihajajo, npr. pri nas v
Mariboru, reševati na stanovanjski referat, ampak na socialno
službo, ki je dostikrat tudi v javnosti tangirana kot tista,
ki se dovolj ne potrudi; v resnici pa ničesar ne moremo in
vemo, da je lahko stanovanjski problem tisti, ki sproži celot-
no neurejenost družine. Isto je tudi s problemi zdomcev, ki

postajajo kompleksni, težki, za nas pogosto nerešljivi. Mi kot obmejna občina dobivamo tedensko tudi po avtobus, dva, zdomcev čez mejo. To so ljudje, ne samo iz Slovenije, iz vseh republik, pa tudi morda iz Turčije itd. in za te ljudi naj bi naša služba poskrbela. Uprava javne varnosti zahteva, naj organizira naš oddelek nočno dežurno službo s sprejemališčem za odrasle, kjer bi poskrbeli za te ljudi. Navadno so to družine z otroki, pa tudi stari ljudje, in bi jih naj opremili za naprej. Če pa potem tudi poskušamo matičnim občinam te storitve tudi obračunavati, dobimo zelo pogosto iz drugih republik odgovor, da teh ljudi ne poznajo, da jih niso nikamor napotili, skratka, da niso pripravljeni poravnati teh računov. To je breme, ki ga posamezna občina ne bo več zmogla oz. ga po mojem niti ni dolžna reševati. To najbrž ni niti samo republiški problem, ampak kar državni problem. Mislim, da isto tare občino Jesenice in najbrž se občini Kopece ne godi dosti boljše. Prihajajo družine z več otroki, nimajo denarja, niso oblečeni, brez hrane so. Tisto kar mi morda našim družinam celo leto damo, ni dovolj za eno tako družino.

K programu Izvršnega sveta za urejanje socialnega razlikovanja bi povedala, da imam iste občutke, kot so jih že izrazili predgovorniki, če ne bo program predstavil naše službe, naše dejavnosti bolj celostno, bo naša dejavnost ostala res zreducirana samo na družbene denarne pomoči. Zdi se mi, da bi tak program lahko omenil tudi organiziranost naših služb, zasedenost s strokovnimi kadri, potrebo po interdisciplinarnem delu itd. To vse naj bi bilo združeno v takem programu, ker se moramo itak posamezne službe in posamezniki dovolj krepko boriti, da dosežemo za naše službe kak premik. Recimo, v Mariboru se nenehno sliši, vas je toliko, davčne uprave pa samo toliko, čeprav ne vedo, s kakšnimi problemi se pravzaprav ukvarjamo in moram priznati, da včasih postaja človek že malodušen, ker se mora boriti s temi problemi, ko je pa dovolj drugih. Verjetno bi bila res potrebna krepka sugestija od zgoraj tudi občinskim skupščinam, da bi se naše službe lahko enotnejše organizirale, da bi končno ne bile priveski splošnih občinskih služb, pa oddelki za družbene službe, pa vse mogoče, saj najbrž ste, kadar naslavljate pošto, v silni zadregi, komu jo sploh nasloviti, ker smo tako pisano organizirani in seveda tema primerno tudi zasedeni s kadri.

Slavko Zupančič, Grosuplje: Na kratko na splošni del izvajanja tov. Hafnerja. Namreč, sodeloval sem v raznih razpravah o socialnih razlikovanjih in sem dobil vtis, to je splošen vtis, da delovni ljudje in pa ostali občani, največ reagirajo na razlike, ki ne izvirajo iz dela. Delno tudi na socialne razlike, ki izvirajo iz neurejenih ali slabih sistemskih ureditev. Torej ljudje so zahtevali energične in ostre ukrepe napram ljudem in skupinam, ki so v monopolnem družbenem položaju, ki so nizkih moralnih vrednosti, ki ignorirajo družbene norme, ki torej izkoriščajo svoj položaj. To je npr. razna velika prekupevanja z zemljišči in z avtomobili itd. utaje davkov, korupcija in tako naprej. Torej na te probleme, ki se pojavljajo, in to verjetno v vseh občinah, tudi v podeželskih občinah, ljudje zelo ostro reagirajo in zahtevajo čim hitrejšo rešitve teh stvari. Potem so tu vprašanja glede sistemskih ureditev. Bilo je več kritike na socialno razlikovanje, ki izvira iz inflacijskih gibanj in devalvacij. Imamo na eni strani ljudi, ki so dobili veliko vsoto posojil, z nizkimi obrestmi na eni strani, na drugi strani imamo pa varčevalce, ki varčujejo celo po pet let in s tistim varčevanjem nič ni, ne morejo dograditi svoje hišice itd. Torej na eni strani je pretežna večina ljudi, ki so imeli visoke osebne dohodke, na drugi strani pa so upoko-jenci in delavci, ki si ne morejo prav nič napraviti. Mi sami dobro vemo, da je v zadnjih dveh letih nastala razlika 40 % na vsaki strani, to je razlika za 80 %. Eni so bili dobili za 40 %, drugi so zgubili za 40 %.

Stalno nas preganjajo povprečja. Namreč stalno govorimo, povprečje je razlika 1 proti 2,8. So pa ekstremi, so konkretni primeri v Grosupljem ali pa še drugje, npr. nek direktor dobi skupnega osebnega dohodka 5 milijonov, drugi za isto delo dobi 9 milijonov. Toda če vzamem povprečje, je povprečje, iz katerega se nič ne vidi. Ne odobravam na nobenem področju operiranja s povprečji.

Sedaj pa imam nekaj vprašanj iz socialnega varstva. Otroško varstvo: da je v sedanjih pogojih nedopustno, da imamo linearne prispevke staršev. Torej da plačujejo slabo plačani delavci prav toliko kot tisti, ki imajo preko 2000 din skupnega družinskega dohodka. To je na vsak način potrebno regulirati. Družina, ki ima preko 6000 din mesečnega dohodka je sposobna in zmožna plačati polno ceno za varstvo.

Na drugi strani pa imamo samohranilke z 80 - 100 dinarji do-

hodka, ki naj se jo razbremeni. Predlagamo, da se napravi splošen družbeni dogovor in da se napravijo 4 skupine: prva in druga skupina tisti, ki prejemajo otroški dodatek, tisti, ki ne prejemajo otroškega dodatka pa se delijo prav tako na dve skupini. In to se da napraviti. S temi stvarmi bomo odpravili socialne razlike, ne pa, da govorimo o otroškem varstvu v celoti in podaljšanem bivanju, brezplačnih očbenikih, šolski prehrani in tako dalje, vse brezplačno. S tem bomo še povečevali socialno razlikovanje, če je brezplačno za tiste, ki so zmožni plačati. O vprašanju ostarelih in osamljenih ljudi. Tu sta dva problema, ki jih imajo manj razvite občine. Prvi problem so otroci. Otroci so šli s kmetije v mesta, doma so ostali samo stari ljudje, ki ne morejo obdelovati zemlje. Kljub temu pa malo delajo in malo pridelajo. No, otroci, ki so zaposleni v mestih, prihajajo mesečno, tedensko domov, poleti zelenjava, pozimi krompir in koline. To odpeljejo, doma pa naj družba daje staršem socialno pomoč. To je problem, ki ga je treba sistemsko urediti. Drug problem pa je skupina, ki ni potrebna denarja, pač pa druge pomoči. Potrebujejo sosesko pomoč, potrebujejo obiskov, razgovora, malenkostne pozornosti itd. Deluje sicer sekcija pri SZDL, vendar vidimo, da se preveč zanaša na občinsko upravo, ki sama ne more stori+ti vsega.

V naši občini razen v občinski upravi ni nobenega socialnega delavca, niti v šolstvu, niti v zdravstvu, ne v krajevni skupnosti. Naloge pa so velike. Glede sredstev za pomoči kmečkim otrokom: pri nas je 32 % kmečkega prebivalstva, vendar imamo le nekaj čez 100 družin, ki pridejo v poštev. Cenzus, to je 2.000 KD na gospodinjstvo oz. do 600 dinarjev KD na družinskega člana je zelo oster. Zdi se mi nesmiselno, da zaposlimo 1/3 delavcev zato, da bodo izvajali postopke za pomoč kmečkim otrokom, ker bo po postavljenem cenzusu zelo malo otrok.

Se problem: manj razviti otroci. Kako je to mogoče, da mora družba plačati 1.500 dinarjev za otroka v zavodu, če je otrok na usposabljanju. Saj za šolskega otroka, za obvezno šolanje, morajo starši tudi kupiti obleka in mu dati prehrano doma. Starši so lahko premožni in imajo velike osebne dohodke in ne prispevajo niti dinarja za tega otroka. Meni se zdi, da bi bilo tukaj prav, da plača občina šolnino in vzgojo, del prehrane in obleke pa morajo tudi za tega otroka plačati starši, čeprav v zavodu. To je nemogoče, da bi starši dobili otroški dodatek in še povečan za 30 %, občina pa bi v celoti plačala zavod. Treba je pregledati in popraviti zakonodajo.

Rejništvo, samo eno stvar o rejništvu. Zdi se mi, da smo začeli skrbeti tudi že za rejniške družine, ne samo za rejence. V manj razvitih občinah nimamo denarja niti za otroke, ki jih dajemo v rejo, nikakor pa, da bi zdravstveno zavarovali še družine, ki vzamejo otroke, Kjer je to mogoče, naj se ureja, ne pa na splošno.

Glede družbene denarne pomoči: v naši občini bomo kljub 26 % povečanju stroškov in izdatkov za socialno varstvo in kljub dopolnilnim sredstvom dali lahko skoraj najvišjo pomoč 340 ali 400 din, ne pa minimalno, kot se zahteva v družbenem dogovoru za socialne podpirance, katerim je denarna pomoč edini vir za preživljanje.

Glede mladoletnih prestopnikov: Mislim, da pri socialnih službah ne more biti nobene birokracije; zdi se mi, da včasih še za nujne primere ni časa, ne da bi se še z birokracijo ubadali pri mladoletnih prestopnikih in drugih družbeno negativnih pojavih. Če hočemo v redu delati in potrebno je več dela za to področje, moramo imeti več ljudi. Vemo pa, da je prostovoljnih socialnih delavcev ali pa prostovoljnih drugih delavcev na terenu čedalje manj. Povsod, od političnih organov, pa do skupščinskih organov, vsepovsod vidimo eno in isto strukturo ene in iste ljudi. V neki občini je mogoče skupina 20 takih ljudi, in ti ne morejo povsod delati. Jasno je, da tako ne moremo veliko pričakovati.

Nada Majcen: V svoji razpravi bi se omejila na tisti del izvajanj tov. Hafnerja o pomenu delovanja služb socialnega varstva, ki ga je nekajkrat imenoval kot možnost na vplivanje na spreminjanje določenih vprašanj socialnega varstva in socialnega razlikovanja na območju, na katerem delujejo, na osnovi tega, da te službe situacije poznajo, da imajo predloge, ki so argumentirani in dejansko so potemtakem tudi edini in osnovni predlogi za reševanje teh vprašanj. Ne bom ponavljala, kar je tov. Hafner pripovedoval glede systemske ureditve, družbenega dogovarjanja in izvajanja neposrednega družbenega delovanja raznih organizacij in organov na vseh področjih, do otroškega varstva, do varstva starih. Dejal je tudi, da je izredno pomembno vprašanje koordiniranega delovanja z vsemi ostalimi dejavniki, ki so v občini. Dovolite, da postavim vprašanje koordiniranja s stališča sodelovanja z organizacijami

socialistične zveze v občini kot tudi v krajevni skupnosti. To bi rada poudarila, ker se mi zdi zelo pomembno, da lahko socialna služba vpliva in ne samo vpliva, ampak terja od organizacij socialistične zveze, da se s temi problemi ukvarjajo, kar je razvidno iz dokumenta "SZDL danes" in ustave, ki pravi, da SZDL svoje naloge črpa iz življenja, delovanja, interesov in potreb ljudi. In ker je tema tako, to se pravi, potrebe, interesi in problemi so tudi na socialno-varstvenem področju in socialistična zveza mimo njih ne more in ne sme. Ne samo to, da je tako postavljena ampak je tudi tako opredeljena v ustavi namreč, da sooča, torej zbira te interese, vzpodbuja te interese, sooča in poskuša usklajevati različna stališča in tudi vplivati na družbena dogovarjanja. Oprostite mi, prosim, ta majhen ekskurz glede vloge SZDL, povedala sem to zato, ker vas prosim, da terjate od SZDL in jo sprejemate kot tako, to se pravi, da jo spremljate kot sodelavca oz. kot mesto, kjer lahko oz. preko katerega lahko tudi vrsto problemov na področju socialnega varstva skupno razrešujemo. Žato mi dovolite, poskušala bom zelo na kratko, ker mislim, da o tem morate biti informirani, povedati kakšna je naša organiziranost, zaradi našega bodočega sodelovanja.

V republiki imamo ustanovljen svet za socialno varstveno politiko, ki med ostalimi obsega tudi vprašanje socialnega varstva in socialnega razlikovanja; imamo tudi - za naš današnji razgovor tri izredno pomembne-sekcije. Prva sekcija je sekcija za družbeno skrb za otroke, ki jo vodi naša kolegiča Zofka Stojanovičeva iz Celja; naloga te sekcije je, da pripravi republiško posvetovanje o družbeni skrbi za otroke, pri pripravi gradiva sodelujemo zelo tesno s sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo, republiško skupnostjo otroškega varstva in z vsemi ostalimi. Namen tega posvetovanja je v tem, da dejansko vzpodbudimo vse občinske konference socialistične zveze, da se vključijo v reševanje vprašanj otroškega varstva, ki jih jaz ne bi naštevala. tovarišica Gasparijeva jih je zelo lepo povedala, ampak da to nalogo dejansko sprejmemo tudi kot del svojega obveznega delovanja. Druga sekcija je sekcija za vprašanja socialne varnosti in razvijanja solidarnosti in humanih odnosov med ljudmi. Ta sekcija ima v programu naslednje naloge: nadaljnje delo pri poglobljanju in razširjanju vseh oblik dela s starimi ljudmi in raznih oblik pomoči, ki jo ti ljudje potrebujejo. Deluje na osnovi programa, na katerem smo vsi skupaj delovali, t.j. Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno

varstvo, Socialistična zveza, Višja šola za socialne delavce in Rdeči križ Slovenije, in so že vidni rezultati. Res je mogoče, kar pravi tov. Župančič, da ponekod ni možno, da je težko itd. Vendar jaz mislim, da nekatere občine danes že zelo zgovorno pričajo, da je aktivnost na področju, ki smo ga poskušali razviti preko koordinacijskih odborov za pomoč starejšim občanom, danes že izredno pomembna. Povedala bi to, da je bilo s pomočjo služb socialnega varstva ustanovljenih 58 koordinacijskih odborov. Koordinacijskega odbora nista ustanovili samo občina Vrhnika in Cerknica. Tri četrtine občin je že popisalo starejše prebivalstvo prav v dogovoru in z organizacijo koordinacijskih odborov skupaj s službami. Zelo pomembno se mi zdi, da se že tudi zelo aktivno organizira soseska pomoč in da je v 12-ih eksperimentalnih občinah že na prvem razgovoru sodelovalo 341 ljudi, na drugem pa že 362 ljudi, ki organizirajo neposredno pomoč starejšim občanom. V Metliki pa je bilo od 11 krajevnih skupnosti navzočih 10, navzočih je bilo 44 ljudi, ki organizirajo neposredno sosesko pomoč, in 144 otrok, ki so točno zadolženi za vsakega posameznega starega človeka. To govorim, ker sem bila priča zelo konkretnega razgovora o metodah, o problemih itd. v Metliki, na katerega me je povabil Rdeči križ. Mislim, da je zelo pomembno, da se koordinacijski odbori vključujejo in tudi poskušajo vplivati na občino pri sprejemanju programa razvoja varstva starejšega prebivalstva, pri razvoju delovanja starejših ljudi samih v krajevni skupnosti, klubih itd., da se enkrat prenehamo prepričevati samo socialni delavci in ljudje v občinski skupščini med seboj, ampak da dejansko del svojega bremena prenesemo tudi na širši krog ljudi.

Druga naloga te sekcije je organizacija posveta in izdelava dokončnega gradiva za ustvarjanje koordinirane družbene akcije pri preprečevanju negativnih pojavov med otroci in mladino. Pri pripravi tega posvetovanja, ki ga organizirano skupno z Republiškim sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo in Inštitutom za kriminologijo, sodeluje 23 organov in organizacij. Gre za željo, da se srečamo med seboj vsi tisti, ki konkretno rešujejo probleme, zavodi in službe, tisti, ki imajo vpliv na oblikovanje mlade osebnosti, to so različne družbeno politične organizacije, društva, šole itd, sredstva javnega obveščanja itd. Končni uspeh tega pa naj bi bil dejansko družbeni dogovor o načinu koordinacij, to se pravi o načinu našega skupnega vedenja in delovanja.

Tretja naloga je posvet o organizaciji služb socialnega varstva, ki ga pripravljamo prav tako skupno s sekretariatom. To se nam zdi ena izmed osnovnih nalog, vsa dosedanja razprava potrjuje, da je tudi ta del programa tako zastavljen, da bomo lahko s skupno dejavnostjo nekaj napravili. Četrta točka je sodelovanje pri sprejemanju in uveljavljanju družbenega dogovora na področju družbeno denarnih pomoči. Torej kot vidite, kompleten program naše sekcije je vezan na vaše sodelovanje.

Tretja sekcija pa je sekcija za uvajanje enotnega zdravstvenega zavarovanja, celotnega prebivalstva Slovenije, kar sta kot problem omenila udeleženca iz Raven in Radelj. Gre za to, da bi v čimkrajšem času tudi v republiki sprejeli skupna stališča. Ugotoviti moramo dejansko materialno sposobnost družbe, da izpelje tako zavarovanje in na drugi strani možnosti zdravstvene službe, da te usluge, če jih bomo prepisali in predvideli, tudi resnično nudi. Ta zakon ne sme biti samo deklaracija, ampak mora biti tako pripravljen in tedaj izpeljan, ko bomo sposobni te naloge realizirati.

Omenila bi samo še to, da zelo aktivno delujemo na ustanavljanju enakih sekcij v občinah in zelo prosim in vabim vse službe socialnega varstva, da pomagajo sekcijam občinskih konferenc socialistične zveze, da bodo aktivne in da bodo dajale pobude za reševanje različnih problemov. Seveda so tudi druge družbeno politične organizacije, prosim ne mislite, da mislim samo SZDL. Tu so tudi sindikati, Rdeči križ, Zveza mladine, mislim da moramo priti tudi na tem področju do skupnih programov in do skupnih dogovorov, da službe pri določenih predlogih naredijo hitrejše tisti korak do realizacije predloga, in na drugi strani, da se do določene mere razbremenijo.

Želela sem vas na kratko informirati o naši že obstoječi dejavnosti in pozivam vas na sodelovanje s SZDL in z vsemi drugimi družbeno političnimi organizacijami z željo, da ne bi prekmalu obupali nad nekaterimi stvarmi, ki smo jih skupaj zastavili, pa počasi napredujejo; naša želja je, da to, kar imamo danes v teku dveh, treh let tako razširimo in realiziramo, da bo plod tega dela odpravljanje vseh teh problemov o katerih smo danes v uvodnih besedah dosti slišali.

Keršič Mišo, Krško: Povedal bi rad tole: Vsak referat, poročilo, kakorkoli to imenujemo, bi zahteval svojo posebno posvetovanje in bi bilo prav, da bi taka posvetovanja organizirali. In naj bi sodelivali - dejansko s socialnimi delavci, ki konkretno delajo na teh vprašanjih; tako ^{bi} verjetno lahko sprejeli tudi konkretne zaključke. Mi bomo kot načelniki ostajali bolj na načelnih vprašanjih. Zdi se mi, da se lahko marsikatera stvar reši tudi brez sredstev, oz. da ne terjajo vsi problemi materialnih sredstev, ampak izvirajo tudi iz neorganiziranosti. Priporočam, da bi o tej stvari razmislili in povabili na posvetovanja socialne delavce, za vsako področje posamezno.

Tov. dr. Lippai je s svojim izvajanjem dregnil v nekaj 100 milijonov, ko je tolmačil zakon o osnovnih šolah in posebni osnovni šoli in nam jasno povedal, da je prispevek staršev samo njihova dobra volja. Meni pa določilo zakona o upravnem postopku, ko pravi, da moram dati pomoč neuki stranki, nalaga dolžnost, da tem neukim strankam povem, da nimajo dolžnosti prispevati, in praktično si lahko zamislimo, kaj to pomeni. Podatki kažejo, da je v večini občin najmanj polovica otrok, za katere prispevajo starši. V razvitejših občinah je število otrok, za katere prispevajo starši svoj delež, mnogo večje. Ne moremo mimo tega vprašanja, saj tu ne gre samo za otroke, ki jih obravnava občina, ampak tudi za otroke, ki plačujejo zanje komunalni zavodi za socialno zavarovanje in odmerijo prispevek staršev. Zahteva, naj vsaka občina krije stroške oskrbe v celoti, praktično pomeni toliko in toliko sredstev v proračunih več. Ne vem, če bo republika tudi po tej liniji dotirala občine. Ne oporekam, če zakon tako postavlja; mislim pa, da bi morda kazalo dogovoriti se, kako pristopiti k temu vprašanju. Nemogoče je, po mojem mišljenju, molče mimo tako pomembnega vprašanja. Če smo želeli izenačiti otroke, ki hodijo v redno osnovno šolo in druge, potem smo sedaj naredili še večji prepad med težje in lažje prizadetimi. Hočem povedati, da to ni tako preprost problem. Mislim, da je to vprašanje, ki bi ga kazalo morda posebej obdelati, se pogovoriti, in preračunati, koliko sredstev pomeni to in ob tem bi lahko sklenili, kako ravnati.

Dotaknil bi se vprašanja, ki je bilo danes že omenjeno, ker smatram, da tudi urejenost in enotni pogledi na problem in enotno reševanje doprinašata k zmanjševanju socialnih razlik. Na področju rejništva imamo nemogoč položaj. To je bilo že

ugotovljeno. Rejnine se vrtijo za zdrave otroke, vsaj kolikor imam jaz podatke, od 60 do 250 dinarjev. Toda ni samo problem denarja, gre bolj za tisto, kar smo že obravnavali preko skupnosti občinskih in socialnih služb, obravnavali smo tudi na regionalnem posvetu v Mariboru, namreč, da bi rejništvo dobilo svoj družbeni status, da bi lahko od rejniških družin službe zahtevale tudi določeno kvaliteto, ker te sedaj ne moremo zahtevati, ker ta miloščina, ki jo dajemo za rejnino, predvsem za zdrave otroke, je res miloščina in praktično si ne upamo potem postavljati ne vem kakšnih pogojev tem družinam, ampak smo mnogokrat hvaležni, da za mal denar prevzamejo otroka. Takrat smo predlagali, da bi se sprejel zakon o rejništvu. Spominjam se, da smo predlagali dopolnitve tega zakona, ne vem pa kaj je danes. Od takrat, to je po enem letu, ni ničesar pokrenjeno. Mislim, da je to eno izmed stališč, ki bi moralo biti uresničeno.

Drugo, kar me prizadeva, je akcijski program boja proti alkoholizmu. Mi smo ravno na zadnjem razširjenem plenumu, kjer so bili povabljeni tudi prosvetni delavci, obravnavali to problematiko. Strinjamo se s programom, smo pa za to, da ga razširimo. Smo za to, da se akcija, ki naj bo konkretna, obravnava z vseh vidikov, da ne bo ostalo samo pri akcijskem programu, ampak da se izvaja. Nova metoda zdravljenja alkoholikov, vsaj kaže tako, je dokaj uspešna. Samo na žalost nam se pojavlja problem. V večjih mestih človeka, ki se je zdravil po tej novi metodi, lahko zaposliš in ima toliko in toliko možnosti aktiviranja, se ta problem lahko rešuje. Sedaj pa vzemite podeželsko mestece, ki nima niti možnosti temu človeku nuditi niti najosnovnejšega, niti stanovanja, niti zaposlitve; kako lahko potem od njega zahtevamo, da bo ozdravel, če pa je prišel v isto okolje, ki je prej pogojevalo, da je postal alkoholik. To je nemogoče. Drugo pa je vprašanje alkoholikov, ki so delomrzneži. Kaj pa s temi? Taka metoda za njih ne bo uspešna, ker vemo, da so nekateri čez poletja doma, v jeseni pa gredo na zdravljenje, da so čez zimo preskrbljeni, da jim ni treba delati. Mi smo še vedno za to, da bi le našli neko prisilno obliko zdravljenja, delovno obliko, da bi imeli delovno-terapevtski zavod, da bi alkoholike delomrzneže prisilili, da bi del sredstev za vzdrževanje ustvarjali z lastnim delom, ter morda tudi del sredstev za svoje otroke. Tega danes nimamo in verjetno se v mestih čutijo isti problemi, kot na podeželju. Mi smo na žalost ena izmed tistih občin, ker so vinorodni kraji, kjer je popivanje pri-

lično zakoreninjeno. Uživanje alkohola opažamo že v šolah. Zdi se mi, da mala slovenska družba - saj nas je komaj za eno večje mesto - ne more zapirati oči, moramo si priti na jasno, kaj je demokracija in kako dolgo je demokracija. Ali je demokracija res v tem, da oče ali mati zanemarjata svojega otroka, ali je to še demokratično, da nima možnosti, da bi jih prisilil, da z delom skrbijo za svoje otroke ?

Ko smo obravnavali zakon o otroškem dodatku, smo ugotovili, da je ena skupina otrok izpuščena. Pojavila se je skupina mladih zakoncev z otroci, ki nimajo nobenih pravic, ki iščejo prvo zaposlitev, in so tako prizadeti otroci. Obvestili smo tov. Korena, predsednika socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SRS in prosili mariborski zavod za zaposlovanje, da bi zbral in posredoval te podatke Skupščini. Pri nas je prilično število nezaposlenih, predvsem mladih zakoncev.

Lozinšek Franc,

Lj.-Möste: Ko obravnavamo Akcijski program izvršnega sveta ugotavljamo, da je prav, da je do tega prišlo, ker je verjetno to tudi odraz perečih družbenih problemov pri nas. Če ne bo besedam sledila resnična akcija oz. konkretni programi in konkretni ukrepi, se bomo lahko čez leto, dve ali tri, zopet pogovarjali o istih problemih. Prepričan sem pa, da smo sedaj resnično prišli tako daleč, da bodo sledile akcije. Edino to bi še želel, da se ta program morda dopolni na osnovi današnje diskusije, kakor tudi na osnovi razprav s prejšnjih posvetovanj, saj je tega gradiva dosti, zapisnikov imamo veliko. Ne bi pa smeli zapreti možnosti, da bi stalno dopolnjevali ta program, ker mislim, da bo potrebno dopolnjevanje s tistimi problemi in s tistimi zadevami, ki se nam bodo še sproti pokazale in porajale. Toliko glede akcijskega programa. Torej: sledi naj konkretna akcija in ukrepi.

Naprej bi pa rad razpravljajal o konkretnih pojavih in problemih, ki jih opažam vsak dan pri svojem delu. Gre za stanovanjsko stisko. Če govorimo o socialnem razlikovanju in odpravljanju socialnih razlik in o neupravičenem bogatenju, potem moram povedati, da ni socialna služba tista, ki bi bila pristojna, da rešuje in preprečuje anomalije na tem področju, ampak za to je pristojna uprava javne varnosti, javno tožilstvo in sodišča, ker gre za kazniva dejanja oderuštva. Vemo, da je danes stanovanjska stiska velika in tu so prizadeti

najnižji sloji, tisti, ki imajo najmanj dohodkov, to so socialni podpiranci, nekvalificirani delavci, vajenci, dijaki in študentje itd. Posamezniki pa to izkoriščajo. Predelali so tudi razne svinjske hleve, pa razne shrambe, skladišča itd. v neke stanovanjske enote in to sedaj oddajajo po visoki ceni. Ti prostori niso bili točkovani, zato ni nobene odločbe, nekateri morajo plačevati celo po 600 do 800 dinarjev za tako luknjo, brez sanitarij in ostalih prituklin. To je po kazenskem zakonu kaznivo dejanje in mislim, da uprava javne varnosti, tožilstva in sodišča oz. organi pregona premalo prijavljajo in preganjajo in premalo kaznujejo take primere. Verjetno je tako malo teh primerov v obravnavi na sodišču, da bi jih lahko prešteli na prste, čeprav je tega na terenu zelo veliko.

Druga taka kategorija so vajenci, mladoletniki, ki so na priučevanju in nekvalificirani delavci pri zasebnih obrtnikih. Ti ljudje so premalo zaščiteni; tukaj gre za razna izkoriščanja, če vzamemo samo delovni čas, njihov prosti čas, obupne stanovanjske razmere, v katerih živijo, osebne dohodke itd. Ugotovimo lahko tudi, da marsikateri, ki imajo status vajenca ali so na priučevanju ali so nekvalificirani delavci, niti niso prijavljeni pri komunalnem zavodu za socialno zavarovanje, tako da jim tudi ne teče delovna doba. Tako je oškodovana družba, oškodovan je tisti, ki bi rad imel status vajenca oz. tisti, ki naj bi bil pri zasebniku na priučevanju ali je zaposlen pri zasebnem obrtniku kot nekvalificirani delavec. To so takozvani priložnostni delavci in teh je zelo veliko, bodisi pri stanovanjski gradnji, pri gradnjah garaž, pri raznih adaptacijah itd. Če bi mi preverili, koliko teh delavcev je prijavljenih, koliko jih ima status vajenca, koliko jih je na priučevanju, bi ugotovili, da jih je zelo malo ali pa skoraj nihče, razen tistega obrtnika in pa pomočnikov.

Mislim, da bi morale inšpekcijske službe, zlasti inšpekcija dela, sindikati in komunalni zavodi za socialno zavarovanje stvari preverjati in tudi sankcionirati. Ker tu so prizadeti ljudje in tisti, ki živijo v najtežjih pogojih, ki jih izkoriščajo zasebniki in prizadeta je tudi družba, ker ne plačujejo zanje prispevkov.

Kot tretje bi še rad sprožil tole: bil sem na posvetovanju,

ki ga je organiziral zavod za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku. Povedali so, da Republiška izobraževalna skupnost ne priznava sredstev za vzgojno delo, niti za zdravstvene storitve in usluge, ki jih nudijo invalidni mladini. Od republiške izobraževalne skupnosti dobijo samo sredstva za učitelje, tako kot vse druge osnovne šole. Ne dobijo pa priznanih sredstev za vzgojno delo in za zdravstvene storitve in usluge, ki jih ravno tako upravljajo, recimo fizioterapijo, ki jo opravljajo ravno tako uspešno, kot vse druge zdravstvene ustanove, imajo ravno tako fizioterapevtko in izvajajo čisto enaka ali podobna dela ali opravila, storitve ali usluge. Jaz mislim, da bi se moralo, če to s predpisi ni urejeno, korigirati, da se tem zavodom za invalidno mladino priznajo tudi sredstva za vzgojno delo in za zdravstvene usluge in storitve.

Maks Podlesnik, Velenje: Mogoče tudi drugi čutite, da se vendarle skozi vsa poročila pa tudi skozi vso razpravo vleče rdeča nit, ki mogoče res ni tako hitro opazna, mislim pa, da je vredna besede. Govorimo o dveh dejavnikih, ali pa o aktivnosti na področju socialnega dela po dveh tirih. Ne mislim sedaj ne vem kako zavlačevati, ampak nekaj na tem je. Eno so strokovne službe, med strokovnimi službami bi potem lahko določili občinske, šolske, zdravstvene domove, zavode za zaposlovanje, skratka profesionalne strokovne službe. Že te službe nastopajo med seboj v nekem razmerju. Ves čas pa omenjamo tudi druge dejavnike. Zanimalo bi najbrž nas, in celo družbo, v kakem razmerju so si profesionalne službe in tkzv. drugi dejavniki. Kakšno je tu razmerje sil, koliko skupnost pričakuje od strokovnih služb in koliko pričakuje od drugih dejavnikov. Ali mogoče strokovne službe zadržujejo druge dejavnike ali pa je mogoče obratno, da drugi dejavniki ne sledijo, ali ne registrirajo prizadevanj socialnih služb.

Tako se velikokrat, rahlo smo danes na to že namignili, socialna služba čuti na neki zatožni klopi. Če bi se hotel malo pošaliti, bi mogoče lahko celo rekel, da je tu in tam socialna služba sama že predmet socialnih razlik. Celoupravni sporazum o delitvi dohodka v javnih službah, zlasti v državni upravi je vnesel tako situacijo, da so na primer kategoriji tkzv. višje izobraženih nastale velike razlike. Najbrž ni treba posebej povedati, da razlika navzdol velja za socialne službe, razlika navzgor velja pa bolj za tehnične in ekonomske poklice.

Mogoče vsakomur ne pade v oči, ampak nekaj na tem mora biti. Ali smo delavci v socialnih službah res tako strokovno šibki, neaktivni in inertni itd. ali pa tisti splošni odnos do te službe ne velja. To misel o razmerju med drugimi dejavniki in med socialnimi profesionalci sem sprožil predvsem zato, ker mislim, da bi najbrž ne bilo slabo, ko ugotavljamo, da bomo socialne službe čedalje bolj rabili in pogrešali - vsaj mi to ugotavljamo, če drugi še ne - naj bi v bodoče, če je v republiki kakšna taka institucija, mislim, da je neki inštitut za ugotavljanje javnega mnenja, ali pa še kakšen drug inštitut, ki take stvari raziskuje, en del svoje študije posvetil tudi tem vprašanjem.

Mirjam Belič, RO RKS: Rada bi odgovorila tovarišu, ki je govoril pred menoj na vprašanje o "drugih dejavnikih" s tem, da bi vam predstavila delovanje organizacij Rdečega križa. Predvsem je zelo razvita pomoč starim ljudem, ki živijo sami in so socialno ogroženi, ali pa živijo sami, četudi niso socialno ogroženi. Torej ljudem na sploh, ki potrebujejo človeka. Seveda je to samo en del reševanja. Menimo pa, da ta del ni tako majhen in v tej naši družbi necenjen. V 12 občinah, katerim smo v letu 1970 začeli sistematično pomagati pri organiziranju sosedске pomoči, smo ugotovili vso pripravljenost naših aktivistov in izredno velik napredek. Opazili smo sistematičnost, vztrajnost. Ljudje, vsi tisti, ki so bili drobni kadri v krajevnih skupnostih, tisti neposredni izvajalci, neposredni aktivisti, so dobili na podlagi vključevanja v tako organizirano delo, svojo družbeno vrednost in krajevna skupnost in socialistična zveza in strokovne socialne in zdravstvene službe so dale temu delu veliko podporo. Letos razširjamo teh 12 občin na novo skupino, in katere občine, ki so zainteresirane, se lahko vključijo, lo-čim do 12-čim občinam smo pripravljene pomagati oz. imamo zopet sile, da pomagamo, ker tem 12 občinam ni potrebna več taka pomoč, kot smo jim jo dajali dosedaj, ker že lahko samostojno delajo in so tudi pokazale zelo velik interes.

To je eno. Drugo: organizacija rdečega križa zbere vsako leto okoli 110 do 120 tisoč kg oblačil. Če ji jih ovrednotimo samo s 40 dinarji po kg, je to okoli 5 milijonov vrednosti. Okoli 110 tisoč kg blaga razdelimo vsako leto v Sloveniji, 26 občin dobi dodatno pomoč od tistih občin, ki zberejo več, 15 ali 16 občin lahko pokrije svoje potrebe z blagom, ki ga

zberejo same doma, predvsem občine Ljubljane, pa lahko dajejo občinam izven Ljubljane in še formirajo okoli 10.000 kg blaga za republiško rezervo ob raznih katastrofah, torej, da s tem blagom lahko takoj interveniramo če bi nastala nesreča pri nas, ali kje drugje.

Opažamo pa vseskozi, da nimamo zbranih podatkov, kdo v občini naj bi dobil to blago. Menimo, da kljub temu, da je vse razdeljeno, obstajajo neke nesistematičnosti in neplanirano delo in opažamo, da sodelovanje strokovnih služb, tako zdravstvene, socialne in pedagoške, ki bi imele veliko možnost nakazovanja problematike in tudi možnost odkrivanja problemov z organizacijo rdečega križa, ni najboljše. Torej, prosila bi vas, da se takrat, ko je akcija zaključena, vključite v razdeljevanje tega blaga. Nismo več odvisni od mednarodne pomoči, ko so nam razni cerkveni sveti iz Amerike pomagali in nam pošiljali obleko, ki ni bila po naših standardih, ki je bila prevelika itd. V Sloveniji obstajajo možnosti, da naše socialne probleme rešujemo sami, ljudje, ki dobivajo socialne pomoči, lahko dobijo od nas občalila, ki so zelo v redu; prav tako posebne osnovne šole, vemo da obstajajo veliki problemi na teh šolah in bi lahko dobili obleko otroci in starši teh otrok, rejenci, tam, kjer so rejnine majhne, družine z alkoholiki itd. - jasno je, da je tretma razdeljevanja pri družinah z alkoholiki različen kot pri tistih, kjer ni tega problema - in tudi družine s socialnimi obolenji, kot so tuberkuloza in druge bolezni.

Resno prosim za sodelovanje, za strokovno podporo in za podporo občinskim organizacijam. Mislim, da je to akcija nas vseh, akcija v kateri se zberejo čudovite stvari, zelo vredne stvari, in vidimo, da se iz leta v leto izboljšuje. Letos mora biti akcija 1. junija, ker je 25. maja dan mladosti in je za nas nemogoče organizirati v tem tednu, drugo leto pa razmišljamo, da bi to akcijo premaknili za mesec dni naprej, torej pred 1. maj, ker vemo, da so takrat v družinah "spomladanska pospravljanja".

Torej želim, da v občini ne pozabite organizacijo RK. Močni smo, okrog 500.000 članom imamo, 250.000 mladih, 250.000 odraslih, smo ena izmed največjih humanitarnih organizacij z veliko silami, z dobrimi programi; tudi socialnim službam lahko veliko pomagamo. Želimo pa, da se tudi naši aktivisti usposabljujejo in da se njihovo delo poskuša ovrednotiti in popularizirati.

Erna Podbregar: V okviru akcijskega programa bi govorila o nalogah, ki se nanašajo na skrb za stare ljudi. V razreševanju problemov socialnega varstva je namreč izredno pomembno in aktualno tudi vprašanje, kako odnosi družbe vplivajo na socialni položaj ter telesno in duševno počutje in zdravje starih ljudi.

Gre za zavestno osveščanje družbe, da s konkretnim izvrševanjem ukrepov odklanja socialne vzroke, s tem pa tudi že posledice, ki negativno vplivajo na staranje in starost. To seveda lahko dosežemo predvsem:

- s spoznavanjem in raziskovanjem procesa staranja,
- odkrivanjem metod za preprečevanje prezgodnjega staranja in
- zagotavljanjem višje ravni zdravstvenega stanja.

Posledice izpolnjevanja takih ukrepov se sicer že kažejo v podaljšani življenjski dobi, nerešeno pa ostaja vprašanje kako urediti ta čas življenja tistim, ki smo jim dolžni priznati vrednost njihovega minulega dela, s katerim se oplajajo tisti, ki s sredstvi razpolagajo, ne pa tisti, ki so jih ustvarili. Stvar ni samo v tem, da formalno priznamo starim ljudem upravičenost do tega, da jim družba zagotovi socialno varnost ter socialni in družbeni položaj. Obstoječe generacije so dolžne imeti polno razumevanje za potrebe in zahteve starih ljudi ter zavestno prevzemati nase skrb za nje. Seveda pa se pri tem srečujemo z vrsto problemov od zdravstvenih, socialnih in drugih služb, urbanističnega urejanja okolja, projektiranja stanovanj itd. Način življenja pa tudi sama demografska gibanja in druge komponente, ki se s tem prepletajo, se je tako spremenil, da nas čas prehiteva in iz dneva v dan se srečujemo z večjimi režavami.

Povečanje zmogljivosti in modernizacija domov je samo ena od temeljnih nalog, ki jo narekuje obstoječe stanje, pogojeno v današnjem vse bolj in bolj prepletenem in zahtevnem ritmu življenja.

Moderna tehnologija, ki je na pohodu, porast motorizacije itd. s tem pa naraščajoča invalidnost povzroča vse večji pritisk na kapacitete domov. Poseben problem je ostarelo kmečko prebivalstvo. Z razreševanjem njegove osnovne socialne varnosti smo

komaj pričeli, saj je bil šele nedavno sprejet zakon o starostnem zavarovanju kmetov. Minimalne pokojnine pa se bodo pričele izplačevati šele s 1/1-1973.

Pri gerontološkem združenju SR Slovenije obstajajo sekcije. To so: socialno gerontološka, medicinsko gerontološka in eksperimentalno gerontološka.

Čeprav je bil napravljen velik napredek, pa vendar razkorak med potrebami in možnostmi na drugi strani postaja vse večji. Prav zato so naloge socialno gerontološke sekcije še posebej pomembne in zahtevne. Ključno vprašanje, ki se ga moramo trenutno najbolj zavzeto lotiti je pomoč starostnikom na domu.

Gre za vsebinsko uresničevanje načel, ki smo jih sprejeli, hkrati pa za izvedbo konkretnih akcij. Pri tem se mi zdi izredno pomembno doseči koordinacijo vseh dejavnikov, ki naj prispeva k vsklajenosti stališč, kar naj zagotovi večji efekt, hkrati pa sproži in podpira vse pobude. Tu se mi zdi, da mora biti teren tisti, ki bo najbolj aktiven pobudnik razno raznih oblik pomoči. Pri opredeljevanju konkretnih nalog moramo realno preceniti kaj zmoremo in že v naprej odklanjati vse pretirane ambicije, ki nas samo odmikajo od realnih možnosti. Ne gre namreč samo za socialno družbeni ampak tudi za ekonomski aspekt, s katerega moramo ocenjevati vsako nalogo in iskati najbolj ustrezno rešitev. Specifične prilike in možnosti posameznih področij bodo nujno narekovale že različen pristop ob razreševanju nalog in ustrezno prilagajanje za posamezne odločitve.

Drago Benčina: Precej tovarišev in tovarišic je kritično razpoloženih do predloženega akcijskega programa Izvršnega sveta. Moj namen seveda ni, da bi zagovarjal ta program, saj sem ga prvi trenutek, ko sem ga dobil v roke in ko smo o njem razpravljali v republiški skupščini, tudi sam kritično ocenjeval. Vendar moram reči, da je bilo razpoloženje v skupščini, ko smo ocenjevali ta program, vendarle nekoliko drugačno, da je bil ta akcijski program v glavnem sprejet kot dober dokument Izvršnega sveta, seveda z obrazložitvijo, da pomeni ta akcijski program samo eden izmed potrebnih programov, ki je tudi razmeroma kratkoročen, saj naj bi veljal v glavnem do izteka mandatne dobe Izvršnega sveta in Skupščine in je zaradi tega

dovolj realen, namreč s predpostavko, da naj bo v programu samo tisto, kar bo mogoče v kratkem času tudi izvršiti.

Po drugi strani pa je treba vedeti, to mislim, da je zelo pomembno, da morajo sedaj na osnovi tega akcijskega programa izdelati akcijske programe tudi vsi drugi organi in organizacije z našega področja, to je s področja socialnega varstva; tako republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, pa tudi vse občinske skupščine pa tudi posamezni socialni zavodi, sveti id. In s temi programi bo seveda treba konkretizirati vse napore za zmanjšanje neupravičenih socialnih razlik.

Sam sem bolj optimist kot nekateri tovariši in tovarišice in mislim, da ni čas za kakršnokoli malodušje, nasprotno, mislim, da imamo v rokah zelo močno orožje, ne samo ta akcijski program, ki vam je bil po mojem mnenju predložen bolj kot pripomoček. Še pomembnejši se mi zdi veliko obširnejši akcijski program, ki ga je sprejela 3. konferenca ZKS. Tak program bo pripravila sedaj tudi republiška skupščina s tem, da bo upoštevala program Izvršnega sveta. Program bo pripravila celo zvezna skupščina, skratka, dobili bomo še celo vrsto dokumentov. Zdi se mi izredno pozitivno, da je sprejeto načelo, da je osnovna pomanjkljivost in slabost, ki je pripeljala do tako številnih in velikih socialnih razlik, premajhna solidarnost v naši družbi in drugih, da je treba krepiti in povečevati splošno potrošnjo na račun osebne potrošnje. Mislim, da sta to dve načeli, ki nam dajeta možnost, da bomo v bodoče na vseh področjih veliko bolj uvajali principe solidarnosti in da bomo povečevali splošno potrošnjo na račun osebne potrošnje in na ta način predvsem lahko zmanjševali neupravičene socialne razlike, čeprav imamo veliko drugih možnosti in tudi veliko drugih ukrepov bo potrebnih, da bomo te razlike zmanjševali; o tem je govoril že tov. Hafner, ki je mislil predvsem na naš družbeno-ekonomski sistem.

Sedaj je predvsem važno, in to bi moral biti zaključek našega posvetovanja, da bi si vsi, ki na tem področju delamo, prizadevali in si našli tudi čas, da bi sodelovali, pripravi občinskih programov za zmanjševanje socialnih razlik. Tu ne mislim na specifične programe socialnega varstva, ampak na programe za zmanjševanje socialnih razlik v najširšem smislu. To se pravi, tudi s področja gospodarstva, s področja šolstva, zaposlovanja itd. Po mojem mnenju je to važno zaradi tega, ker moramo pri-

čakovati, da se bodo tako kot na nivoju republike, ponekod tudi na nivoju občin in posameznih delovnih organizacij, pojavile posamezne skupine ljudi in posameznikov, ki bodo sploh nasprotovali sprejemanju akcijskih programov. Nekateri ljudje mislijo, da pri nas socialne razlike sploh niso tako velike, da bi morali ne vem kako delovati, da bi jih zmanjševali. Mislim, da je prav vaša dolžnost, z ozirom na vašo strokovno usposobljenost in z ozirom na poznavanje problemov, kar je bilo že večkrat poudarjeno, da se proti tem tendencam borimo, kajti če bomo to pot uspeli sprejeti dobre akcijske programe, in seveda če jih bomo izvajali mislim, da bomo v veliki večini uspeli rešiti vse tiste probleme, ki so za nas posebno boleči in karakteristični tudi na specifičnem socialnem področju.

Zato mislim, da nam ni treba biti žal za čas in za napore, ki jih bomo vložili pri tem. Predvsem je pomembna naloga sodelovanje tako pri družbeno-političnih organizacijah - kajti na nivoju občine bodo ti programi izdelani tako v organizaciji ZK, kot v socialistični zvezi, sindikatih izd., pa tudi pri občinskih skupščinah, temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Celotne krajevne skupnosti bodo morale napraviti svoje programe. To je razumljivo, da samo republiški program vseh teh problemov ne more rešiti.

Prav tako mislim, da bi bilo iluzorno misliti to kar mislijo nekateri tovariši, da bi bilo vse lahko rešiti samo z zakonskimi predpisi. Vi ste že lahko danes priča temu, da sicer sprejemamo določene zakone, izvajanje teh zakonov pa največkrat prepuščamo družbenim dogovorom in sporazumom, to se pravi, gremo pravzaprav v nasprotni smeri, kot morda kdo želi in misli. Da pravzaprav opuščamo sprejem zakonov povsod tam, kjer je mogoče te probleme reševati brez zakonov, z dogovarjanjem in sporazumevanjem. Mislim, da je to naša pot in naša potreba. Zlasti še na nekem področju, ki se ga, ne vem zakaj, nihče od vas ni dotaknil, ki pa je zelo pereče. To ne vprašanje izenačevanja pogojev pri dodeljevanju posameznih socialnih podpor in socialnih dajatev med občinami. Mislim, da nas čaka pomembna naloga, da sprejmemo take družbene dogovore med občinami. Recimo, prisiljeni bomo sprejeti tak dogovor glede ugotavljanja pogojev oz. kriterijev, s katerimi bomo določevali, kdo so npr. socialno ogroženi borci. To zahteva zakon o pokojninskem zavarovanju kmetov-borcev, in se bodo morale občine med seboj dogovoriti, kakšni kriteriji se bodo upoštevali, da se bo lahko v Sloveniji enotno določilo, kdo je socialno prizadet

kmet- borec. To zahteva zakon in mislim, da bi do tega moralo priti že doslej, ker je prav zaradi neenotnih postopkov in iz tega izvirajočih različno visokih podpor, n.pr. priznavalnin borcem ali socialnih podpor, prihajalo do velikih razlik, neupravičenih razlik tudi med posameznimi občinami, včasih celo med občinami, ki so približno enako ekonomsko razvite. Mislim, da moramo te razlike odpravljati na ta način, da se bomo medsebojno dogovarjali.

Strinjal bi se s stališči, ki so bila izrečena glede kadrovskega vprašanja v socialni službi. V resnici je temu vprašanju dan premajhen poudarek. Mislim, da se je treba zato boriti - prav tako na vseh nivojih. Ne bi bilo mogoče, da bi akcijski program izvršnega sveta vse rešil, ampak se je treba boriti v sleherni občini, v sleherni družbeno-politični organizaciji, ki odloča o tem, v kakšen položaj se postavi posamezen socialni delavec, ali pa skupina socialnih delavcev npr. v družbenem dogovoru o delitvi osebnih dohodkov. Mislim, da ti družbeni dogovori niso nekaj trajnega, da je to začetek, namen je bil, da se odpravijo tiste najbolj kričeče razlike med osebnimi dohodki in mislim, da je to v prvi etapi doseženo. Sedaj bo pa treba razreševati vprašanja razlik, ki še obstojajo in te razlike odpravljati.

Mislim, da so ravno akcijski programi posameznih občinskih skupščin izredno pomembni; v kolikor teh ne bo, republiški oz akcijski program izvršnega sveta ni uspel.

Posebej so bile omenjene nekatere zadeve, kot npr. vprašanje enotnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov, participacija za zdravila itd. Ta vprašanja pa akcijski program izvršnega sveta zelo dobro obravnava na 9. strani, kjer je rečeno, da mora pripraviti potrebne študije, na kakšen način bi hitreje prišli do izenačitve zdravstvenega varstva delavcev in kmetov in kako bi participacijo kot pomembno obliko sofinanciranja zdravstvenega varstva proučili z vidika uvajanja diferencirane participacije. Se pravi, da bi manj plačevali ljudje, ki so socialno ogroženi in ljudje, z nižjimi osebnimi dohodki, ne pa tako kot dosedaj, ko so praktično bili ti bolj prizadeti, ker se navadno ti v večji meri poslužujejo zdravstvene pomoči.

Na kratko bi omenil nekatere probleme, ki niso neposredno so-

cialno varstveni, ki pa zelo vplivajo na socialno diferenciacijo in mislim, da bodo morale naše socialne službe tudi sodelovati pri njihovem razreševanju. Eno izmed takih področij je npr. naša davčna politika. Nekaj tovarišev je v diskusiji omenilo, češ kako so npr. davčne službe v veliko boljšem položaju napram socialnim službam. Strinjam se, da je bilo sedaj tako, pa vendar mislim, da če bi naše davčne službe boljše delovale, bi marsikdaj olajšale delo socialnim službam. Če bi vam npr. davčne službe točno povedale za vsakega občana, ki potrebuje družbeno pomoč, kakšno je njegovo dejansko materialno stanje, česar pa danes naše davčne službe niso sposobne, bi bilo po mojem mnenju ukrepanje velikokrat bolj enostavno, često ste pred dilemo, da imate pred seboj človeka, ki je na videz tak in tak, ne veste pa, kakšni so njegovi dejanski osebni dohodki, in ne veste ali boste pogrešili v pozitivnem ali negativnem smislu, če ne boste npr. določili tako in tako višino družbene pomoči. Lahko se izkaže, da podatek glede materialnega stanja posameznika ne drži. V tem smislu, mislim, se mora naša davčna politika spremeniti, da bo odigrala pozitivnejšo vlogo glede socialne diferenciacije, kajti če bi uspeli zajeti osebne dohodke take, kot jih nekdo dejansko ustvarja, ne tiste po katastru itd., pa vse te ljudi primerno, progresivno obremeniti mislim, da bi bile socialne razlike veliko manjše. To je osnovna naloga naše davčne službe in zaradi tega jo bomo morali še krepiti, ji bomo morali dati večje kompetence, jo osamosvojiti, da ne bo pod vplivom raznih posameznikov ali pa skupine ljudi. Tu je pa seveda nekaj dilem, okrog katerih boste tudi vi morali povedati svoja stališča. Npr. kakšen sistem obdavčevanja? Ali obdavčevanja posameznika ali obdavčevanja, kar se danes vse češče sliši, družinskega dohodka? Stvari niso tako enostavne, kot to na prvi pogled izgleda, kajti vsak izmed sistemov obdavčevanja ima svoje pozitivne in svoje negativne strani. Mislim, da bo dolžnost socialnih služb, da se bodo borile za to, da bodo družine z večjim številom članov, zlasti otrok, pa tudi ostarelih, nesposobnih članov, imele določene bonitete v sistemu, da bo določeno, da bodo za te družinske člane oproščeni plačevanja. Morda izgleda na prvi pogled zelo enostavno družinsko obdavčevanje. Toda to lahko pomeni, da bodo žene, ki so danes zaposlene še v skromnem številu, zlasti v nekaterih občinah, nezainteresirane ali pa na lep način celo odrinjene, in se ne bodo zaposlovale. To je največja nevarnost tega poenostavljenega sistema družinskega obdavčevanja, kjer se enostavno vsi družinski dohodki seštejejo skupaj in se potem progresivno na

nek način obdavčujejo. Mislim, da je treba te stvari proučevati, vi te stvari dobro poznate in boste lahko veliko prispevali k reševanju, kajti tudi to ne bo rešeno enostavno z zakonom, ampak bo prepuščeno potem občinam, ki bodo s svojimi odloki določile konkretno lestvico. Mislim, da morate vi odigrati svojo vlogo, povedati svoje mnenje.

Na področju davčne politike je nekaj pomembnih novosti; nekdo izmed tovarišev je spraševal, kako je s tistimi, ki so morda na različne načine prišli do velikega bogastva, npr. s krediti in ki so zaradi inflacije, razvrednotenij denarja itd. seveda dobro izhajali. Moram vam reči, da se predvideva poseben zakon oz. poseben davek, takoimenovana inflacijska renta. Pomeni, da bo moral tisti, ki je prišel do premoženja na ta način, da je dobil v preteklih letih previsoke kredite v nizko obrestno mero, sedaj plačevati, ali dopolnilne obresti, ali pa posebni davek na tista sredstva. Že z zakonom, ki smo ga letos sprejeli, ki pa še ni dokončen, je predvideno, da mora vsak občan dokazati, kako je prišel do posamezne vrste premoženja. Če ne bo mogel dokazati, da je od vsega premoženja že plačal ustrezne davke, bo moral ponovno plačati visok davek, celo do višine 70 % od vrednosti, pa naj gre to za stanovanjsko hišo, za avtomobile, vikende itn. Skratka, ti ukrepi so že sedaj, se bodo pa tudi izpopolnjevali, ker je predviden in že v razpravi popolnoma nov zakon o prispevkih in davkih občanov in organizacij združenega dela.

Na daljnje vprašanje, ki je posebno pomembno, je stanovanjska politika. Ne bi govoril o slabostih dosedanje stanovanjske politike, mislim, da se bomo vsi strinjali, da so bile na tem področju velike nepravilnosti. Saj vemo, da so praviloma dobivali stanovanja iz družbenega fonda predvsem tisti, ki so imeli večje osebne dohodke, velikokrat z izgovorom, da potrebujemo strokovnjake in jim moramo dati stanovanje. Nihče nima nič proti temu, da strokovnjaki dobijo stanovanje, verjetno bodo tudi v bodoče dobivali stanovanja, samo v bodoče mora biti naša stanovanjska politika taka - to stališče je že sprejeto - saj smo letos sprejeli resolucijo o stanovanjski politiki, nekaj zakonov pa bo še sledilo - ta politika po našem mnenju mora biti taka, da smatramo stanovanje načelno kot blago, in da je družba predvsem dolžna pomagati pri rešitvi stanovanjskih problemov skupinam z nižjimi osebnimi dohodki. Ljudje, ki imajo višje osebne dohodke, so si prvenstveno sami dolžni urejati svoje stanovanjske probleme, s tem da jim družba daje tudi manjše kredite.

Mislím, da je zelo pomembno, da tudi vi v posameznih občinah v bodoče vztrajate pri tem, da se družbeni stanovanjski fond daje predvsem socialno prizadetim ljudem. Seveda tudi drugi ne bodo brez stanovanj, samo naj oni prvenstveno prispevajo svoja sredstva za rešitev teh problemov, ne pa tako kot je bilo doslej, da jim je družba dajala stanovanja, sami so si pa seveda lahko gradili vikende, kupovali drage avtomobile itd., medtem ko delavec z nižjimi osebnimi dohodki vseh teh dobrin ni imel, pa tudi do stanovanja zlepa ni mogel priti. Prav tako bo treba z odloki, ki jih bodo šedaj sprejemale občinske skupščine o subvencijah pri stanarini, doseči, da se bo subvencija dajala samo družinam, ki imajo nižje osebne dohodke, in preprečevati, da bi subvencije, tako kot doslej, dobivale tudi družine z višjimi osebnimi dohodki.

V skupščini ocenjujemo, da je na področju otroškega varstva, ki ga sicer ne smatramo kot izrazito socialno področje ampak področje v širšem smislu, največ storjenega. Tukaj smo tudi hitro ukrepali, ker smo mislili, da je treba predvsem zaščititi otroke. "ato smo uvedli diferencirani otroški dodatek, tako da več prispevamo družinam z večjim številom otrok in tudi družinam, ki imajo manjše osebne dohodke. Morda je edina nepravilnost in slabost pri vsej tej politiki v tem, kot je tov. Gasparijeva omenila, da smo bili premalo pozorni na to, da gradimo razmeroma drage vzgojno-varstvene ustanove in da je treba to preprečiti in mislim, da je to tudi ena izmed vaših nalog.

Nadaljnje vprašanje je vprašanje štipendiranja. Tudi na tem področju je sprejeto stališče, da je treba štipendije v bodoče dajati predvsem družinam z večjim številom otrok oz. tistim, ki imajo nižje osebne dohodke in ki imajo tudi druge pogoje, se pravi, da imajo pogoje, da se bodo dobro učili, da ne bodo sredstva vržena vstran. Družine, ki imajo materialne pogoje so pa predvsem same dolžne vzdrževati svoje otroke. Doslej vemo, da je bilo marsikje obratno, da so bili prvenstveno preskrbljeni tisti otroci, katerih starši so imeli visoke dohodke, mislim, da je treba v bodoče to preprečiti.

Zelo je pomembno - in k temu tudi vi lahko veliko prispevate, - da je treba v bodoče še bolj dosledno izvajati vse predpise, da skrbimo za zakonitost. Vsi naši dosedanji predpisi niso bili tako slabi, slabost je bila predvsem v tem, da jih nismo izvajali ali pa smo jih izigravali na tak ali drugačen način,

včasih tudi na področju socialnega varstva v ožjem smislu. Nevarnosti so prav sedaj, ko smo bistveno povečali otroške dodatke, da bodo starši skušali z lažnimi dokazili uveljavljati otroške dodatke. Mislim, da morate biti na tem področju pozorni in vsak tak primer je treba po mojem mnenju še posebej energično kaznovati in tudi javno razkrinkati. Hajti le na ta način se bo ustvarilo boljše politično-moralno vzdušje, ki lahko veliko pripomore k temu, da se bodo socialne razlike odpravile.

Mica Jančar: Mislim, da je predmet današnje razprave usmerjen predvsem v probleme in naloge, ki danes stojijo pred našimi službami oziroma s katerimi se ukvarjajo področja, tako področja socialnega varstva, kot ostala vspeoredna področja, ki delajo na tem.

Ugotavljam, da je v zadnjem času v republiki bilo odmerjenega precej časa, precej sil za razpravo in sprejem dokumentov o srednjeročnem in dolgoročnem socialnem razvoju Slovenije. Moram ugotoviti, da je v teh dokumentih-vsaj po moji oceni - mnogo premalo opredeljeno področje socialnega varstva za naslednjih 10 oz. 15 let. Ne trdim, da sestavljalci, ki so te dokumente sestavljali, niso imeli pred seboj tudi tega področja, vendar pa bi želela, da bi se mogoče v takem ali v širšem krogu malo bolj konkretno pogovorili o tem kakšne so pravzaprav perspektive razvoja našega področja.

V naših vrstah je vedno več mladih ljudi, ki bodo delali še dolgo dobo, morda celo življenje na področju, ki se imenuje socialno varstvena dejavnost. Gotovo je, da vsem tem kadrom ni vseeno, kakšen bo delež tega področja, kakšen bo delež teh služb v perspektivnem razvoju naše družbe.

Imam zelo konkreten predlog, namreč, da bi se v bližnji prihodnosti sestali in bi se pogovorili tudi o teh problemih. Danes so že parkrat padle pripombe o tem, kako pravzaprav družba vrednoti kadre, ki delajo na tem področju, kako jih vrednoti materialno in kako jih vrednoti nasploh, v občini in tudi v republiki, ko se govori o nalogah v bodočem družbenem razvoju pa se zelo velikokrat omeni prisotnost, ali celo izključno naloge, ki jih naj socialne službe v našem sistemu opravljajo. Mislim, da bi zato ne bilo odveč, da bi se, kot sem rekla, sestali in se nekoliko konkretnije dogovorili, kak-

šen je perspektivni razvoj področja, na katerem konkretno socialni delavci delajo. Ta stvar je pomembna ne samo zaradi občutka večje varnosti na tem področju, ampak je pomembna tudi neposredno zaradi začrtane smeri izobraževanja socialnih delavcev v prihodnje. Mislim, da je to pomembna stvar, ker konstatiramo skupno, kakšne so pravzaprav družbene potrebe, kakšne so ne samo glede na kvantiteto, ampak kakšne so predvsem glede na kvaliteto, to se pravi na stopnjo izobrazbe.

Kadar se srečujemo v okviru društva socialnih delavcev kolegi upravičeno postavljajo vprašanje svojega statusa glede na izobrazbo, ki jo imajo. Zadnjič je bilo na seji društva rečeno, da ni mogoče, da bi nekdo, ki je končal višjo šolo, lahko postal recimo načelnik oddelka, da mu je skratka, zaprta pot do vseh vodilnih mest v občini.

Meni je to nekoliko nerazumljivo, ker vem, da imamo tudi absolvente drugih višjih šol kot so npr. višja upravna šola in druge, ki zasedajo vodilna mesta, od tajnikov do načelnikov. Kje so vzroki za tak odpor? Mislim, da si je treba zelo odkrito povedati, ali je razlog resnično v premali usposobljenosti kadrov, ki pridejo iz višje šole za socialne delavce, ali v konceptu in organizaciji občinske uprave in ostalih institucij in delovnih organizacij. Skratka, mislim, da so to vprašanja, o katerih bi se kazalo v najkrajšem času temeljito pomeniti, zato, da se potem planira izobraževanje in tudi različne druge ukrepe. Pridružujem se vsem kolegom, ki so razpravljali o akcijskem programu, ki je pred nami. Če bi se stvari na področju socialnega varstva odvijale v naslednjih letih tako, kot je zapisano v tem akcijskem programu, potem socialne službe nimajo popolnoma nobene perspektive, jih nihče tudi ne potrebuje. Če gre samo za družbene denarne pomoči, lahko formiramo na občinah odbore aktivistov in družbenih delavcev, ki bodo ravno tako pošteno in temeljito razporedili sredstva in odločili, kdo je potreben družbene denarne pomoči in koliko jo lahko dobi. V tem programu ničesar drugega ni predvideno za socialno službo. Že samo na tem posvetu pa smo slišali omeniti tako kopico nalog, pri katerih bi se morale socialne službe zelo aktivno angažirati, pri katerih bi morali delavci, ki delajo v teh službah, biti ne samo izvrševalci, ampak pobudniki, koordinatorji, skratka, na nek način tista vest družbe, da bi se problemi, zaradi katerih smo danes tukaj, to je problemi socialne diferenciacije, v bodoče ne poglobljali, ampak da bi se zmanjševali. Če je

stvar taka, morajo kadri, ki delajo na teh področjih vedeti, ali naj se te službe v bodoče razvijajo, ali pa jih ukinjamo. Skratka, službe socialnega varstva morajo dobiti ustrezno mesto v teh dokumentih. Mogoče sem malo bila preostra. Mislim pa, da ne moremo biti kar naprej pomirjeni s tem, da se na določene kadre nalaga še in še družbenih obveznosti, ki ne sodijo nikamor drugam, na drugi strani pa družbeno vrednotenje tega področja, tega poklica in teh služb ni prisotno v nobenem dokumentu, ki ga sprejema katerakoli politična organizacija ali pa, če hočete izvršni svet oziroma družbeno-politične skupnosti.

Pavel Dolar: Ob zaključku bi lahko ugotovili samo sledeče:

1. Da ni imel republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo namena, da bi s tem posvetom oziroma s posvetovanjem rešil vse probleme in tudi ne, da bi izdelal tukaj kakršen koli podrobnejši program. Mislim pa, da je razprava pokazala, da je bilo to posvetovanje potrebno in pomembno z dveh vidikov: prvič, z informativnega, da so lahko posamezni udeleženci v razpravi pokazali na ključne probleme, ki so v naši družbi akutni na področju socialnega varstva, drugič, da je bil ta posvet tudi formativnega karakterja v tem smislu, da smo lahko na osnovi teh problemov izoblikovali neka enotnejša stališča in poglede nanje tako, da bi v najkrajšem času lahko začeli z izdelavo konkretnjših programov, na podlagi katerih bomo v občinah, pa tudi na nivoju republike in seveda v delovnih organizacijah in družbeno-političnih organizacijah opravili tisto delo, ki je potrebno za to, da bi poskušali zmanjševati neupravičene socialne razlike.

Mislim, da bi lahko ugotovili, da je to posvetovanje pokazalo, da imamo celo vrsto problemov glede organizacije socialne službe in izobraževanja kadrov in da bi si s tem v zvezi tudi morali napraviti ustrezen program na tem področju dela, tako da bi imeli tudi na tem področju več ali manj jasno opredeljeno, kaj želimo, kaj bomo delali in kako bomo tudi delali. Mislim, da je treba ponovno ugotoviti, da imamo sicer celo vrsto predpisov, ki jih nihče ne izvršuje, niti socialna služba niti inšpekcijske službe in da je treba pri našem delu začeti akcijo, da se bo socialna služba kvalificirala in tudi opredelila kot interdisciplinarna služba, ki bo kot posebna služba vključena v tvorno delovanje vseh služb, tako na področju izobraževanja, šolstva itd. Kakor je bilo

danes povedano, je tam veliko in široko torišče našega dela, vendar pa socialne službe, ki so organizirane v okviru centrov ali občinskih služb, ne morejo seči do tja neposredno in operativno, pač pa imajo samo to možnost, da lahko sodelujejo s temi institucijami. Mislím pa, da bo v bodoče treba na tem planu napraviti odločnejše korake, saj je prav populacija, ki ne konča osnovne šole, tista, ki je kasneje kot smo tukaj že večkrat slišali, predmet našega operativnega delovanja. Tako da bi to bilo eno izmed področij, na katerih bi morala socialna služba imeti take pobude in pa take stike, da bi bilo doseženih več rezultatov.

Mimogrede bi še omenil tole: imamo dober predpis o vajencih, naša podjetja, ne samo privatniki, pač pa tudi naša renomirana podjetja pa tega predpisa, kakor da ga niso videla, ne vsa, nekatera, zahtevajo od staršev razne obveze, kadar sprejmejo vajenca na delo itd., obveze, da bodo pač oni prevzemali del pravic in obveznosti, ki bi jih morala podjetja sama nositi itd. Mislím, da je tukaj tudi naša naloga, da bi druge službe vzpodbujali in od njih zahtevali, da na planu socialne politike in socialnega varstva napravijo več, ne pa da smo sami mi tisti, ki bomo vse probleme do dokončnosti rešili.

Poročila

SEMINAR O NAČRTOVANJU VARSTVA ZA OSTARELE V OBČINI

Udeležila sem se seminarja, ki ga je organizirala Organizacija združenih narodov - odbor za socialno politiko z naslovom: Načrtovanje varstva za ostarele na področju občine. Seminar je bil v zapadni Nemčiji v mestecu Gummersbach.

Seminar je deloval plenarno in po skupinah. Na plenarnih zasedanjih, kjer smo imeli simultano prevajanje v treh jezikih (nemško, francosko in angleško), smo poslušali različne teme s področja varstva ostarelih. Na grupnih sestankih (razdeljeni smo bili v štiri jezikovne skupine) so potekale diskusije na teme, ki so bile obravnavane na plenarnih zasedanjih. Zaradi udeležbe predstavnikov številnih držav, so bile diskusije zelo dinamične. Slišali smo kako v različnih deželah, z različnim družbenim in političnim redom urejajo probleme na področju varstva ostarelih.

Poleg zapadno evropskih držav so bili zastopniki še iz Izraela, Cipra, ZDA in Turčije; poleg Jugoslavije (trije udeleženci) sta socialistične države zastopala predstavnika iz Romunije in Madžarske.

Udeleženci so bili predvsem iz ministrstev za socialno politiko, predstavniki posebnih organizacij za varstvo ostarelih, cerkvenih in dobrodelnih organizacij, zdravniki, veliko socialnih delavcev, predstavniki socialnega zavarovanja in novinarji.

Organizacija je potekala brezhibno; vsak udeleženec je lahko povedal svoje mnenje ne glede iz katere države je prišel.

Osnovno načelo skozi ves seminar je bilo: odstotek ostarelega prebivalstva se povečuje in kako temu delu populacije, ki je v vseh državah skoraj enako visok, nuditi primerno pomoč, omogočiti udobno in zdravo življenje, ne glede na družbeno in politično ureditev. Diskusije so pokazale, da centralno načrtovanje mora biti usklajeno z lokalnim, kajti pobude in

zahteve prihajajo od spodaj, to se pravi iz potreb in želja nekega ožjega kraja: mestne četrti, občine, vasi. Zahteve na manjšem področju imajo specifičen značaj, zato načrtovanje ne more biti vodeno izključno od zgoraj, razen ko gre za splošne činitelje, ki zadevajo vso državo.

Opaziti je bilo, da v večini zapadnih držav urejajo varstvo ostarelih prek dobrodelnih in cerkvenih organizacij. Na seminarju je bila postavljena zahteva, da te organizacije ne morejo delovati brez sodelovanja pristojnih oblastvenih organov.

Načelo, da ostane ostarela oseba čim dlje v okolju v katerem je delala in živela, zahteva od pristojnih forumov, da to okolje priredi tako, da bo čim bolj ugodno, predvsem pa funkcionalno. Poleg primernih stanovanj, so potrebne pomožne institucije, ki pomagajo ostarelelemu človeku ostati v domačem okolju: različne službe, ki nudijo laično pomoč na domu, zdravstvena oskrba, servisi za prevoz hrane, pralnice, trgovski centri, dnevni klubi, kulturne dejavnosti itd.

Različna mnenja so bila, ko ostarela oseba prejema pomoč od svojcev. Ta pomoč je možna na podeželju, kjer so člani družine doma, v mestnih in primestnih predelih ta oblika pomoči ni povsem izvedljiva, predvsem zaradi odsotnosti svojcev in pa drugačnega načina družinskega življenja. Pripomba, da bi svojce denarno stimulirali, ni našla odziva.

Socialne razlike med starejšim prebivalstvom je opaziti v vseh državah ne glede na ureditev. Te razlike ne smejo biti vzrok, da nekdo, ki je potreben pomoči, le-te ne dobi. Nekatere države nudijo pomoč brezplačno (denarna sredstva daje država), v nekaterih pa občani prispevajo glede na višino dohodka.

Seznani so nas z dobro organizirano službo za ostarele, ki deluje v enem delu Holandije. Tu oseba, ko dopolni 60 leto prejme obvestilo iz katerega je razvidno kje lahko dobi pomoč, kam se zateče, ko je v stiski, kje dobi nasvet, kateremu zdravniku, medicinski sestri ali socialnemu delavcu pošlje obvestilo o svojih težavah, kje lahko prebije prosti čas; ta organizacija deluje prek centra, ki vključuje različne službe, ki so potrebne za varstvo ostarelega. Center vodi skupina strokovnih sodelavcev : zdravniki, pravniki, ekono-

misti, socialni delavci in drugi.

Stanovanjsko vprašanje se v različnih državah rešuje različno; v zapadni Nemčiji imajo npr. tri tipe nastanjanja ostarelih:

- stanovanjsko naselje za upokojence z vsemi servisi
- stanovanjske enote za ostarele, ki so vključene v kompleks institucij za varstvo otrok
- zavodi ali domovi za ostarele.

Mnenja so bila deljena ali je prav, da ostarela oseba živi v naselju, ki je namenjeno le za stare ljudi, oziroma ali je bolj pravilno, da ostareli živijo pomešani z mlajšim prebivalstvom.

Zdravstvena pomoč in nega je v nekaterih državah organizirana izključno za ostarele, v mnogih pa splošna zdravstvena mreža nudi pomoč vsem občanom ne glede na starost. Tudi tu so bila deljena mnenja ali je bolj pravilno, da se ostareli človek obrne po pomoč v specializirano ustanovo in se tam srečuje le z ostarelimi občani, oziroma ali ni bolje, da pride k zdravniku, kjer nanj čakajo tudi mlajši ljudje.

Servisi, oziroma službe, ki nudijo pomoč ostarelim morajo imeti primerno usposobljen kader. Za laično nego na domu zadostuje oseba, ki ima predvsem veselje do takega dela z dodatnim izobraževalnim tečajem. Zdravstveno nego in oskrbo pa opravlja zdravnik in medicinska sestra, ki je posebej usposobljena.

Geriatrska služba

Slišati je bilo različna mnenja kako organizirati primerno in ustrezno geriatrsko službo. Nekateri so videli rešitev geriatrske službe znotraj okvirov celotne medicinske in socialne službe in sicer za celotno populacijo.

Formiranje takšnih institucij, kot je poskus v Genevi, kjer je hotelski režim s stalno dostopno in pripravljeno službo za ostarele, je vzbudilo veliko zanimanje. Če v takšni instituciji ostarela oseba zboli, dobi vso potrebno nego in oskrbo v svojem stanovanju, le v primeru hujše telesne ali duševne obolevnosti odide v bolnišnico. Pri vsem tem pa je zelo pomemb-

no, da dobro usposobljeno medicinsko osebje hitro in primerno ukrepa glede na vrsto obolenosti.

Večina splošnih principov, ki so se nanašali na geriatrično oskrbo in socialno pomoč:

- razvijati preventivno dejavnost, tako da se staranje čim manj občuti,
- absolutna prednost medicinski in socialni pomoči,
- ostarelim osebam dati možnost izbire v stvareh, ki so za njih pomembne,
- socialna služba mora pokrivati potrebe v širšem smislu,
- medicinska in socialna služba mora biti organizirana na manjšem področju (mestne četrti) in to tako, da povezuje različne oblike pomoči,
- medicinska in socialna služba ne sme biti določena le na podlagi medicinskih kriterijev, ampak v sodelovanju s socialnimi dejavniki.

Geriatrska služba (geriatrski center) lahko nudi različne oblike pomoči na svojem področju:

Hišna nega:

Ždravljenje ostarelega človeka na njegovem domu je velikokrat bolj učinkovito, ker ima psihološke prednosti, vendar je to možno le takrat, ko narava bolezni ne zahteva drugačno obliko.

Klub:

Klub je zelo primerno in pomembno sredstvo, ki povezuje ostarele osebe. Klub nudi različne aktivnosti (rekreacija, kulturne dejavnosti).

Vodstvo kluba je lahko profesionalno ali prostovoljno.

Telefonske zveze:

Zelo pomembno sredstvo za vzpostavljanje in vzdrževanje stikov je telefonski aparat, ki bi ga moral imeti sleherni starostnik v svojem stanovanju.

Služba obiskovanja:

Ta služba je ena izmed koristnih oblik pomoči, ker ublaži osamljenost, hkrati pa se v to službo lahko vključujejo starostniki in tako izgubijo občutek, da so odveč.

Domovi za ostarele:

Ta oblika pomoči pride v poštev, ko se ostarela oseba sama odloči, oziroma ko ni možno uporabiti drugo bolj ustrezno obliko pomoči.

Na seminarju je bilo govora tudi o raziskovalni dejavnosti s področja varstva ostarelih. Raziskovalna dejavnost je zelo pomemben činitelj za pravilno načrtovanje. Načrtovanje naj vodijo skupine strokovnjakov (zdravstveni in socialni delavci, pravniki, ekonomisti in drugi). Cilj raziskave je treba vnaprej določiti in ga kasneje na podlagi rezultatov realizirati.

Diskusijski prispevek: Abnormna populacija v domovih počitka v Sloveniji, ki sem ga prinesla s seboj, je vzbudil veliko zanimanje na seminarju. Ta problematika ni bila raziskana niti predstavljena. Naš prispevek je bil razmnožen in razdeljen med udeležence.

Milena Tanaskovič-Lamut

O SKUPNOSTI OBČINSKIH SLUŽB SOCIALNEGA VARSTVA SR SLOVENIJE

Občinske službe socialnega varstva so v Sloveniji zelo različno organizirane. V 48-tih občinah je socialna služba organizirana v upravnih organih občinskih skupščin, v devetih občinah v samostojnem centru za socialno delo, v treh občinah pa v posebnem oddelku uprave občinske skupščine z nazivom oddelek ali center za socialno delo.

Centri za socialno delo so organizirani predvsem v večjih središčih. Med skrbstvenim organom v sklopu občinske skupščine in samostojno službo za področje socialnega varstva je

razlika predvsem v obsegu dela. Sistemizacija delovnih mest v občinski upravi je za področje socialnega varstva premajhna, tako da socialni delavci na teh mestih komaj zmorejo opraviti vse tisto delo, ki ga narekujeta rodbinska in kazenska zakonodaja. Centri za socialno delo pa so samostojne delovne organizacije in je zato zasedba strokovnega kadra dosti ugodnejša. V centrih delajo tudi strokovnjaki drugih profilov (psiholog, pedagog, pravnik), kar omogoča teamsko obravnavo primerov in zagotavlja višji strokovni nivo. Občinske uprave nekaterih manjših občin pa za to področje ne premorejo niti diplomiranega socialnega delavca.

V centrih za socialno delo smo prešli od golega kurativnega delovanja na organizacijo preventivnega dela, kar je sicer dolgoročna naložba, ki pa sčasoma prinese veliko boljše rezultate kot vsakodnevno gašenje požarov.

Čeprav centrov za socialno delo v Sloveniji ni veliko, lahko z veseljem ugotovimo, da so se na svojem področju uveljavili, da uspešno opravljajo naloge, ki so jim bile naložene in da s preventivnim delom vplivajo na zmanjšanje socialne problematike.

Razen v Ljubljani, ki je razdeljena na pet občin in ima vsaka svoj center za socialno delo, so drugi centri raztreseni po Sloveniji, zato se med seboj niso povezovali. Drugače pa je bilo to v Ljubljani, kjer je problematika mesta silila centre za socialno delo ljubljanskih občin k skupnemu reševanju in organiziranemu delovanju na celotnem mestnem področju. Žato smo v Ljubljani ustanovili koordinacijski odbor centrov za socialno delo, ki je v nekaj letih obstoja s skupnim nastopom premagal marsikatero težavo v mestu Ljubljana, ki bi bila brez takšne organizirane povezave dosti težje izvedljiva.

Ta izkušnja ljubljanskih centrov je rodila idejo o posebnem koordiniranem telesu, ki naj bi povezovalo vse centre za socialno delo v Sloveniji.

V času priprav na to obliko povezovanja pa je izšla Resolucija o socialnem varstvu, ki jo je sprejela Zvezna skupščina 24/4-1970. Istotčasno pa se je začelo intenzivnejše delo na kodifikaciji rodbinske zakonodaje.

Zvezna skupščina je v resoluciji ocenila pomen in obseg socialnih potreb in problemov ter njihov vpliv na uresničevanje ciljev socialistične izgradnje. Ugotovila pa je tudi, da so vzporedno s prizadevanji za uresničevanje ciljev reforme v materialni proizvodnji in na drugih področjih družbenega življenja in dela potrebni tudi ustrezni družbeni ukrepi, še posebej v socialni politiki in socialnem varstvu.

Naloge, ki jih nalaga resolucija občinskim službam socialnega varstva, so tako zahtevne in pomembne, da nam je kmalu postalo jasno, da bomo le z združevanjem svojih sil dosegli zaželeni uspeh. Tako združevanje sil pa je brez dvoma tudi nujno in smotno v pogledu predvidene kodifikacije rodbinske zakonodaje.

Na vrsto problemov na področju socialnega varstva je opozorila tudi 3. jugoslovanska konferenca za socialno delo, ki je bila v juniju 1970. Nekateri udeleženci so v svojih razpravah ocenjevali organizacijsko strukturo konference in ugotovili, da je jugoslovanska konferenca za socialne dejavnosti brez prave povezave navzdol, z republikami, terenom, ker ni organizirano nobeno telo, ki bi predstavljalo bazo konferenci.

Vse te ugotovitve so pripomogle k temu, da smo v Sloveniji začeli razmišljati o strokovni organizaciji, ki bi na prostovoljni bazi združevala vse občinske službe socialnega varstva. Naloge, ki so se postavljale pred nas, so bile zahtevne in zelo resne. Mi pa smo se počutili dostikrat nemočne. Vsak po svoje smo si utirali pota na področjih preventivnega in kurativnega dela in nemalokdaj brez potrebe trošiti svoje moči za nekaj, za kar so morda v neki drugi občini našli še najboljšo rešitev, pa mi nismo vedeli zanjo. Občutek osamljenosti pri delu in iskanju ustreznih poti za reševanje problemov na širokem področju socialnega varstva, je bil pravzaprav osnovni problem nas vseh, ki delamo v občinskih službah socialnega varstva.

Rešitev iz teh problemov smo našli v ustanovitvi Skupnosti občinskih služb socialnega varstva SR Slovenije, kjer bi imeli možnost soočiti se s socialnimi problemi v vsej republiki, o njej razpravljati in solidarno pomagati pri delu. Obveščali naj bi se medsebojno o najpomembnejših dosežkih pri delu in si izmenjavali svoje izkušnje. S tem naj bi doprinesli svoj delež k dvigu strokovnega socialnega dela v

Sloveniji in poskrbeli, da skrb za človeka v naši družbi ne bo le lepo zveneče načelo.

Priprave za ustanovitev skupnosti so bile zelo temeljite in so trajale skoraj pol leta. Predhodno smo se posvetovali z vsemi občinami o namenu ustanovitve skupnosti in o njenem programu. Odgovori iz večine slovenskih občin so pozdravili ustanovitev skupnosti. Izrazili so mnenje, da se potreba po takšnem strokovnem organu kaže že dalj časa. Ob takšni podpori iz skoraj vse Slovenije smo pristopili k izdelavi statuta skupnosti in k zadnjim pripravam za ustanovni občni zbor.

Skupnost občinskih služb socialnega varstva SR Slovenije je bila ustanovljena v decembru 1970 ob udeležbi predstavnikov skoraj vseh slovenskih občin in zastopnikov drugih delovnih in družbenih organizacij.

Skupnost občinskih služb socialnega varstva SR Slovenije je strokovna organizacija, ustanovljena z namenom, da usmerja in pospešuje, povezuje in usklajuje njihovo delo v vprašanih skupnega pomena, da prispeva k dvigu strokovnosti, da nastopa v njihovem imenu pred samoupravnimi skupnostmi in delovnimi organizacijami in da aktivno sodeluje pri oblikovanju in izvajanju socialne politike.

Skupnost ima predvsem sledeče naloge:

- usklajevanje in programiranje dela socialnih služb,
- aktivno sodelovanje pri usmerjanju in izvajanju socialne politike na območju Slovenije,
- pospeševanje ustanavljanja centrov za socialno delo in pri tem nudenje strokovne pomoči ter dajanje pobude za razvijanje ostalih socialnih služb na območju občine,
- usklajevanje metod in postopka dela socialnih služb s ciljem doseči pri socialnem delu čim višji strokovni nivo,
- skrb za strokovno rast delavcev socialnih služb (strokovna srečanja, seminarji in podobno),
- organiziranje preventivnih socialnih akcij z namenom pozitivnega vplivanja na razvoj medčloveških in družbenih odnosov,

predlaganje operativno analitičnega dela, ki naj zajema proučevanje podatkov o raznih socialnih problemih in pojavih v Sloveniji in na podlagi dobljenih rezultatov predlaganje ukrepov za bolj kompleksno reševanje problematike socialnega varstva na območju Slovenije.

- sodelovanje z republiškim sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo, z višjo šolo za socialne delavce, z zvezo društev socialnih delavcev, sindikatom delavcev družbenih dejavnosti in drugimi družbenimi in strokovnimi organizacijami na področju socialnega varstva in socialne politike,
- sodelovanje pri formiranju in usposabljanju kadrov z višjo šolo za socialne delavce,
- sodelovanje s službami socialnega varstva v drugih republikah in v zvezi,
- spremljanje predpisov s področja socialnega varstva in dajanje predlogov za njihovo spremembo in dopolnjevanje.

Nekaj mesečni obstoj skupnosti je že pokazal svoje pozitivne rezultate. V tem času se je izvršilni odbor skupnosti že nekajkrat sestal. Obravnavali smo različne probleme iz področja socialnega varstva.

Sodelovali smo v razpravah, ki so se vodile o družbeno denarnih pomočeh v Sloveniji. Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo je v jeseni 1970 izdelal analizo o družbeno denarnih pomočeh, ki jo je predložil republiški skupščini. Analiza je odprla vrsto problemov. Osnovni je bil, kako zagotoviti slehernemu, pomoči potrebnemu občanu, takšna sredstva, da bo vsaj kolikor toliko dostojno živel. Analiza je namreč ugotovila, da je v nekaterih slovenskih občinah družbeno denarna pomoč še vedno le nekaj starih tisočakov na mesec, od katerih človek ne more ne živeti, ne umreti. Teh občanov tudi ni mogoče namestiti v domove za starejše občane, ker občine ne premorejo sredstev za pokrivanje oskrbnine in še kapacitete prostih mest v domovih so tako majhne, da le majhnemu odstotku tudi tistih naših občanov, ki želijo v domu preživeti zadnja leta svojega življenja, težko ustrezemo.

Skupnost je podprla stališče, ki ga je izdelal republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, da se morajo dvigniti družbeno denarne pomoči in da naj republika zagotovi sredstva za tiste občine, ki same takih dajatev ne bi zogle.

Predlog je bil sprejet, del sredstev v ta namen je že zagotovljen in tako je pričakovati, da bomo ta problem postopoma v Sloveniji le rešili.

Ena od nalog, ki si jo je skupnost naložila v svojem kratko-ročnem programu, je tudi ureditev poklicnega statusa rejnicam. Vse analize iz tega področja potrjujejo naše ugotovitve, da je to res najboljša oblika za vzgojo in vzrejo otroka, kadar ne more živeti v lastnem domu. Rezultati takšne družinske vzgoje so neprimerno boljše kot rezultati, ki jih dosežemo z namestitvijo otrok v internate in vzgojne domove. Zato se borimo, da bi rejništvo dvignili na čim višji nivo, rejnicam pa priznali opravljanje njihovega dela kot poklicno dejavnost z vsemi pravicami iz socialnega zavarovanja. Da bi to lahko dosegli, je skupnost pripravila k obstoječemu zakonu o rejništvu spremembe in dopolnitve, s katerimi bo rešeno tudi to področje socialnega varstva.

Izmenjava izkušenj in pomoč občinam, ki imajo slabšo kadrovsko zasedbo, je tudi ena od važnih nalog skupnosti. Izvrševati smo jo začeli, in sicer smo najprej organizirali posvetovanje o vodenju strožjega nadzorstva po skrbstvenem organu. Ugotovitve tega posvetovanja so zelo zanimive in narekujejo nadaljnje delo na tem področju, zlasti v smeri pomoči tistim občinam, ki tu občutijo največje težave.

Lotili smo se tudi vprašanja strokovnih izpitov za socialne delavce. Zaradi dokaj togega programa izpitov jih socialni delavci ne polagajo. Naše opozorilo je sprožilo že vrsto razgovorov in razmišljanj o tem, da se izboljša program, da se da več poudarka strokovnemu delu izpita in da se organizirajo seminarji, kjer bodo socialni delavci dobili potrebno znanje.

Iz resolucije o socialnem varstvu izhaja, da je treba pospešiti ustanavljanje centrov za socialno delo. Naša skupnost bo skupno s sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo proučila pogoje v vseh slovenskih občinah in ugotovila, katere občine naj bi center ustanovile. Nadaljnje delo bo šlo v smeri realizacije teh ugotovitev.

V Sloveniji obstoja tudi skupnost socialnih zavodov, ki povezuje vse domove za starejše občane. Vodstvi obeh skupnosti sta se že sestali in utrdili metodo koordinacije in sodelovanja.

Menimo, da je že v tem kratkem času skupnost dokazala nujnost in upravičenost svojega obstoja. Prepričani smo, da bo nadaljnje delo skupnosti bistveno prispevalo k izboljšanju socialnega varstva v Sloveniji.

Ela Zupančič

Mnenja

Uredništvo Vestnika je zaprosilo nekatere sodelavce sekretariata, ki so se udeležili posvetov z delavci občinske socialne službe ob koncu meseca maja, naj odgovorijo na tri vprašanja, ki se pojavijo najprej, če premišljujemo o naravi teh posvetov. S tem ni želelo samo posneti najrazličnejše vtise, ki so se zarisali po teh posvetih, pač pa tudi sprožiti intenzivnejše razmišljanje o komuniciranju med sekretariatom in občinsko službo in iskanje novih poti za učinkovito in uravnoteženo sodelovanje. Temu pomembnemu vprašanju namerava uredništvo posvetiti posebno številko Vestnika, zato že zdaj vabi vse, ki jih bodo pričujoči odgovori ali pa lastno nezadovoljstvo vzpodbudili, da mu sporoče svoje mišljenje.

1. V pretečenih štirinajstih dneh smo se po relativno dolgem času ponovno srečevali s socialnimi delavci, ki delajo v občinski upravi ali centrih za socialno delo. Kakšen pomen imajo - tudi v luči najnovjših vtisov - po vašem mnenju takšni sestanki ?

Trenta Tatjana:

- Vsekakor nas neposredno seznanjajo s problematiko našega dela in nam dajejo vodilo za nadaljne delo. Kvantiteta dela v socialni službi nam narekuje kvaliteto, zato bo potrebno storiti več za namestitev novih ljudi, odpravo ozkih mišljenj o socialnih službah, ki so še močno zasidrana. Vtis imam, da se delavci na področju socialnih služb spričo številnosti problematike bolj bavijo z reševanjem konkretnih primerov in manj z analitičnim delom in spoznavanjem širine problematike v dogajanju družbe.

Marija Cigale:

- Sodeč po rezultatih, predvsem "družabni" - da se vidimo, spoznamo, pogovorimo. Ugotavljamo pa tudi, da se teme, obravnavane na teh sestankih, ponavljajo in da ostajamo vsak pri svojem: republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo pri mnenju, da bi morale socialne službe več in bolje delati, delavci občinskih socialnih služb pa, da so te službe

premalo zasedene, preslabo vrednotene in preveč obremenjene.

Moram reči, da sem na tistih posvetih, ko je velika večina udeležencev zapustila dvorano pred koncem, dobila vtis, da delavci občinskih socialnih služb niso preveč zainteresirani za našo "pomoč" v tej obliki.

Franci Brinc:

- V začetku bi rad ponovil znano resnico, da je sodelovanje med ljudmi mnogo boljše, če se tudi osebno poznajo. Vsak sestanek v določeni meri prispeva tudi k medsebojnemu spoznavanju med ljudmi. Rezultat vsakega sestanka je vedno odvisen tudi od našega osebnega počutja na sestanku, več si zapomnimo in raje izvršujemo sprejete obveze, če smo se na sestanku ugodno počutili, če smo s simpatijami poslušali druge in če smo tudi sami doprinesli k oblikovanju skupnih stališč. Vsak sestanek ne more v celoti zadovoljiti vseh omenjenih zahtev, moral bi pa težiti k temu, tega bi se moral zavedati organizator in vsi udeleženci. (Kdo izmed udeležencev nima lepih spominov na seminar o strožjem nadzorstvu na Bledu in v Šmarjeških toplicah?).

Ko smo načrtovali zadnje sestanke s socialnimi delavci, smo skušali upoštevati tudi vse navedeno. Vendar se zaželjenemu cilju ni bilo mogoče v celoti približati, koliko smo se približali, pa lahko ocenimo vsi udeleženci skupaj in vsak sam.

V Sloveniji je sedaj 60 skrbstvenih organov. Nekoliko smelo trditev bi rad postavil, namreč, da bi bilo mogoče in gotovo koristno, da bi se med seboj večkrat sestajali socialni delavci, ki delajo na enakih problemih socialnega varstva. V skromnejši varianti pa bi bilo mogoče doseči ta cilj medsebojnega spoznavanja in obveščanja o izkušnjah, vsaj za socialne delavce na posameznih večjih krajevno zaokroženih območjih npr. za območje Primorske, Gorenjske, Dolenjske, Štajerske, Ljubljane z okolico. Nekatero dosedanje izkušnje iz takih regionalnih sestankov o določeni socialni problematiki so ugodne in bi jih bilo vredno posnemati (npr. sestanek sodnikov za mladoletnike in javnih tožilcev ter socialnih delavcev iz območja Okrožnega sodišča Maribor o vprašanju preprečevanja širjenja mladoletniškega prestopništva, dne 23/3-1972).

Pravkar končani sestanki socialnih delavcev so imeli dokaj

splošen in široko začrtan namen pogovoriti se "o tekočih problemih na področju socialnega varstva s posebnim poudarkom na nalogah, ki naj bi jih socialne službe opravljale v zvezi s preprečevanjem socialnega razlikovanja" (cit. po vabilu za sestanke). Vendar se mi zdi, da je pojem "socialno razlikovanje" dokaj nedoločen, še bolj pa so nedoločni vzroki zanj in možnosti za njegovo preprečevanje, zato je bil namen sestankov postavljen preveč zahtevno. Na samih sestankih je bilo zato le izjemoma govora tudi o preprečevanju socialnega razlikovanja. Tu mislimo na nove, specifične naloge, različne od dosedanjih, ki naj bi jih opravljale socialne službe v zvezi s preprečevanjem socialnega razlikovanja. Tako moremo zaključiti, da je bil dosežen v celoti le namen sestankov "pogovoriti se o tekočih problemih na področju socialnega varstva". Verjetno je bila ena od preprek za večjo uspešnost sestankov tudi raznolikost udeležencev (načelniki upravnih organov za socialno varstvo, direktorji centrov za socialno delo, socialni delavci), hkrati pa je ravno ta raznolikost prispevala k pestrosti obravnavanja problematike.

Pridružujem se izraženim mnenjem, da bi bilo potrebno organizirati več takih in podobnih sestankov, nekatere z različnimi udeleženci, druge pa z udeleženci, ki neposredno rešujejo določene socialne probleme. Taki sestanki bi mogli koristiti vsem delavcem v socialnih službah, tistim, ki neposredno rešujejo probleme, kot tudi nam, delavcem sekretariata.

Tone Brejc:

- Mislim, da je treba videti najsplošnejši pomen takih sestankov v zadovoljitvi potrebe po osebni komunikaciji, ki je slejkoprej prisotna v vsaki upravni instituciji, ki se še ni do kraja birokratizirala in ji ne zadošča prekladanje papirja in dopisovanje navzgor in navzdol. Na srečo je morda prav zaradi narave dela socialne službe manj možnosti, da bi sekretariat v odnosu do operativne službe podal po tej znameniti poti, čeprav moram reči, da imam včasih vtis, da tudi mi nismo glede tega povsem imuni. Navsezadnje je birokratsko poslovanje v upravi le najudobnejše, saj omogoča varno sledenje tokovom politične oportunitete in ker s tem ne vznemirja tistih, ki jim je dana skrb za narodni razvoj, a so pri tem počasni, nespretni ali celo na napačni smeri, ima vse možnosti, da je priznana in družbeni stabilnosti v prid.

Zato je v vsakem človeku malo birokrata tako, kot je v vsakem človeku potreba po varnem zavetju. Posveti z delavci občinskih socialnih služb, ob katere pljuskujejo življenjski problemi in, ki so zaradi tega lahko upravičeno kritično razpoloženi do tistih, ki naj bi jim s svojimi odredbami, zakoni in politiko nasploh omogočali, da lahko te pljuske spreminjajo v mirne obvladljive valove, se mi zdijo zato pomembni tudi kot priložnost, da se nekoliko prevetri zavetje, v katerega smo potisnjeni (tudi) zaradi določil glede odgovornosti in kompetenc republiške uprave. Po drugi strani pa takšni stiki prispevajo k deformalizaciji odnosov, saj lahko samo potrdijo, da so namere in interesi sekretariata in socialne službe enotni in, da se zavedamo in razumemo težave, ki spremljajo delo službe. Izmenjava stališč pa je osnova za vsak sporazum, tudi za sporazum o boljšem delu socialne službe in sekretariata, kar pa je bil in bo osnovni namen takih posvetov.

2. Katera vprašanja se vam zdijo glede na vaša zapažanja o poteku razgovorov na regionalnih posvetih najbolj pereča? Kako bi jih lahko rešili?

T.T.

- Statusno vprašanje službe v odnosu na druge službe v občinah, kadrovska vprašanja, odvisnost uspešnosti dela tudi od finančnih možnosti posamezne občine, vedno porajajoči novi problemi, na katere nismo pripravljeni, a se jih tudi nesistematično lotujemo.

Poglabljanje strokovnosti dela in podiplomski študij že formiranih kadrov. Odpiranje službe tudi napram drugim sodelavcem - strokovnjakom.

M.C.

- Kot pod prvim vprašanjem: neskladje med tem, kaj vse se od socialne službe pričakuje in med tem, kaj le - ta lahko opravi. To velja tako za sekretariat, kot za občinske uprave. Opažam, da se ob tem sploh ne moremo otresti fatalistične resignacije, da tako pač je, in da se ne da nič napraviti.

F.B.

- Ne glede na dejstvo, da sem se udeležil le dveh sestankov

(Celje, Ljubljana), imam občutek, da je osnovno vprašanje še vedno organizacija dela socialne službe, vsi drugi problemi so bolj ali manj obrobne, lahko bi celo rekli tehničnega značaja (npr. sodelovanje v pripravljalnem kazenskem postopku zoper mladoletnike, kategorizacijo otrok, odvzem otrok staršem, skrbništvo, denarne podpore itd.). Pri organizaciji socialne službe mislim na organizacijo te službe v okviru občinske uprave ali v samostojnih zavodih (centrih za socialno delo). Spomnimo se samo naše velike zagnanosti pri ustanavljanju prvih slovenskih centrov za socialno delo po letu 1960 (konec leta 1960 je delovalo v drugih republikah že 28 centrov za socialno delo!), in številnih resolucij in priporočil (zveznih in republiških) o ustanavljanju centrov za socialno delo kot samostojnih služb socialnega varstva. Prvi center za socialno delo v Sloveniji je bil ustanovljen v Mariboru (občina Maribor-Center), z delom je pričel 1/1-1961. Leto kasneje, 1/1-1962 pa sta pričela z delom Zavod za socialno delo Ljubljana-Moste-Polje in Center za socialno delo občine Celje. V naslednjih letih so se ustanovili še novi centri za socialno delo, njihovo najvišje število je bilo leta 1964, po ekonomski reformi (26/7-1965) pa njihovo število hitro pada in imamo danes 9 centrov za socialno delo. Po letu 1965 ni bil ustanovljen noben nov center za socialno delo. Ali je sedanje številčno stanje centrov in njihova geografska razporejenost ustrezna in zadostna, je seveda stvar bolj poglobljene strokovne ocene, kot pa jo je mogoče dati v tem zapisu. Do danes tudi nimamo še ocene koliko in v čem se delo socialne službe razlikuje glede na njeno organizacijsko obliko, katere so prednosti in pomanjkljivosti ene in druge organizacije. Dejstvo je le, da smo v zadnjih letih in tudi na zadnjih sestankih pogosto slišali pripombo: "Lahko je vam, ko imate center za socialno delo". Kaj pogojuje tako mnenje, nam ni znano. Tudi bi bilo kljub poznavanju dosedanjega razvoja težko predvideti kam bo šel bodoči razvoj socialne službe, ali si bomo bolj prizadevali za povečano strokovnost dela socialne službe ne glede na organizacijsko obliko v kateri deluje, ali pa si bomo bolj prizadevali za formalno organizacijske spremembe socialne službe.

Eno pa je nedvomno res, s tako pomanjkljivo kadrovsko zasedbo in nezadostno strokovnostjo dela, socialna služba ne bo dosegla vidnejšega napredka, temveč bo celo nazadovala in sama zavirala svoj razvoj. Nedvomno drži, da je današnji

fizični obseg dela socialne službe izredno povečan v primerjavi z nekaj leti nazaj, drugo vprašanje pa je, ali socialna služba vedno uporablja tudi ustrezne delovne metode za reševanje številnih problemov, pa tudi za reševanje novo nastajajočih pojavov. Prepričan sem, da bi že v sedanjih razmerah socialna služba mogla bolje, uspešneje in hitreje opravljati svoje naloge, če bi bila boljša njena organizacija dela (interna in eksterna v okviru lokalne skupnosti) in če bi delavci hitreje prilagajali svoje delovne metode novim razmeram in pojavom. S tem se hkrati le dotikam tudi vprašanja izobraževanja socialnih delavcev, doslej še preveč teoretične usmerjenosti tega izobraževanja (višja šola bi morala izobraževati predvsem praktične delavce, da ne more uspešobiti teoretikov, analitikov, raziskovalcev itd. o tem najbrž ni dvoma) in popolno odsotnost načrtnega strokovnega izpopolnjevanja med delom (s seminarji, posvetovanji, literaturo itd.). Omenimo še lahko prepočasno in obotavljivo vključevanje drugih strokovnih delavcev v socialno službo (npr. psihologov, pedagogov, pravnikov, sociologov). Ti delavci bi prav gotovo prispevali velik delež k izboljšanju kvalitete dela socialne službe, pogosto pa tudi k boljši organizaciji dela te službe.

T.B.

- Na prvem mestu je nedvomno vprašanje, ki se pojavlja kot večna tema že ves čas obstoja in delovanja socialne službe - organizacija službe in kadri. Na drugo mesto bi postavil danes v glavnem še vedno nezadostno in enostransko denarno osnovo za delo službe, ki marsikdaj škodljivo deterministično vpliva na njen delokrog. Tretje, kar se mi zdi, da je pereče, čeprav v razgovorih ni morda tako razvidno izstopilo, je zadrega, da ne rečem negotovost pri uporabi metod dela, ki odstopajo od dosedanjih, bolj ali manj že rutinsko osvojenih, ali pa, ki bi jih morali uporabiti, da bi nadomestili tiste, ki so se pokazale kot neuspešne.

Ne bi znal na kratko odgovoriti, kako bi ta vprašanja odpravili. Prepričan sem, da so med seboj v zapleteni povezavi, skupno ozadje vseh pa je po mojem mnenju v posebnem duhovnem ozračju, ki ga je opaziti, žal še vedno (posebno na nivoju občine), pri tistem delu javnega mnenja, ki se uresničuje kot oblast in za katerega je značilno površno, delno in včasih malenkostno pojmovanje in dojemanje družbenega življenja in vloge posameznih javnih služb v njem, tako tudi

socialne službe. Gre za učinkovanje prevladujoče mediokritete, ki ji je že sam po sebi zahtevnejši in bolj poglobljeni odnos do življenja, ki ga imajo strokovne službetuj ali pa vsaj nadležni. Zato menim, da se bodo lahko odprta vprašanja socialne službe lahko uspešno rešila šele tedaj, ko se bodo tudi v praksi pokazala spremenjena stališča do službe. To pa je najbrž stvar socialnega zorenja vseh kreatorjev javne politike bodisi v občini, bodisi v republiki. Tedaj bo tudi socialistični verbalizem, ki ga še vedno poslušamo z raznih tribun, ko govorijo o socialni dobrobiti človeka, postal lahko socialna (varstvena) praksa. Prizadevati bi si torej morali, da bi z argumenti, ki bi bili dostopni mišljenskim naravnostim in možnostim odločujočih struktur vplivali na spremembo teh stališč. S tem bomo tudi lažje ^{dosegli} izboljšave za delo socialne službe, ki si jih želimo.

3. Kaj sodite o odnosu med republiškim sekretariatom in občinsko službo, zlasti glede njune medsebojne odvisnosti in pomoči ?

T.T.

- Občinskim službam nalagamo tudi z naše strani nove in nove naloge, sodelovanje, strokovna pomoč pa često izostajata. Preveč se postavlja v ospredje važnosti reševanju zadev v sekretariatu kot II. stopnem organu, premalo pa instruktáže - poglobljanja in analiziranja. Posvetovanja so poredka, prenatrpana s programi. Zato je treba spremeniti metodo dela, ne samo s službami kot takimi temveč odgovornimi v občinski skupščini, ki različno tretirajo delo teh služb in individualno pomagati tam kjer so službe kadrovske in strokovno šibke.

M.C.

- Zdi se mi, da vloga sekretariata ni razčiščena. Sekretariat naj bi bil služba, ki probleme, kot se pojavljajo v občinah, sumira, če tako rečem, na "nacionalni nivo", jih predstavi in predvidi ukrepe za njihovo reševanje. Ti ukrepi pa so večinoma taki, da finančno in delovno zavezujejo predvsem občine; tako nastaja začarani krog, ker vsaka aktivnost sekretariata zahteva povečano aktivnost socialnih služb, te pa so že itak preobremenjene itd. Tako se mi zdi, da je odnos med nami bolj pogosto nasprotniški kot sodelujoč.

Kako bi se dalo to spremeniti, ne vem.

F.B.

- Trdno sem prepričan, da je mogoče doseči večjo uspešnost dda tako sekretariata kot občinskih socialnih služb le z boljšo medsebojno povezavo. Republiški sekretariat bi moral svoje delovanje bolj usmeriti na občinske socialne službe, ki so neposredni izvajalci (nosilci so skupščine) vseh nalog socialne službe in vseh zakonov s tega področja. Sekretariat bi moral bolj kot doslej spremljati razvoj socialne službe na posameznem delovnem področju, spoznati bi moral probleme, ki se pojavljajo pri delu socialne službe, tej službi svetovati ustrezne metode dela in skrbeti za poenotenje delovnih postopkov, ki jih uporabljajo delavci pri reševanju konkretnih socialnih problemov. Hkrati to pomeni, da naj bi sekretariat izdeloval manj informacij in poročil za predstavniške organe, ker so te pogosto rezultat le površnega poznavanja razmer na terenu in zato niso pravi odraz teh razmer. To je posledica dejstva, da imamo delavci sekretariata premale stikov s terenom in socialno službo. Menim, da bi bila potrebna orientacija tako vodstva sekretariata kot nas delavcev bolj navznoter in navzdol k socialnim službam. Menim, da je sekretariat ustanovljen pravzaprav z namenom, da skrbi za delo in razvoj socialne službe v občini, da ji pomaga in jo vodi pri njenem delu. Sekretariat - kot državni upravni organ - mora skrbeti za dobro izvajanje zakonov, nadzorovati mora kako se zakoni izvajajo v življenju in pri tem občinam nuditi ustrezno pomoč.

Zakon o republiški upravi SR Slovenije (Ur.l. SRS, št. 14/65) določa naloge in metode dela republiških sekretariatov kakor v odnosih do predstavniških organov tako tudi v odnosih do občinskih organov, vendar moremó oceniti vsa ta zakonska pooblastila kot skromna. Po današnji ureditvi republiški sekretariat le izjemoma lahko ukrepa pri urejanju določenih zadev na ravni republike, še manj pa na ravni občine. Nejasna ostaja razmejitev med pojmi samouprava, meje samouprave, interesi širše družbene skupnosti in kdo lahko zastopa in kako te družbene interese.

Občutek imam, da je pri delu republiških in občinskih upravnih organov vse premalo prisotna politika predstavniških organov. Pogosto ustvarjamo videz, da si sama uprava išče svoje delovno področje in smer delovanja. Dejstvo pa je, da si uprava sama ne more in ne sme nalagati svojih nalog, da ji morajo naloge dajati politična telesa, ki na ta način izvajajo svojo politiko na določenem področju. Če ta politika

ni bila doslej dovolj prisotna, pomeni to hkrati pomanjkljivost v delu predstavniških organov in ne le pomanjkljivost same uprave. Če si uprava sama izbira svoje naloge, pomeni to odsotnost politike predstavniških teles, to pa hkrati pomeni slabost oblasti v državi, kar prej ali slej vodi v anarhijo take ali drugačne vrste.

T.B.

- Zdi se mi, da ne moremo govoriti o klasični vertikalni povezavi med sekretariatom in socialno službo v občini v pravem pomenu tega pojma. Glede na svoje ingerence lahko sekretariat le bolj priporoča ali svetuje socialni službi kako naj dela seveda, če si odmislimo upravni postopek in druge zakonsko neizpodbitno določene obveznosti za delo. dejansko pa je socialna služba podrejena občinski strukturi, najpogosteje personificirani v dveh ali treh osebah, ki imajo tudi sicer v občini največjo moč (predsednik skupščine, tajnik, partijski sekretar). Žato je položaj socialne službe bolj odvisen od tega, v kakšnem odnosu je, naj mi bo odpuščeno, da nekoliko karikiram, načelnik oddelka za splošne in družbene službe s predsednikom skupščine oziroma vodstveno občinsko strukturo, kot pa od tega, kakšne naloge opravlja in kako omogoča občanom uveljavljanje njihovih socialnih pravic. Žato mislim, da bi bilo najbolj v pomoč občinski socialni službi, ki je v takšni odvisnosti od občinskih razmer, če bi sekretariat deloval predvsem v smeri premagovanja partikularizma v socialni politiki, da bi dosegel, da bi vodili resnično nacionalno socialno politiko, ki bi bolj kot je bil to primer do sedaj, segla preko občinskih meja zagotavljala enotne socialne pravice vsem ljudem, ne glede kateri občini živijo, ali kakšnega stanu so. Kajti socialno varstvo in s tem delo socialne službe je lahko samo del splošne narodne politike socialne dobrobiti, ki ne more poznati občinskih meja in raznih "samoupravnih" interpretacij človekovih potreb, če želi biti pravična in usklajena. Žato menim, da bi morali predložiti predstavniškemu organu imperativni program, s katerim bi kadrovske in denarne afirmirali socialno službo, morda ob bolj jasni in konkretni formulaciji njenih nalog (ne toliko zaradi socialne službe same kot zaradi drugih).

Vesti

SEMINAR O RAZISKOVANJU V SOCIALNEM DELU

Na višji šoli za socialne delavce je bil v dneh od 18. do 20. maja 1972 prvi v vrsti seminarjev o raziskovanju v socialnem delu. Udeležilo se ga je 12 socialnih delavcev z različnih področij dela in 3 psihologi. Seminar predstavlja začetek in uvod v vrsto seminarjev s tega področja, ki je v našem socialnem delu sorazmerno novo, vsaj kar zadeva metodološko osmišljeno raziskovanje, čeprav se po drugi strani mnogi socialni delavci srečujejo s praktičnim raziskovalnim, analitskim delom. Namen seminarja je bil, da seznanijo manjšo skupino socialnih delavcev analitikov z nekaterimi osnovnimi vprašanji metodologije raziskovanja, jih uvede v nekatere praktične postopke pri raziskovanju in da poveže njihove dosedanje izkušnje na tem področju s spoznanji metodologije. Odločili smo se za manjšo skupino prav zato, da bi omogočili in olajšali izmenjavo izkušenj in mnenj.

Udeleženci so se pogovarjali o konkretnih primerih izvedenih analiz, ob tem pa obravnavali uvodna poglavja metodologije: kaj je raziskava, zakaj je potrebno raziskave načrtovati, faze raziskave, uporaba informacij pri praktičnem odločanju. Od praktičnih postopkov pri načrtovanju analize so obravnavali identifikacijo problema in izdelavo predloga analize. Poleg tega pa jim je bil posredovan grob oris delov načrta raziskave.

Zadnji dan so posvetili pogovoru o problemih na tem področju in vsebini naslednjih seminarjev. Menili so, naj se ti seminarji nadaljujejo, dogovorili pa so se tudi za sodelovanje med posameznimi seminarji.

Omeniti je potrebno tudi, da je bil seminar v didaktičnem oziru sestavljen tako, da je omogočal čim večjo aktivnost samih udeležencev. Vsaka "učna enota" se je začela s kratkim uvodom ali "eksplozijo teme", sledila je vaja ali pogovor, nato pa kratek povzetek pogovora in informacija o obravnavanem problemu, ki jo je podal predavatelj.

B.M.

IZ II. SEJE ZVEZNEGA KOORDINACIJSKEGA ODBORA ZVEZE DRUŠTEV SOCIALNIH DELAVCEV

Na sedežu zveznega sekretariata za delo in socialno politiko v Beogradu je bila 24. decembra 1971 druga seja Zveznega koordinacijskega odbora zveze društev socialnih delavcev Jugoslavije, na kateri so predstavniki vseh republiških oziroma pokrajinskih društev razpravljali o nekaterih važnih vprašanjih same zveze društev socialnih delavcev v Jugoslaviji, kot tudi o socialnem delu na sploh,

Seji je predsedovala Nevenka Novaković, ki je uvodoma najprej seznanila prisotne o delu odbora v razdobju od Ustanovnega kongresa zveze društev socialnih delavcev Jugoslavije pa do seje predsedstva, ki je bila dan poprej pravtako v Beogradu.

Težišče dela v omenjenem obdobju je bilo posvečeno ustvarjanju odgovarjajočih predpogojev za začetek dela zveze, pri čemer je bil povdarek na ureditvi pravnega statuta zveze društev socialnih delavcev Jugoslavije in na zagotovitvi najnujnejših finančnih sredstev potrebnih za nemoteno delo. Kljub nekaterim težavam je Zvezni sekretariat za notranje zadeve nekje sredi novembra leta 1971 registriral zvezo in ji odobril delo.

Glede financiranja zveze pa so se pojavile nekatere težave, tako da je edini vir dohodkov zveze dotacija, ki jo je za redno dejavnost zveze dala Jugoslovanska konferenca za socialne dejavnosti in obenem obljubila še nadaljno podporo.

Poleg naštetega so bili v omenjenem obdobju urejeni nekateri dokumenti iz ustanovnega kongresa, ki so bili na seji obenem sprejeti, pripravljene teme za program dela in drugo.

Predlog plana dela zveze v letu 1972 obsega med drugim tudi te teme: sodelovanje pri kreiranju politike ob pripravi družbenega plana Jugoslavije do leta 1975, obravnavanje socialnih problemov, ki so posledica odhajanja naših socialnih delavcev na delo v inozemstvo, o prostovoljnem socialnem delu, socialno delo v šoli, sistem dopolnilnega izobraževanja socialnih delavcev, izdelava kodeksa profesionalne etike in dr.

Tako plan dela kot tudi statut zveze društev socialnih delavcev Jugoslavije, pa sta bila dostavljena v razpravo vsem društvom, ki bodo podala svoje pripombe.

J.V.

POSVETOVANJE O TEORIJI SOCIALNEGA DELA

Od 7. do 10. februarja 1972 je bilo v Postorožu v organizaciji ljubljanske višje šole za socialne delavce posvetovanje predstavnikov jugoslovanskih višjih šol za socialne delavce o teoretičnih vprašanjih socialnega dela. Predstavniki beograjske, zagrebške, satajevske, skopske in ljubljanske šole so razpravljali o tezah direktorja beograjske šole dr. Dušana Lakičevića "Problemi nadaljnjega razvoja vede o socialni politiki", profesorja sarajevske šole Veselina Trninića "Socialne vede in socialno delo" in pedagoškega kolektiva ljubljanske šole "Nekateri problemi konstituiranja vede o socialnem delu".

Po mnenju dr. D. Lakičevića so osnovni problemi nadaljnjega razvoja znanosti o socialni politiki ti-le: 1) ta veda še vedno zaostaja za družbeno prakso in potrebami; njena teorija je pravzaprav tolmačenje in slavljenje aktualne socialne politike, 2) politična veda zelo malo vpliva na prakso; cilji in naloge socialne politike niso dovolj znanstveno utemljeni, 3) še vedno niso določeni in pojasnjeni osnovni pojmi, ki jih uporablja socialna politika, 4) pojmovanja o predmetu socialne politike se precej razlikujejo, prav tako ni jasne razmejitev z drugimi vedami, 5) osnove socialne politike se ne poučujejo na šolah, ki usposabljujejo strokovnjake, ki de facto sodelujejo pri postavljanju in uresničevanju ciljev socialne politike.

V. Trninić je v uvodnem delu svojega referata navedel, da je šlo znanstveno obravnavanje človekovega odnosa do dela skozi štiri obdobja: od tejlorizma do poudarjanja profesionalne orientacije in psihofiziologije dela, in od tod do upoštevanja in proučevanja grupne dinamike ter slednjič do obravnavanja odnosa med človekom in delom kot družbenega sistema. V osrednjem delu referata je navedel problematično tezo, da poleg "družbenih ved" obstajajo tudi "socialne vede", ki "v ožjem smislu obravnavajo medčloveške odnose in vplive v delu in družbenem ter družinskem življenju" (cit. po V.T.). Socialna politika naj bi bila po njegovem posebna sintetična veda za razliko od "specializiranih" ved. V naslednjih odstavkih je obravnaval vpliv razvoja "socialnih" ved na posodobljenje in izobraževanja na tem področju posebno na izobraževanje socialnih delavcev.

Teze ljubljanske šole so bile predstavljene kot vprašanja, ki naj bi izzvala razpravo o teoriji socialnega dela in o socialnem delu kot posebni vedi. Vprašali smo se najprej, zakaj se je ponovno pojavila težnja po obravnavanju teoretičnih vprašanj in ali gre pri tem za resničen znanstven interes ali pa bolj za poskus oblikovanja ideologije socialnih delavcev. Ponovno smo zastavili vprašanje o vlogi in funkciji socialnega dela v družbi in o predmetu te dejavnosti, o odnosu socialnega dela do drugih družbenih dejavnosti. Vprašali smo se ali je socialno delo tudi veda in kaj je njen predmet ter kakšen je odnos med to vedo in prakso. Ob koncu smo skušali nakazati nekaj posledic teh razmišljanj za institucionalizacijo raziskovalne dejavnosti na področju socialnega dela in za izpopolnjevanje šolanja socialnih delavcev.

Razprava je pokazala, da kljub očitni potrebi po razmišljanju na teoretični ravni takega razmišljanja o socialnem delu še nismo vajeni. Ob koncu so udeleženci sklenili, naj se organizira širše posvetovanje o osnovnih teoretičnih vprašanjih socialnega dela. Bilo naj bi predvidoma septembra letos na Ohridu, v organizaciji skopske šole.

B.M.

PUBLICISTIČNI NAČRTI VIŠJE ŠOLE ZA SOCIALNE DELAVCE

Marsikatera dejavnost šole, marsikatera pobuda šole ali njenih posameznih sodelavcev, napredek pri delu kot tudi težave, ostajajo v precejšnji meri neznane ne le širši strokovni javnosti na področju socialnega varstva in celotni slovenski javnosti ampak tudi ustanovam in posameznikom, ki so s šolo tesneje povezani. Vzrok za to je v veliki meri tudi premalo načrtno in sistematično delo na področju objavljanja gradiva, ki na šoli nastaja.

Kolektiv stalnih pedagoških delavcev šole je zato na nekaj svojih sestankih razpravljal o teh vprašanjih in tudi izdelal okvirni načrt publicistične dejavnosti šole.

Funkcije načrtnejšega in razvitejšega publiciranja so v seda-

njem času tele: 1) da se spodbudi izmenjava strokovnih informacij na celotnem področju socialnega varstva, 2) da se ustvari v javnosti realna predstava o dejavnosti šole, 3) da se spodbudi sodelovanje z drugimi ustanovami, ki lahko prispevajo k nadaljnjemu razvoju šole, 3) ne gre zanemariti didaktičnega pomena vseh vrst publikacij v izobraževalnem procesu na šoli, 4) da se doseže motivacijske učinke pri sodelavcih in študentih.

Zato so se na šoli odločili, da bodo v privlačnejši grafični podobi kot doslej izdajali več zbirke, ki se bodo med seboj razlikovale po namenu, nakladi in tudi zunanji obliki. Čeprav odločitev še ni dokončna in je odvisna delno tudi od dogovorov s pisci posameznih del, predvidevajo tele zbirke:

- učbeniki in skripta. V tej zbirki bi izhajali učbeniki in skripta za predmete v učnem načrtu šole;
- priročniki. V tej zbirki bi izhajali npr. priročniki za vaje pri posameznih predmetih, priročnik za trimesečno prakso, pa tudi priročniki namenjeni praktikom kot npr. anamnestična shema, shema za izdelavo načrta raziskave itd.
- raziskave. Kot pove naziv, bi v tej zbirki objavljali poročila o empiričnih raziskavah in teoretične razprave, ki nimajo značaja učbenika;
- dokumentacija. V tej zbirki bi objavljali sezname ali povzetke diplomskih nalog, bibliografije, priložnostne dokumentacijske zbirke po problemih (npr. dokumentacija o varstvu starih);
- poročila. Pod tem naslovom bi objavljali poročila o delu šole in njenih organov pa tudi informacije o delu posameznikov.

Vse zbirke bi vsaj v začetku še izhajale v preprostejši grafični tehniki (ciklostil, Xerox) a v ovitku, ki bi zagotavljal, da bi te publikacije postale element knjižne police.

B.M.

ŠTUDIJSKI SESTANKI NA VIŠJI ŠOLI ZA SOCIALNE DELAVCE

Na višji šoli za socialne delavce so se že v začetku tega študijskega leta odločili, da bodo po zgledu nekaterih drugih ustanov organizirali študijske sestanke. Ti sestanki naj bi bili v prvi vrsti namenjeni pedagoškim delavcem šole, občasno pa bi bili nanje vabljeni tudi študentje in delavci na področju socialnega varstva, kar bi bilo odvisno predvsem od obravnavane teme. Po prvotni zasnovi naj bi na teh sestankih obravnavali treh vrst problematiko:

- 1) Vsako leto naj bi posvetili enemu problemskemu področju; teme s tega področja bi bile v tem letu večkrat na sporedu, problem bi oavetlili različni predavatelji z več vidikov, na koncu leta bi povzeli spoznanja vseh teh predavanj in skušali oblikovati sklepe, kar bi omogočilo kopičenje spoznanj in nadaljevanje na višji ravni.
- 2) V drugi skupini bi bile teme z zelo različnih področij, tudi take, ki ne obravnavajo neposredno socialne problematike, ki pa bi omogočile kolektivno tekoče seznanjenje z napredkom na področjih in v vedah, ki mejijo na socialno delo.
- 3) V tretji skupini so poročila s študijskih potovanj, simpozijev in podobnih strokovnih srečanj, pa tudi informacije o novostih v strokovni literaturi in pomenki o novih knjigah. Taka programska zasnova letos sicer še ni bila popolnoma uresničena, veliko pa je že to, da so bili ti sestanki redno skoraj vsak teden in da so se na njih zvrstili kot predavatelji oziroma poročevalci vsi stalni pedagoški delavci šole pa tudi nekateri zunanji sodelavci.

Naj navedemo teme, ki so se zvrstile do sedaj:

- Pavla Tanjšek, Načrtovanje socialnega varstva kot del širšega družbenega razvoja (povzetek gradiva ekonomsko socialne komisije ZN)
- Blaž Mesec, Prosti čas in ustvarjalnost mladih (poročilo o kolokviju v Šibeniku)
- Bernard Stritih in Teodor Stojšin, Izobraževanje socialnih delavcev v Jugoslaviji (poročilo o sestanku predstavnikov višjih šol za socialne delavce na Paliču)

- Nika Arko, Organizacija socialnega varstva v Malmöju (poročilo o študijskem potovanju na Švedsko)
- Bernard Stritih, Poročilo o Balintovi akcijski raziskavi "Usposabljanje zdravnikov splošne prakse za nudenje psihološko poglobljene pomoči"
- Gabi Čačinovič-Vogrinčič, Poročilo o knjigi: Theodor Lidz, Psihosocialni razvoj in družina
- Dr. Rudi Kyovsky, Evropsko socialno pravo
- Ivan Jenko, Socialna diferenciacija kot družbeno ekonomski pojav (poročilo o prvem delu raziskave "Socialno delo v samoupravni družbi")
- Franci Brinc, Socialno in sodno varstvo otrok in mladotnikov v Franciji
- Teodor Stojšin, Posvojitve naših otrok po tujih državljanih
- Blaž Mesec, Mnenja socialnih delavcev o izobraževanju (poročilo o rezultatih ankete "Socialno delo v samoupravni družbi")
- Bernard Stritih, Poklicna vloga socialnega delavca (poročilo o rezultatih ankete "Socialno delo v samoupravni družbi")
- Vida Tomšič in Živa Beltram, Socialno varstvo in planiranje družine.

V prihodnje nameravajo na šoli dosledneje vnaprej obveščati o teh sestankih študente in širšo strokovno javnost. Do sedaj so bili ti študijski sestanki navadno ob ponedeljkih ob devetih dopoldne v šolskih prostorih.

B.M.

PREDAVANJA PROFESORJA IRWINA EPSTEINA - Na vabilo Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo je 4. in 5. maja 1972 predaval v Ljubljani prof. dr. Irwin Epstein, ki kot Fulbrightov štipendist predava letos v Veliki Britaniji, sicer pa kot magister socialnega dela in doktor sociologije predava na šoli za socialno delo michiganske univerze v ZDA.

V svojem prvem predavanju z naslovom "Sociologija organizacij in socialno delo" je obravnaval organizacijske modele socialnih služb in omenil dva osnovna modela: 1) model "cilj - sredstvo" in 2) sistemski model. V službah, ki delujejo po prvem modelu, pride do "premestitve ciljev", ki so bili prvotno postavljeni in raziskovalcu se postavi vprašanje, kaj te službe dejansko delajo mimo svojih deklariranih ciljev. Po sistemskem modelu je možno organizacije razdeliti v štiri tipe: 1) tiste, katerih osnovni problem je adaptacija na okolje; te se brigajo neprestano le za to, da si zagotovijo sredstva za obstoj, in se čutijo neprestano ogrožene od okolja; 2) tiste, kjer je poudarek na tehnologiji, 3) tiste, ki se predvsem trudijo, da bi zadržale lojalnost svojih članov in 4) tiste, katerih osnovni problem je alokacija nagrad oz. ustvarjanje oligarhij. Socialne službe je možno deliti, dalje, na tiste, katerih cilj je kvaliteta outputa, in tiste, ki se izživljajo navznoter v redu in "pridnem" delu (eficienca), ne glede na rezultat te discipline in pridnosti. V zvezi s tem je govoril o odnosih avtoritete v organizacijah, o legitimiteti avtoritet, o osebnostnih karakteristikah ljudi, ki izvajajo nove ideje in o odnosu med birokratizacijo in profesionalizacijo v socialnem delu.

V drugem predavanju je posredoval rezultate empirične raziskave o zvezi med profesionalizacijo in politično akcijo. Osnovna hipoteza je bila, da profesionalizacija socialnega dela odvrta socialnega delavca od radikalne družbeno politične akcije. Preverjali pa so naslednje podrobnejše hipoteze: 1) da predstavljajo socialni delavci strokovno skupnost (professional community), 2) da profesionalizacija oz. integracija v to strokovno skupnost vodi v nevtralistično ideologijo, 3) da se z večanjem profesionalizacije manjša radikalizem. Nobena od teh hipotez ni bila potrjena. Pokazalo se je, da političnega radikalizma ni mogoče neposredno povezovati s stopnjo postrokovljenja socialnega dela, ampak, da so politična stališča in usmerjenost bolj odvisna od tega, kje je socialni delavec zaposlen in od demografskih obeležij social-

nega delavca (rasa, spol, verska pripadnost).

Zadnji dan svojega bivanja v Ljubljani se je prof. Epstein odzval vabilu sodelavcev višje šole za socialne delavce, obiskal šolo in se več kot dve uri zadržal v neformalnem pogovoru s pedagoškimi delavci šole in študenti. Pogovarjali so se o položaju socialnega dela v ZDA in pri nas, o problemih profesionalizacije socialnega dela, predvsem pa o novih gibanjih v socialnem delu v ZDA. Prof. Epstein je izrazil nezadovoljstvo nad vse večjo birokratizacijo socialnih služb, njihovo usmerjenostjo vase namesto na probleme klientov, ter njihovo nesposobnostjo, da bi učinkovito reševale probleme revščine in druge socialne probleme. Menil je, da se te službe ne prilagajajo potrebam ljudi ampak da pričakujejo, da se bodo ljudje prilagodili njihovem birokratskemu načinu dela. Obso-dil je njihov apriorno nezaupljivi odnos do ljudi, ki iščejo pomoč in njihovo razlaganje vzrokov socialnih problemov; vzroke zanje vidijo v "neprilagojenosti" posameznika družbenemu sistemu ne v "neprilagojenosti" sistema človekovim potrebam. Menil je, da je ameriškemu socialnemu delu potrebna "injekcija zdrave pameti" in tak izobraževalni sistem, ki bi hitreje izšolal ljudi, ki so pripravljeni pomagati drugim v stiski.

Nekaj del I. Epsteina: T.Tripodi, Ph.Fellin, I.Epstein, R.Lind, "Social workers at work, an introduction to social work practice", F.E. Peacock Publ., Inc. Itasca, Illinois 1972 - "Social workers and social action: attitudes toward social action strategies", Social Work, Vol. 13, No.2, April, 1968.- T. Tripodi, I. Epstein, C. MacMurray, "Dilemmas in evaluation: implications for administrators of social action programs", Smer.J. Orthopsychiat. 40 5), October 1970. - "Professionalization, professionalism, and social-worker radicalism", Journal of Health & Social Behavior, Vol. 11, No. 1, March 1970. - "Specialization, professionalization and social-worker radicalism: a test of the "process" model of the profession", Applied Social Studies, Vol. 2, 1970. - "Organizational careers, professionalization and social-worker radicalism", The Socioal Service Review, Vol. 44, No. 2, June 1970. - "Professional role orientations and conflict strategies", Social Work, Vol. 15, No. 4, October, 1970.

B.M.

RAZISKOVANJE V SOCIALNEM DELU - NOV PREDMET NA VŠSD

Pedagoški svet višje šole za socialne delavce je na svoji redni seji dne 7/10-1971 sprejel predlog, da se dosedanji predmet "Statistika za socialne delavce" preimenuje v "Raziskovanje v socialnem delu", v skladu s tem pa se spremeni tudi program novega predmeta. Pedagoški svet se je v načelu strinjal s predlaganim programom za ta predmet. Tako je tudi formalno končano postopno združevanje predmeta statistika in poglavij iz operative analize, ki so bila prvotno v okviru metodike. Do takega razvoja je prišlo na osnovi dveh spoznanj: 1) da si brez raziskovanja ne moremo zamisliti sodobnega socialnega dela, saj je raziskovanje nepogrešljiv sestavni del socialnega dela kot praktične dejavnosti in socialnega dela kot vede o tej dejavnosti, 2) da statistika sama ne more biti tisti predmet, katerega študij naj bi socialne delavce spodbudil k raziskovanju in jih oborožil s potrebnim metodološkim znanjem, in da je preozko tudi pojmovanje operative analize kot metodičnega pripomočka socialnega dela. Smisel poznavanja in uporabe statističnih metod zagledamo v polni meri šele, ko spoznamo njihovo mesto v celotnem raziskovalnem postopku. Znanje statistike lahko uporabimo nekritično in napačno, če kvantitativnih podatkov ne interpretiramo v odvisnosti od metod po katerih so bili zbrani in vrednoteni in v odvisnosti od praktičnih ciljev, ki jim služijo ali od teorije, iz katere izhajajo in v katero se vključujejo.

V naši šolski praksi na višjih in visokih šolah se pojavlja več različnih odnosov med statistiko in metodologijo kot šolskima predmetoma: 1) da statistika kot predmet vključuje nekatera poglavja metodologije raziskovanja, 2) da se statistika in metodologija poučujeta ločeno kot posebna predmeta, 3) da metodologija raziskovanja vključuje večji ali manjši del statističnih metod. Nekateri učbeniki statistike v uvodnih poglavjih obravnavajo nekatera metodološka vprašanja, npr. načine zbiranja statističnega gradiva, a praviloma ne tako, da bi se študent ob tem usposobil za samostojno zbiranje gradiva. Poleg tega pa posredujejo študentu zmotno prepričanje, da se raziskovalno delo začne z zbiranjem podatkov. S tem ga navajajo k nesmiselnemu zbiranju podatkov zaradi podatkov. Ponekod se statistika in metodologija poučujeta ločeno kot posebna predmeta. V tem primeru je omogočeno, da se študent poglobi v oba predmeta, ostane pa problem pove-

zave med njima oz, odmerjanje ustrezne teže enemu in drugemu. Tak učni načrt seveda veča študentove urne obveznosti, zato je bila ta varianta kljub nekaterim prednostim trenutno na višji šoli za socialne delavce neuresničljiva. Logično najbolj dosledna in za nas praktično izvedljiva je tretja možnost, tj. da se obravnavanje metod obdelave in analize kvantitativnih podatkov (kar je širše kot statistika) vključi v metodologijo raziskovanja. Obdelava in analiza kvantitativnih podatkov je namreč le ena od faz raziskovalnega postopka in samo, če jo obravnavamo povezano z drugimi fazami, posredujemo začetniku uravnotežen pregled nad področjem. To seveda ne pomeni, da ni mogoče na višji stopnji obravnavati posebej le določene metode.

Drugo vprašanje, ki ga je bilo treba rešiti, je vprašanje obsega in nivoja snovi v učnem programu. "ekateri sicer menijo, da metodologije ni mogoče deliti na "preprostejšo" in "zahtevnejšo", na tako, ki naj se predava na nižji in ono, ki naj se uči na višji stopnji študija ampak da jo je mogoče obravnavati le "scela", "v kosu". Kakor bi si želeli pritegniti temu prepričanju, nas omenjene praktične okoliščine (trajanje študija na VŠSD in predpisane obremenitve študentov) silijo, da iz zakladnice metodološkega znanja izberemo tista poglavja, ki predstavljajo minimum nujnega znanja, ki bi omogočilo socialnemu delavcu strokovno izvajati najpreprostejše opisne raziskave. Oporo pri delitvi metodologije na elementarnejšo in zahtevnejšo, predstavlja delitev raziskav na opisne in vzročne. Dosedanje izkušnje kažejo, da ostajajo tako študentje pri izdelavi diplomskih nalog kot praktiki pri izvajanju analiz za potrebe socialnih služb na deskriptivnem nivoju, čeprav je za marsikoga vabljev tudi vzročni vidik.

Izražena je bila želja, naj bi študentom posredovali predvsem specifične analitske metode in tehnike, za vsako od področij socialnega dela posebej. V skladu s tem mnenjem naj bi obstajala posebna metodologija raziskovanja pri socialnem delu v gospodarstvu, pri delu na področju varstva mladine, družine, starih itd. Čeprav ne gre zanikati posebnosti metod in tehnik, prilagojenih za ta področja, menimo vendar, da so osnovna vprašanja raziskovanja na vseh teh področjih enaka. Prav o teh osnovah naj bi se socialni delavci poučili v šoli, na prvi stopnji, prilagajanje teh splošnih metod in izpopolnjevanje specifičnih metod za posebna področja pa bi prepustili njihovemu podiplomskemu študiju in drugim oblikam strokovnega

izpopolnjevanja.

Že iz dosedaj povedanega je mogoče sklepati, da se zavzemamo za učni program, ki je sicer zaključena celota, ki pa v bistvu predstavlja le prvo stopnjo metodološkega znanja. Zasnovan je tako, da ga je možno nadgraditi. Če bo šola s časom prerasla v tri ali štiriletno šolo, bo mogoče brez večjih sprememb tega osnovnega programa izdelati nadaljevalni program, ki bi obsegal zahtevnejše raziskovalne postopke z zahtevnejšimi statističnimi oz. drugimi kvantitativnimi tehnikami.

B.M.

IN MEMORIAM

Danica Vogrinec

Utrip srca je zastal, usta so onemela v bolečini, ko smo Tvoji tovariši in prijatelji zvedeli, da Te je neizprosna smrt iztrgala iz naše srede draga Danica.

Še Te vidim s šopkom cvetja na mariborskih ulicah, ko si se z borci za svobodo vrnila iz okrilja Pohorskih gozdov, kamor si odšla pred kruto tujčevo roko, ki ma ni ostalo prikrito, da je "Orlova Nuška" sovražila tujca z isto gorečnostjo, kot je znala ljubiti slovensko zemljo.

In tedaj si na ruševinah rodnega Maribora pričela nikdar dokončani delovni dan.

Kdo bi lahko strnil v celoto vse Tvoje delo, kdo preštel tisoče in tisoče ur, ko si se nesebično razdajala zato, da bi vsakdo našel svoj človeka dostojen prostor pod svobodnim soncem. Tvoj delavnik ni imel ur počitka. Še ko si bila med svojimi dragimi, ko si bila ljubeča mati in žena, je bila vsa Tvoja bit prežeta z mislijo na jutrišnji dan, na nove naloge, na dolžnosti, ki jih nisi prenašala na ramena drugih, ki smo često omahovali, pa si nas s svojo delavnostjo, voljo in vero v človeka kot tok narasle reke potegnila za seboj. Preveč smo Te spoštovali in ljubili, da se nebi trudili s Teboj ramo ob rami in se spoprijemali včasih s težkimi nalogami.

Ko smo se lani ob majhnem jubileju razhajali, smo si obljubili, da se letos snidemo, vsi prav vsi zdravi in nasmejani, vedri - tako vedri, kot je bil vedno vedr Tvoj obraz, čeprav se je za Tvojimi temnimi očmi marsikdaj samo za hip zaiskrila prikrita - zatajena solza, ki smo jo videli le Tvoji najbližji. Sedaj pa nam teko solze v nezadržanem potoku, nihče jih ne skriva, nihče ne ustavlja, kot si znala to storiti Ti. V nas ni želje po srečanju, preveč boleče bi bilo - ker bi morda tedaj resnično ugotovili in se morali sprijazniti s kruto resnico, da bo ostal Tvoj stol za vedno prazen.

Danica ! Hvala Ti v imenu vseh, katerim si posvetila svoje

življenje, hvala v imenu slehernega malčka, ki je s Tvojo pomočjo našel ljubečo mamico, dragega očka in topel dom, hvala v imenu vseh - prav vseh, ki so in še bodo okusili sadove Tvojega neizčrpnega vira ljubezni do človeka. Beseda "hvala" pa je tako skromna za vse Tvoje sodelavce in prijatelje v katerih srcih ne bo nikdar zbledel Tvoj obraz, spomin nate, ki nas zavezuje, da nadaljujemo Tvoje delo - sredi katerega si omahnila v tako kruto smrt.

Tatjana Trenta

Ureja je uredniški odbor: Tone Brejzo, Majda Kranz, Elia Kresc, Pavel Pečar, Janko Perai, Lenica Vegrinc, Elia Šupanič.

Odgovorni urednik: Pavel Pečar

Uredništvo je v Ljubljani, Šupaničeve 6, tel. 23-114.

VSEVIK izhaja v 6 številah na leto. Letna naročnina je 30 din, posamezna številka stane 5 din.

Naročnino vplačajte na žiro račun št. 101-1-217.

Prispevki se honorirajo.

Rokopisi se ne vračajo.

VESTNIK - glasilo delavcev na področju socialnega dela
izdajajo:

- Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo
- Višja šola za socialne delavce
- Skupnost služb socialnega varstva
- Skupnost socialnih zavodov
- Zveza društe v socialnih delavcev Slovenije.

Urejuje uredniški odbor: Tone Brejc, Majda Kramar,
Blaž Mesec, Pavel Pečar, Janko Perat, Danica Vogrinc,
Ela Župančič.

Odgovorni urednik: Pavel Pečar

Uredništvo je v Ljubljani, Župančičeva 6, tel. 23-114.

VESTNIK izhaja v 6 številkah na leto. Letna naročnina
je 30 din, posamezna številka stane 5 din.

Naročnino vplačajte na žiro račun št. 501-3-217.

Prispevki se honorirajo.

Rokopisi se ne vračajo.

